



# ΑΡΧΕΙΑΚΑ Νέα

Ενημερωτικό Δελτίο της Ελληνικής Αρχαικής Εταιρείας Νο. 21 Φεβρουάριος 2003

**XXXVI CITRA**  
**Μασσαλία, Νοέμβριος 2002**

**Νέα στέγη για το ΙΑ/ΕΤΕ**

**Διεθνής Στρογγυλή Τράπεζα**  
**Επιλογή και εκκαθάριση αρχείων·**  
**μέθοδοι και προβληματισμοί**  
**Θεσσαλονίκη, Ιούνιος 2002**

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελ./page

## CONTENTS

### ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

3

### NOTE OF THE BOARD

### ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ Ε.Α.Ε.

- Απολογισμός Δ.Σ.
- Έκθεση Ελεγκτικής Επιτροπής

4

6

- The S.H.A. Report of the Board
- Financial Report

### ACTIVITIES OF THE S.H.A.

### ΑΡΧΕΙΑΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

- Έλλη Δρούλια-Μητράκου Συνάντηση του Τμήματος Αρχείων και αρχειονόμων Κοινοβουλίων και Πολιτικών Κομμάτων
- Αμαλία Παπά Διεθνής Στρογγυλή Τράπεζα "Επιλογή και εκκαθάριση αρχείων: μέθοδοι και προβληματισμοί"

7

8

- Elli Droulia-Mitrakou Meeting of the section of Archives and Archivists of Parliament and Political Parties
- Amalia Pappa International Round Table "Appraisal and Selection: Methods and Problems"

### ARCHIVE NEWS

### ΔΙΕΘΝΗ ΝΕΑ

- Αμαλία Παπά XXXVI CITRA Μασσαλία, 13-16/11/2002
- Αμαλία Παπά Πρόγραμμα Συνεδριάσεων της XXXVI CITRA
- Αμαλία Παπά Αποφάσεις (προσωρινές) της Συνόδου των Αντιπροσώπων

12

16

18

- Amalia Pappa The XXXVI CITRA in Marseille, 13-16/11/2002
- Amalia Pappa Program of the XXXVI CITRA
- Amalia Pappa Resolutions (draft) of the Delegates Meeting

### INTERNATIONAL NEWS

### ΑΡΧΕΙΑΚΟ ΤΟΠΙΟ

- Ευφροσύνη Παρπαρίνου Το Κρατικό Αρχείο της Κύπρου
- Ναδία Παφίτου Το νέο κτήριο του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος
- Βαγγέλης Καραμανωλάκης Το Ιστορικό Αρχείο της Τράπεζας Κύπρου
- Νίκος Τόμπρος Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας (ΑΣΚΙ)
- Νίκος Τόμπρος Αρχείο Δημοτικού Νοσοκομείου Πατρών "Ο Άγιος Ανδρέας"
- Νίκος Τόμπρος Μουσείο Τύπου Πατρών (ΜΤΠ)
- Ζήσιμος Χ. Συνοδινός Αρχειακά ...Web, συνέχεια

19

21

25

26

29

30

32

- Efrosyni Parparinou The State Archives of Cyprus
- Nadina Pafitou The new building of the Historical Archives National Bank of Greece
- Vagelis Karamanolakis The Historical Archives of the Bank of Cyprus
- Vagelis Karamanolakis Archives of Modern Social History
- Nikos Tobros The archive of the Patra's Municipal Hospital "Agios Andreas"
- Nikos Tobros Press Museum of Patra
- Zissimos C. Synodinos Archival ...Web, the sequel

### ARCHIVAL LANDSCAPE

### ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΑ

- μ.β. Πολιτιστικό Τρίγωνο

35

m.v.

### MISCELLANEOUS

Cultural triangle

### ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

36

### NEW PUBLICATIONS RECEIVED

Αρχαία ελληνικών πολιτικών κομμάτων  
και πολιτικών προσωπικοτήτων  
Διακρίσεις και πρόβλεψη

ΗΜΕΡΙΑ

Αθήνησιν  
Εταιρεία Συντακτικῆς Ἐργασίας Ἑλλάδος (Τ.Σ.Ε.Ε.)  
Ἄθηναι 14 Μαρτίου 1998

ΜΕΛΟΣ ΕΙΔΟΥ: ΠΑΝΟΣ ΚΟΥΤΣΟΣ  
ΔΙΟΝ ΜΕΛΙΣΣΗΣ - ΣΩΦΗ ΜΕΛΙΣΣΗ - ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΤΕΤΡΑΪΣ  
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΠΗΛΙΩΝΑΚΗΣ - ΤΑΜΑΡΕ ΣΟΥΛΙΑΚΑΚΗ  
ΣΤΑΣΙΟΣ ΣΥΛΙΑΝΟΣ - ΚΑΛΑΜΠΟΥ ΤΣΙΝΚΑ

# Η ΔΙΑΧΕΙ ΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ

JUDITH ELLIS ΟΕΠΜΕΛΑΤΕΥΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΕΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ  
ΤΥΠΟΘΗΤΩ - ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΑΡΔΑΝΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΕΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

«Αποκρίματα στην πληροφορική:  
ένα όραμα και αντιρροπίες»

ΗΜΕΡΙΑ  
Αθήνησιν Εθνικόν Βιβλιοθηκονόμικον Ἔργασμα  
Ἄθηναι 2 Μαρτίου 2001

Τὸν Ἄρτιον  
Παύλο Λαζαρόπουλο  
Ἐπιστάτην Ἀρχαιοῦ  
Ἰνστιτούτου Παιδείας Ἐθνικῆς  
Βιβλιοθηκονομίας

ΜΕΛΑΝΙΝΩΣΗ ΠΑΙ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΡΧΕΙΩΝ

Διεθνές Πρότυπο Αρχειακής  
Περιγραφής (Γενικό)

Ορισμός έκδοσης, Οκτώβριος 1994



## ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ

### Αρχαία και αρχειακοί: ένας ιστός

Κίερρα, 11-13 Οκτωβρίου 1991

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΕΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

## Η φυσιολογία του αρχειακού

Ekhart G. From  
Doro Deblow  
Peter J. Sigmond  
Carol Coats

Paula Esau-Hartz  
Angelika Mauer-Greif  
Paula Caracci  
Anne Thorsen

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΕΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Η πρόσβαση στα αρχαία:  
δυνατότητες, δεοντολογία, απόφαση

ΣΠΟΥΤΑΚΗ ΓΡΑΦΕΙΑ  
Επιστημονικό Επιμέληση Σπυρίδης Μόραλης  
Ἄθηναι 24 Σεπτεμβρίου 1998

ΜΕΛΟΣ ΕΙΔΟΥ  
ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ  
ΚΑΤΑΛΙΝΗ ΚΡΟΥΜΠΑΛΑΚΗ

ΑΝΔΡΑΣ ΜΠΟΥΡΟΥ  
ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΕΥΤΕΡΑΚΗΣ  
ΣΤΑΣΙΟΣ ΤΣΙΝΚΑΚΗΣ

ΣΥΝΔΡΑΜΕΤΕΣ  
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΚΕΡΚΥΡΑΣ  
ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΙΩΝ

Επιμέλεια - Μετάφραση

## ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Τελικά ο χρόνος κυλά πολύ γρήγορα!

Πέρασαν σχεδόν δώδεκα μήνες -και πάλι- από την τελευταία φορά που επικοινωνήσαμε μέσα από τις στήλες του περιοδικού μας.

Η χρονιά που πέρασε, σφραγίστηκε από αρκετές εξελίξεις στον τομέα των αρχείων.

Εκδόθηκαν τα πρακτικά της ημερίδας “Δικαίωμα στην πληροφόρηση: νέα όρια και αντιφάσεις”, που είχε συγκεντρώσει, για πρώτη φορά, εισηγητές από όλους τους χώρους που ασχολούνται με τη διαχείριση και αξιοποίηση των αρχείων.

Κυκλοφόρησε η δεύτερη -βελτιωμένη- έκδοση του ΔΠΑΠ(Γ) σε CD-ROM, κίνηση που βάζει την Ε.Α.Ε. στην πρωτοπορία της διάδοσής του διεθνώς ενώ η διαθεσιμότητά του θα γίνει ακόμη μεγαλύτερη με την έναρξή του στον δικτυακό τόπο της Εταιρείας.

Ολοκληρώνεται η ιστοσελίδα της Ε.Α.Ε.

Η πρόεδρος της Εταιρείας συμμετείχε στην 36η CITRA, που πραγματοποιήθηκε στη Μασσαλία στα μέσα Νοεμβρίου.

Οργανώνεται η εκδήλωση που θα πλαισιώσει τη Γενική Συνέλευση, η οποία θα πραγματοποιηθεί στις 22 Μαρτίου, με την ευγενική φιλοξενία του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας.

Το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας εγκαταστάθηκε στο κτήριο της 3ης Σεπτεμβρίου, σε χώρους που αρμόζουν τόσο στην ιστορία του όσο και στις δραστηριότητές του.

Προχωρούν (να, να!) οι εργασίες αποπεράτωσης του κτηρίου των Γενικών Αρχείων του Κράτους στο Ψυχικό, όπου αναμένεται να εγκατασταθούν οι υπηρεσίες του εντός του τρέχοντος έτους.

Οι κρατικές αρχειακές υπηρεσίες μπαίνουν δειλά-δειλά στην εποχή του Διαδικτύου, καθώς αποκτούν βαθμιαία ηλεκτρονική διεύθυνση και ιστοσελίδες -σε δεύτερη φάση.

Διοργανώθηκε τον Ιούνιο από το Ιστορικό Αρχείο Μακεδονίας στη Θεσσαλονίκη διεθνής Στρογγυλή Τράπεζα, με θέμα “Επιλογή και εκκαθάριση αρχείων· μέθοδοι και προβληματισμοί”, που συγκέντρωσε το σύνολο των περί τα αρχεία ασχολουμένων στην Ελλάδα.

Χρονιά εξελίξεων λοιπόν και αυτή που πέρασε, με την Ε.Α.Ε. να ενισχύει τον αντιπροσωπευτικό της χαρακτήρα, όπως υποδηλώνει και η προέλευση αρκετών νέων μελών, που απλώνονται πια στο σύνολο των αρχειακών φορέων της χώρας.

Ωστόσο, το πρόβλημα της ενεργού συμμετοχής των μελών στις δραστηριότητές της και η ανάληψη πρωτοβουλιών που θα προβάλλουν και θα εμπλουτίσουν το έργο της, παραμένει.

Ελπίζουμε η ιστοσελίδα μας να αποτελέσει, εκτός από κόμβο αρχειακής ενημέρωσης, και έναν ευκολότερο τρόπο επικοινωνίας ανάμεσα σε όλα τα μέλη και να θεραπεύσει, ως ένα βαθμό, το πρόβλημα της απομόνωσης, για το οποίο παραπονούνται -και δικαίως ως ένα βαθμό- αρκετοί συνάδελφοι.

### Αρχειακά Νέα

Ενημερωτικό Δελτίο της Ελληνικής Αρχειακής Εταιρείας (Ε.Α.Ε.)

ISSN 1106-5370

Συντακτική Επιτροπή: Χριστίνα Βάρδα, Νέστωρ Μπαμίδης, Αμαλία Παππά, Μαρία Πολίτη, Ζήσιμος Συνοδινός

Επεξεργασία στον υπολογιστή: Νέστωρ Μπαμίδης

Εκτύπωση: ΤΥΠΟ ΜΟΥΓΚΟΣ, Θεσσαλονίκη

### Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία

Έδρα: Γ.Α.Κ., Θεάτρου 6, 10532 ΑΘΗΝΑ

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Τ.Θ. 76072, 171 01 Ν. Σμύρνη • Τηλ. 210 3218315, Fax 210 7298368

### Société Hellenique d' Archives

Adresse: B.P. 76072, 171 01 Nea Smyrni, Grèce • Fax: 30 210 7298368

# ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ Ε.Α.Ε.

## ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΑΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2001

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Παρουσιάζουμε στη Γενική Συνέλευση των μελών της Ελληνικής Αρχαικής Εταιρείας τον απολογισμό δράσης του Διοικητικού Συμβουλίου για το έτος 2001.

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο προήλθε από τη Γενική Συνέλευση τον Μάρτιο του 2001, παρουσιάζει διευρυμένη και ανανεωμένη σύνθεση αφού για πρώτη φορά μέλη του Δ.Σ. προέρχονται από το Ιστορικό Αρχείο της Alpha Bank και το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού. Επίσης από το χώρο των περιφερειακών Αρχείων των Γ.Α.Κ., εκτός από το Ιστορικό Αρχείο Μακεδονίας και τα Αρχεία Ν. Εύβοιας, εκπροσωπούνται και τα Αρχεία Ν. Ευρυτανίας.

### Εκδοτική δραστηριότητα

Θεωρώντας ότι ο τομέας των εκδόσεων ενισχύθηκε περισσότερο για το 2001, θα θέλαμε να ξεκινήσουμε από εκεί τον απολογισμό δράσης του Δ.Σ. και να σας παρουσιάσουμε τα εξής:

1. Ολοκληρώθηκε η μετάφραση της δεύτερης έκδοσης του ΔΙΠΑΠ(Γ). Η μετάφραση έγινε από τους: Χριστίνα Βάρδα, Αμαλία Παππά και Ζήσιμο Συνοδινό. Οι εργασίες της ομάδας, διήρκεσαν, με κάποιες διακοπές, περίπου τέσσερις μήνες.

Η Ελληνική Αρχαική Εταιρεία, στα πλαίσια της *Επιτροπής Επιμόρφωσης* και της *Επιτροπής Ορολογίας*, αποφάσισε, σε συνέχεια της πρώτης προσπάθειάς της το 1995, να προχωρήσει στη μετάφραση και αυτής της έκδοσης πιστεύοντας ότι παρέχει ένα εύχρηστο και άρτιο εργαλείο.

Η δεύτερη έκδοση του Διεθνούς Προτύπου Αρχαικής Περιγραφής (Γενικό), παρουσιάστηκε στο Διεθνές Συνέδριο Αρχείων στη Σεβίλλη (Σεπτέμβριος 2000). Θεραπεύει το μειονέκτημα της πρώτης έκδοσης, αφού είναι διευρυμένη και συμπεριλαμβάνει ολοκληρωμένα παραδείγματα για την καλύτερη κατανόηση του θεωρητικού κειμένου.

Το σημερινό ΔΙΠΑΠ(Γ) παρουσιάζει κάποιες αλλαγές ως προς το προηγούμενο. Περισσότερα στοιχεία γι' αυτό, θα βρείτε διαβάζοντας το σημείωμα των μεταφραστών που βρίσκεται στην αρχή της έκδοσης.

Θεωρήσαμε, όμως, σκόπιμο να εμπλουτίσουμε την ελληνική έκδοση με την προσθήκη ενός παραρτήματος. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει τρεις αντιπροσωπευτικές εφαρμογές του ΔΙΠΑΠ(Γ) σε αρχεία που φυλάσσονται σε διαφορετικούς αρχαιικούς φορείς στην Ελλάδα. Παρουσιάζεται η περιγραφή ενός δημόσιου αρχείου που φυλάσσεται στα Γενικά Αρχεία του Κράτους, ενός αρχείου του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος και η περιγραφή ενός οικογενειακού από το Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο. Το δεύτερο μέρος

του παραρτήματος περιλαμβάνει ένα συγκεντρωτικό πίνακα με τους όρους περιγραφής στα αγγλικά και γαλλικά και την ελληνική μετάφρασή τους, ενώ το τρίτο μέρος παραθέτει τη σημαντικότερη πρόσφατη βιβλιογραφία για την αρχαική περιγραφή και τη διεθνή κωδικοποίηση για όσους ενδιαφέρονται για περαιτέρω έρευνα και μελέτη των σχετικών θεμάτων.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ε.Α.Ε., αποφάσισε να μην προχωρήσει στην έκδοση της μετάφρασης του ΔΙΠΑΠ σε έντυπη μορφή, αλλά αυτό να διατίθεται δωρεάν στα μέλη μας και σε κάθε άλλον ενδιαφερόμενο σε φωτοτυπική αναπαραγωγή ή σε CD-ROM, είτε μέσω του Διαδικτύου (στην ιστοσελίδα της Ε.Α.Ε.) όταν αυτή θα ολοκληρωθεί. Η επιμέλεια της έκδοσης είναι της Χριστίνας Βάρδα και του Ζήσιμου Συνοδινού ενώ την έκδοση σε CD-ROM υλοποίησε η Κάλλια Χατζηγιάννη.

2. Πραγματοποιήθηκε η έκδοση των πρακτικών της συζήτησης στρογγυλής τράπεζας που διοργανώθηκε πέρσι στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών με θέμα *Δικαίωμα στην πληροφόρηση: νέα όρια και αντιφάσεις*. Η έκδοση περιλαμβάνει το πλήρες κείμενο των παρεμβάσεων των συμμετεχόντων αλλά και της συζήτησης που ακολούθησε. Η απομαγνητοφώνηση των κειμένων και η επιμέλεια της έκδοσης είναι του Νέστορα Μπαμίδη.

3. Εκδόθηκε το 20ό τεύχος των *Αρχαικών Νέων* το οποίο αριθμεί 42 σελίδες. Τόσο το Δ.Σ., όσο και η συντακτική επιτροπή των *Αρχαικών Νέων*, θεωρώντας ότι ο κύκλος ζωής του τεύχους με αυτή τη μορφή έχει μάλλον ολοκληρωθεί, προσανατολίζονται στην αναζήτηση μιας νέας μορφής του τεύχους, που πιθανόν να ξεκινήσει και από το επόμενο, στα πλαίσια της θητείας του παρόντος Διοικητικού Συμβουλίου.

Θα πρέπει ίσως να διαχωρισθεί το καθαρά ενημερωτικό μέρος του περιοδικού με τις δραστηριότητες της Εταιρείας, το οποίο να εκδίδεται ανά τετράμηνο έτσι ώστε να εξασφαλισθεί μια στοιχειώδης επικαιρότητα. Η ενημέρωση αυτή θα καταχωρείται και στο site της Εταιρείας. Το μέρος εκείνο του περιοδικού στο οποίο περιλαμβάνονται άρθρα, μεταφράσεις, βιβλιοπαρουσιάσεις ή παρουσιάσεις φορέων θα συνεχίζει εκδίδεται σε ετήσια βάση.

### Το site της Ε.Α.Ε.

Υλοποιώντας μια από τις προτάσεις της Γενικής Συνέλευσης του 2001, προχωρήσαμε στον σχεδιασμό του site της Εταιρείας. Φιλοδοξούμε να περιλαμβάνει τα κείμενα των τευχών των *Αρχαικών Νέων*, παλαιών και νέων, εκτός από το τελευταίο κάθε φορά τεύχος του οποίου θα παρουσιάζονται μόνο τα περιεχόμενα (θυμίζουμε ότι ορισμένα από τα πρώτα τεύχη έχουν εξαντληθεί), τη βασική νομοθεσία περί αρχείων, παρουσίαση των εκδόσεων της Ε.Α.Ε., των εκδηλώσεών της, των επιμορφωτικών σεμιναρίων που έχει μέχρι τώρα πραγματοποιήσει, διεθνή ενημέρωση, σύνδεση με άλλους δικτυακούς τόπους αρχαια-

κού ενδιαφέροντος, ανακοινώσεις κλπ. Το τεχνικό μέρος (σχεδιασμό, υλοποίηση) έχει αναλάβει η Κάλλια Χατζηγιάννη η οποία θα σας παρουσιάσει στη συνέχεια τις μέχρι στιγμής εργασίες (δηλαδή το πώς αυτό διαρθρώνεται, τι θα περιλαμβάνει, ποια θα είναι η ομάδα η οποία θα υποστηρίζει την ενημέρωσή του).

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση είναι χωρίς κόστος, αφού πραγματοποιείται από την ίδια της Ε.Α.Ε. Σε συνεργασία με την Otenet έχει εξασφαλισθεί ότι το site θα «φιλοξενηθεί» με συμβολικό τίμημα.

### Νέα μέλη

Το 2001 η Ε.Α.Ε. απέκτησε δεκαπέντε νέα μέλη Έτσι, το Δ.Σ. στη διάρκεια των συνεδριάσεών του κλήθηκε να εξετάσει και έκανε δεκτές τις αιτήσεις των:

1. Κόντη-Γαρδιάκου Αιμιλίας, αρχειονόμου στη Γ.Γ. Πολιτικής Προστασίας Υπ. Εσωτερικών.
2. Βακαλοπούλου Μαρίας, αρχειονόμου στα Γ.Α.Κ.
3. Ζάγκλη-Μπόζιου Μαίρης, υπεύθυνης της Βιβλιοθήκης Σπουδαστηρίου Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων Παν/μίου Ιωαννίνων.
4. Καραγιαννακίδη Νικόλαου, φιλόλογου αποσπασμένου στα Γ.Α.Κ. Αρχεία Ν. Καβάλας.
5. Πισάκη Κωνσταντίνου, καθηγήτη της Ιστορίας του Δικαίου στο Παν/μιο Θράκης.
6. Αποστολόπουλου Δημήτρη, διευθυντή ερευνών στο ΙΝΕ/ΕΙΕ.
7. Παϊζη-Αποστολοπούλου Μάχης, ερευνήτριας στο ΙΝΕ/ΕΙΕ.
8. Νίκα Ζαχαρούλας, αποσπασμένης φιλόλογου στα Γ.Α.Κ.- Αρχεία Ν. Εύβοιας
9. Ζορμπά Ιωάννας, πτυχιούχου διαχείρισης βιβλιοθηκών και πληροφόρησης που εργάζεται στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.
10. Λυκογιάννη Αθανάσιου, ειδικού συμβούλου της Τράπεζας της Ελλάδος επί ιστορικών θεμάτων και αρχείων
11. Τζαννή Ηλία, σύμβουλου επιχειρήσεων-τραπεζών σε θέματα οργάνωσης και διαχείρισης αρχείων
12. Πανίδου Σταυρούλας, αποσπασμένης φιλόλογου στην Κ.Υ των Γ.Α.Κ.
13. Τσούτσουρα Σταυρούλας, ΙΑ ΑΤΕ
14. Λίτσα Ευθύμιου, καθηγήτη στη Σχολή Αρχαιολογίας-Βιβλιοθηκονομίας του Ιόνιου Πανεπιστημίου.

Η ΓΣ καλείται να επικυρώσει τα νέα μέλη.

Με αφορμή το θέμα των νέων μελών θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε για ένα συναφές ζήτημα που έχει προκύψει.

Όπως είναι γνωστό, μέσα στο έτος 2001 το Δ.Σ. της Ε.Α.Ε. προσπάθησε δύο φορές να συγκαλέσει Έκτακτη Γενική Συνέλευση των μελών με σκοπό την τροποποίηση άρθρων του Καταστατικού. Όμως και οι δύο προσπάθειες ήταν ανεπιτυχείς λόγω της αυξημένης συμμετοχής των μελών που απαιτούνταν για την σύγκλησή της. Μεταξύ των υπό τροποποίηση άρθρων, ήταν και το άρθρο 4, το οποίο θεράπευε ένα κενό του υπάρχοντος Καταστατικού, δίνοντας τη δυνατότητα στους φοιτητές και τους σπου-

δαστές της Αρχαιολογίας να γίνουν δόκιμα μέλη της Ε.Α.Ε. Θεωρούσαμε ότι με αυτόν τον τρόπο ικανοποιούμε ένα αίτημα πολλών φοιτητών, σπουδαστών και αποφοίτων της σχολής Αρχαιολογίας οι οποίοι επιθυμούσαν να εγγραφούν ως μέλη της Ε.Α.Ε. αλλά προσέκρουαν σ' αυτήν την καταστατική δυσκολία. Άλλωστε η βούληση αυτή είχε διατυπωθεί από πολλά μέλη της Ε.Α.Ε. στη διάρκεια προηγούμενων Γενικών Συνελεύσεων αλλά και σε επιμέρους συνεδριάσεις των εκάστοτε Διοικητικών Συμβουλίων.

Το Αύγουστο του 2001, έμμεσα πληροφορηθήκαμε την ίδρυση της «Ένωσης Αρχαιονόμων-Βιβλιοθηκονόμων». Το Καταστατικό της Ένωσης συμπίπτει σε πολλά σημεία με αυτό της Ε.Α.Ε., κυρίως όσον αφορά τους σκοπούς. Εκτός αυτών, το καταστατικό αναφέρει ότι η Ένωση είναι η μόνη αρμόδια και επίσημη εκπρόσωπος στην Ελλάδα να συνδιαλέγεται με την Πολιτεία στην παροχή τεχνολογίας σε θέματα Αρχαιολογίας και Βιβλιοθηκονομίας. Το Δ.Σ., μετά από συζήτηση και συνεργασία και με άλλα μέλη της Ε.Α.Ε., αποφάσισε να υιοθετήσει χαμηλούς τόνους και απέστειλε επιστολή προς την ΕΑΒ με την οποία χαιρέτιζε τη δημιουργία αυτού του νέου σωματείου και γνωστοποιούσε την πρόθεσή της για συνεργασία. Μέχρι αυτή τη στιγμή η Ε.Α.Ε. δεν έχει λάβει καμία απαντητική επιστολή.

### Διεθνής εκπροσώπηση

Η Ε.Α.Ε. εκπροσωπήθηκε από την Πρόεδρο στο 6ο Πανευρωπαϊκό Συνέδριο που έγινε τον Μάιο του 2001 στη Φλωρεντία. Το κόστος μετάβασης και παραμονής καλύφθηκε από την ίδια.

Στην 35η CITRA, που έγινε φέτος στο Reykjavik, η Εταιρεία, λόγω αδυναμίας της Προέδρου, εκπροσωπήθηκε από τον Ν. Μπαμίδη. Η δαπάνη του ταξιδιού του καλύφθηκε από το Υπουργείο Παιδείας, το οποίο επίσης εκπροσωπούσε. Στο σημείο αυτό θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι και η δαπάνη μετάβασης της Προέδρου στην Ισλανδία είχε καλυφθεί από το ΥΠΕΠΘ, το οποίο και από τη θέση αυτή ευχαριστούμε.

### Χρηματοδότηση

Πριν περάσουμε στο προγραμματισμό εργασιών για τους επόμενους μήνες, θα θέλαμε να σταθούμε στο σημαντικότερο, ίσως, πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Ε.Α.Ε. αυτό της χρηματοδότησης.

Η έλλειψη πόρων έχει προβληματίσει σε πολλές συνεδριάσεις του το Διοικητικό Συμβούλιο. Το γεγονός αυτό πολλές φορές μας επιβάλλει την απόλυτη ιεράρχηση των προτεραιοτήτων μας και αποτελεί τροχοπέδη για περισσότερο φιλόδοξους προγραμματισμούς. Είναι από χρόνια γνωστό ότι οι αλλαγές που έχουν επέλθει στον τομέα της φορολόγησης των χορηγιών έχει πλήξει και την Εταιρεία. Είναι γεγονός, ότι η έλλειψη επιχορηγήσεων μας ωθεί πολλές φορές σε πράξεις «αυτοχρηματοδότησης» (όπως για παράδειγμα το site, η έκδοση του ΔΙΠΑΠ, οι μετακινήσεις στο εσωτερικό και στο εξωτερικό γίνονται τις περισσότερες φορές με την προσωπική οικονομική συμμετοχή των μελών του Δ.Σ.).

Αναλυτικότερα, τη χρονιά που διανύσαμε, υποβλήθηκαν από την Ε.Α.Ε. οι παρακάτω αιτήσεις χρηματοδότησης:

- Αίτηση προς το ΥΠΕΠΘ για τη χρηματοδότηση της έκδοσης του ΔΙΠΑΠ η οποία δεν είχε αποτέλεσμα.
- Η συνήθης αίτηση χρηματοδότησης προς τη ΕΤΕ δεν έλαβε ούτε θετική ούτε αρνητική απάντηση.
- Η εκκρεμότητα που υπήρχε με την Αγροτική Τράπεζα εξακολουθεί να παραμένει· η Τράπεζα δεν καταβάλει το ποσό των 200.000 δρχ το οποίο είχε υποσχεθεί ως χορηγία.
- Εκκρεμούν οι απαντήσεις σε δύο αιτήσεις χρηματοδότησης που υποβλήθηκαν στη Θεσσαλονίκη, η μία προς τη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης και η δεύτερη στο Κέντρο Πολιτισμού Θεσσαλονίκης. Η απάντηση αναμένεται άμεσα και σε περίπτωση που εγκριθούν, ένα μέρος του ποσού θα διατεθεί, σύμφωνα με απόφαση του Δ.Σ., για τη διοργάνωση ημερίδας με θέμα: "Άξονες αρχαιακής πολιτικής στην Ελλάδα σήμερα".
- Εκκρεμεί ακόμη η αίτησή μας προς το ΥΠΠΟ για χρηματοδότηση συνεδρίου με θέμα «Ιστορία του Ολυμπισμού και του Αθλητισμού» βασισμένου σε γενικές γραμμές στο πρόγραμμα που είχε από παλιά επεξεργαστεί η Εταιρεία και η Επιτροπή Αθλητικών και Ολυμπιακών Αρχείων. Η πρόταση έχει περάσει το πρώτο στάδιο έγκρισης.

### Προγραμματισμός

1. Σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Τύπου και ΜΜΕ του Οργανισμού *Αθήνα 2004* βρίσκεται σε εξέλιξη η διοργάνωση ημερίδας, μέσα στο 2002. Η ημερίδα έχει προσωρινά το τίτλο «Ολυμπιακοί Αγώνες 2004: επαναπροσδιορισμός της αρχαιακής πολιτικής για τα ολυμπιακά αρχεία» και έχει ήδη εγκριθεί. Το κόστος της διοργάνωσης θα καλυφθεί εξ ολοκλήρου από το «2004». Στόχος της θα είναι η έκθεση μιας προβληματικής και η επί της ουσίας συζήτηση με αφορμή τη συγκυρία της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων στην Ελλάδα.

2. Η πραγματοποίηση της ημερίδας «Άξονες αρχαιακής πολιτικής στην Ελλάδα σήμερα».

3. Διερευνάται, τέλος, ο τρόπος συμμετοχής της Εταιρείας στο εορτασμό της επετείου των 80 χρόνων από τη Μικρασιατική καταστροφή.

### Επίλογος

Παρά τα θετικά σημεία του απολογισμού για το 2001, η αρνητική του πλευρά εστιάζεται σε δύο πολύ βασικά σημεία:

- στην έλλειψη χρηματοδότησης και
- στην μη ενεργοποίηση των μελών ως προς τη συμμετοχή τους στις επιμέρους Επιτροπές εργασίας της Ε.Α.Ε.

Και για τα δύο αυτά θέματα το Δ.Σ. θα χρειαστεί τη συνεργασία και την υποστήριξη όλων.

Τέλος, επιθυμούμε να ευχαριστήσουμε για άλλη μια φορά μέλη της Ε.Α.Ε. που μας στηρίζουν πάντα στις προσπάθειές μας, όπως η Χρ. Βάρδα, ο Ζ. Συνοδινός και ο Ν. Καραπιδάκης, αφιερώνοντας πολύ από τον χρόνο τους σε ό,τι θα μπορούσε να ενισχύσει τις δραστηριότητες της Εταιρείας.

## ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΕΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Έκθεση της Ελεγκτικής Επιτροπής

Σύμφωνα με το άρθρο 11 του καταστατικού της Αρχαιακής Εταιρείας σήμερα Τρίτη 9 Απριλίου 2002 και ώρα 4:30 μ.μ. στο Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τραπέζης συνήλθε η Ελεγκτική Επιτροπή της Ελληνικής Αρχαιακής Εταιρείας που αποτελείται από τους:

1. Νίκο Παντελάκη
2. Παναγιώτα Καφίρη
3. Ανδρέα Μπάγια

για να προβεί στη σύνταξη της σχετικής έκθεσης προς τη Γενική Συνέλευση της Εταιρείας και έκανε λεπτομερειακό έλεγχο στη διαχείριση του Σωματείου για την περίοδο 4-3-2001 έως 9-4-2002.

Μετά τη σχετική ενημέρωση των μελών, που είναι όλα παρόντα, η Ελεγκτική Επιτροπή, αφού έλαβε υπόψη όλα τα στοιχεία και έκανε λεπτομερειακό έλεγχο στα βιβλία και τα σχετικά έγγραφα της Εταιρείας για τη χρονική οικονομική περίοδο 4-3-2001 έως 9-4-2002 διαπίστωσε τα παρακάτω:

### I. Ενεργητικό

Υπόλοιπο προηγούμενης χρήσης

από 28-2-2001.....	1.135.837
Συνδρομές μελών.....	449.000
Έσοδα από πωλήσεις δημοσιευμάτων.....	161.300
Τόκοι Α' και Β' εξαμήνου 2001.....	3.335
Επιχορηγήσεις.....	500.000
Αντιλογισμός.....	219.767
<b>ΣΥΝΟΛΟ.....</b>	<b>2.469.239</b>

### II. Παθητικό

Εισφορές σε Διεθνείς Οργανισμούς (I.C.A.).....	338.284
Μεταφορικά μελών Δ.Σ. ( εσωτερικού).....	224.080
Δαπάνη συμμετοχής Προέδρου σε Συνέδριο.....	84.472
Έξοδα ημερίδας και Γ.Σ. 2/3-3-2001.....	328.610
Αγορά βιβλίων από το Δαρδανό.....	314.995
Διάφορα λειτουργικά έξοδα (ταχυδρομικά, χαρτί).....	34.020
Αντιλογισμός.....	219.767
<b>ΣΥΝΟΛΟ.....</b>	<b>1.544.228</b>

### III. Ενεργητικό υπόλοιπο σε νέα χρήση

**στις 31-12-2001 .....925.011**

Τέλος, αφού η επιτροπή διαπιστώνει τάξη στα βιβλία και ότι δεν έχει υπέρβαση των κονδυλίων και καμιά καταστατική παράβαση

### Αποφάινεται

Ότι η διαχείριση του Δ. Σ. κατά την παραπάνω διαχειριστική χρονική περίοδο έγινε προσεκτικά και χωρίς αταξία. Προτείνει στη Γενική Συνέλευση να την εγκρίνει και να απαλλάξει τα μέλη από κάθε ευθύνη.

Αθήνα, 20 Απριλίου 2002

Αθήνα, 20 Απριλίου 2002

**Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ε.Α.Ε.**

# ΑΡΧΕΙΑΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

**ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ  
ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ  
ΑΡΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΩΝ  
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ  
Ρώμη, 13-15 Φεβρουαρίου 2002**

Μερικές κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες, μεταξύ των τμημάτων τους, συγκαταλέγουν και Τμήμα Αρχείων. Σε άλλα Κοινοβούλια, το Αρχείο αποτελεί μια ξεχωριστή, ανεξάρτητη οντότητα, με διάφορες ονομασίες: Υπηρεσία, Γραφείο, Διεύθυνση... Τα αρχεία κάθε Κοινοβουλίου έχουν ακολουθήσει τη δική τους ιστορική διαδρομή, έχουν τη δική τους ιστορία: πώς και πότε ιδρύθηκαν, η νομοθεσία που τα διέπει με τους περιορισμούς και τις δυνατότητες που τους παρέχει, ο τρόπος που λειτουργούν μέσα στη δομή των Κοινοβουλίων.

Δραστήριο σκέλος του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων (International Council of Archives-ICA), αποτελεί το Τμήμα Αρχείων και Αρχειονόμων Κοινοβουλίων και Πολιτικών Κομμάτων (Section of Archives and Archivists of Parliaments and Political Parties-SPP), το οποίο ιδρύθηκε το 1988, στο Συνέδριο που έγινε την ίδια χρονιά στο Παρίσι. Σκοπός του Τμήματος είναι να προάγει διεθνώς την επαγγελματική και επιστημονική συνεργασία και επικοινωνία μεταξύ Αρχείων και αρχειονόμων Κοινοβουλίων και πολιτικών κομμάτων. Το Τμήμα στοχεύει να καταστήσει ευρύτερα γνωστή την ύπαρξη παρόμοιων αρχείων και να τονίσει την ιστορική τους σημασία.

Το Τμήμα Αρχείων και Αρχειονόμων Κοινοβουλίων και Πολιτικών Κομμάτων έχει οργανώσει διεθνή συνέδρια (Παρίσι: 1988, Μόντρεαλ: 1992, Πεκίνο: 1996, Σεβίλλη: 2000 κ.ά.). Ακόμα, οργανώνει ετήσιες Συναντήσεις (Πράγα: 1994, Βουδαπέστη: 1995, Βαρσοβία: 1997, Στοκχόλμη: 1998, Ρώμη: 2002), συναντήσεις οι οποίες βοηθούν τα μέλη να μοιραστούν κοινές εμπειρίες, να ανταλλάξουν απόψεις και να συνεργαστούν με αμεσότερο τρόπο.

Τόπος της Συνάντησης ήταν μια αίθουσα σε ένα από τα οκτώ κτήρια του Ιταλικού Κοινοβουλίου (Piazza de Campo Marzio 34). Το Ιταλικό Κοινοβούλιο (Camera) είχε προβλέψει για αυτόματη διερμηνεία, από και προς: τα ιταλικά, τα ισπανικά, τα γαλλικά και τα αγγλικά, καθώς και για οπτικοακουστικές παρουσιάσεις, ηλεκτρονικές και συμβατικές, κατά τη διάρκεια της πρώτης ημέρας.

Συμμετείχαν σαράντα τρεις σύνεδροι από δέκα έξι χώρες (Ισπανία, Γερμανία, Αυστρία, Γαλλία, Ιταλία, Βέλγιο, Νορβηγία, Δανία, Φινλανδία, Πολωνία, Ισλανδία, Ολλανδία, Ουγγαρία, Εσθονία, Λιθουανία και Ελλάδα), καθώς και δέκα τέσσερα άτομα από τα Κοινοβουλευτικά Αρχεία του Ιταλικού Κοινοβουλίου. Οι συμμετέχοντες προέρχονταν είτε από εθνικά Κοινοβούλια είτε αντιπροσώπευαν ιδρύματα κομμάτων (Archiv für Christlich-Demokratische Politik der Konrad Adenauer Stiftung και Archiv der Sozialen Demokratie der Friedrich Ebert Stiftung, και το

Ίδρυμα για τη Δημοκρατία Κωνσταντίνος Καραμανλής) με αντιπρόσωπο την κα Κωνσταντίνα Μποτσίου ή πολιτικών προσώπων (Ίδρυμα Κωνσταντίνος Καραμανλής) με την κα Μαριέττα Μινώτου, οι οποίες και παρουσίασαν τις συλλογές και τις δραστηριότητες των αντίστοιχων ιδρυμάτων. Οι αντιπρόσωποι των Κοινοβουλίων υπερέιχαν σε αριθμό έναντι των αντιπροσώπων των πολιτικών κομμάτων.

Η Συνάντηση επικεντρώθηκε σε μία συζήτηση για τον κανονισμό των Κοινοβουλευτικών Αρχείων, εάν είναι θεσμοθετημένος ή εάν απλά κινείται με άγραφες κατευθυντήριες οδηγίες. Ακόμα, αναλύθηκε το γενικό νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τα αρχεία κάθε χώρας και πώς εντάσσονται τα κοινοβουλευτικά και τα αρχεία των κομμάτων και πολιτικών προσώπων σε αυτό το πλαίσιο. Τέλος, απασχόλησε το ευαίσθητο ζήτημα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων: τι θα πρέπει να θεωρείται “δημόσιο” και τι “ιδιωτικό”.

Συζητήθηκε το λεπτό ζήτημα της αυθεντικότητας των ηλεκτρονικών εγγράφων και των ηλεκτρονικών υπογραφών, καθώς είναι δυνατόν τα κείμενα να έχουν υποστεί περικοπές και να μην εμφανίζονται πλήρη, δηλαδή να μην είναι αυθεντικά. Ειπώθηκε ότι υπάρχουν τα τεχνικά μέσα που επιτρέπουν να ελεγχθεί η αυθεντικότητα και η πληρότητα των ηλεκτρονικών εγγράφων.

Στη Συνάντηση κυριάρχησε η πεποίθηση ότι τα Κοινοβουλευτικά Αρχεία θα πρέπει να λειτουργούν ανεξάρτητα από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους. Το περιεχόμενό τους συγκροτεί την μνήμη της πολιτικής ζωής κάθε κράτους και χαρακτηρίζει την εθνική ταυτότητα. Σχεδόν όλοι αναφέρονταν στα αρχεία τους ως «πνευματική και εθνική κληρονομιά». Μέσα από συγκρίσεις μεταξύ διαφόρων και διαφορετικών κοινοβουλευτικών πραγματικοτήτων, μπορεί να καθιερωθούν κριτήρια για την ταξινόμηση σημαντικών εγγράφων. Η ανταλλαγή εμπειριών και τεχνικών γνώσεων πιστεύεται ότι ενδυναμώνουν την επαγγελματική ακρίβεια στον τομέα των κοινοβουλευτικών αρχείων.

Η Βιβλιοθήκη της Βουλής, η οποία διαχειρίζεται το ιστορικό αρχείο της Βουλής, εκπροσωπήθηκε για πρώτη φορά στο Τμήμα των Αρχείων και Αρχειακών Κοινοβουλίων και Πολιτικών Κομμάτων του διεθνούς οργανισμού του Συμβουλίου Αρχείων, στη Συνάντηση της Ρώμης με τις κκ. Ευρυδίκη Αμπατζή και Έλλη Δρούλια-Μητράκου. Η Προϊσταμένη της Διεύθυνσης της Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων, κα Ευρυδίκη Αμπατζή μίλησε για τα «*Ελληνικά Κοινοβουλευτικά Αρχεία: προκλήσεις και νέες πραγματικότητες στην εποχή της ψηφιοποίησης*», στη γαλλική γλώσσα.

Επόμενη Συνάντηση του Τμήματος ορίστηκε για το 2002 στην Μαδρίτη της Ισπανίας και το διεθνές Συνέδριο του Συμβουλίου των Αρχείων έχει ήδη καθοριστεί να πραγματοποιηθεί στη Βιέννη της Αυστρίας το 2003, με θέμα «Επιλογή Εγγράφων» («Selection of documents»).

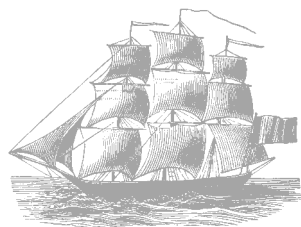


Το Τμήμα (SPP) διαθέτει κόμβο στο Διαδίκτυο (spp-ica.org), στον οποίο ο επισκέπτης / η επισκέπτρια μπορεί να βρει πληροφορίες για το Τμήμα και τους στόχους του, το Προεδρείο και την Επιτροπή, τα μέλη, δημοσιεύσεις καθώς και τις παρουσιάσεις που έχουν κατά καιρό γίνει στα Συνέδρια και τις Ετήσιες Συναντήσεις, χρήσιμες πληροφορίες, καθώς και μία αίτηση εγγραφής, στα αγγλικά και στα γαλλικά.

Πρόεδρος του Τμήματος είναι η Maria Angeles Valle de Juan, από την Ισπανική Γερουσία.

Σχετικά με κοινοβουλευτικά αρχεία, η ECPRD σχεδίασε και οργάνωσε ένα διπλό Σεμινάριο. Το πρώτο μέρος του Σεμιναρίου, πραγματοποιήθηκε ήδη στις Βρυξέλλες, 30-31 Μαΐου 2002, και το δεύτερο μέρος πρόκειται να γίνει στη Χάγη, την επόμενη χρονιά. Ως γενικό θέμα του Σεμιναρίου έχει προσδιοριστεί η «Ψηφιοποίηση της κοινοβουλευτικής πληροφορίας και των αρχείων» («Digitization of Parliamentary Information and Archives»). Σε αυτό το Σεμινάριο μετείχαν αρχειονόμοι και εργαζόμενοι σε Κοινοβούλια. Τη Βουλή των Ελλήνων αντιπροσώπευσε τριμελής ομάδα (κα Ευρυδίκη Αμπατζή, Καθ. Βασιλείου, Δρ. Γ. Αγγελόπουλος). Η Διευθύντρια της Βιβλιοθήκης, κα Ευρ. Αμπατζή, παρουσίασε τα «Ψηφιακά αρχεία και το Ολοκληρωμένο Πληροφορικό Σύστημα της Βουλής των Ελλήνων» και έθεσε τα ερωτήματα ακρίβειας, αυθεντικότητας, αντοχής, χώρου αποθήκευσης και κόστους που απασχολούν το Ελληνικό Κοινοβούλιο ενόψει του εκσυγχρονισμού της μηχανοργάνωσης της Βουλής.

Αθήνα, Ιούλιος 2002  
**Ελλη Δρούλια-Μητράκου**  
 Βιβλιοθήκη της Βουλής



**ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ**  
**«Επιλογή και εκκαθάριση αρχείων»**  
**Μέθοδοι και προβληματισμοί»**  
**Θεσσαλονίκη, 12-13 Ιουνίου 2002**

Ένα εξαιρετικά ευρηματικό και καλόγουστο πρόγραμμα, και μια αντίστοιχη αφίσα, ενημέρωναν το κοινό της Θεσσαλονίκης, και όχι μόνο, για τη διοργάνωση στο Αμφιθέατρο Τελετών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, της Διεθνούς Στρογγυλής Τράπεζας με αντικείμενο την επιλογή και εκκαθάριση αρχείων.

Οι επιλογές και εκκαθαρίσεις είναι θέμα αιχμής για την ελληνική αρχειονομική πρακτική. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την ανάλογη θεματολογία της 35ης CITRA, η οποία είχε πραγματοποιηθεί τον Οκτώβριο του 2001 στο Reykjavik, οδήγησε το Ιστορικό Αρχείο Μακεδονίας να αναλάβει την πρωτοβουλία της διοργάνωσης αυτής της Στρογγυλής Τράπεζας, όπου για πρώτη φορά κλήθηκαν να συμμετάσχουν ξένοι αρχειονόμοι.

Σκοπός της συνάντησης ήταν η ανάπτυξη προβληματισμών γύρω από την εφαρμοσμένη επιλογή και εκκαθάριση αρχείων, τις μεθόδους και τις διαδικασίες που ακολουθούνται αλλά και τον καθορισμό του νομοθετικού πλαισίου που ισχύει για την επιλογή και εκκαθάριση τόσο στην Ελλάδα όσο και στις άλλες χώρες της Ευρώπης.

Τις εργασίες παρακολούθησαν περισσότεροι από 120 σύνεδροι, οι οποίοι ήταν αρχειονόμοι από 31 περιφερειακές υπηρεσίες και από την κεντρική υπηρεσία των Γενικών Αρχείων του Κράτους (σε σύνολο 54 που λειτουργούν) καθώς και άλλοι 49 σύνεδροι από 34 φορείς συνολικά.

Στους συμμετέχοντες δόθηκε ενημερωτικό υλικό και, μεταξύ των άλλων, η έκδοση του Ιστορικού Αρχείου Μακεδονίας με τίτλο «Τα αρχεία στη σύγχρονη κοινωνία» (σ. 1-94) όπου περιλαμβάνονται οι μεταφράσεις του συνόλου των εισηγήσεων της 35ης CITRA στο Reykjavik (9-13 Οκτωβρίου 2001). Οι μεταφράσεις και η επιμέλεια της έκδοσης οφείλονται στον Νέστορα Μπαμίδα.

**ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ<sup>1</sup>**  
**Τετάρτη, 12 Ιουνίου 2002**

Στα πλαίσια των χαιρετισμών που απευθύνθηκαν, η Ειδική Γραμματέας του ΥΠΕΠΘ κα Δάφνη Μάνεση εξέφρασε την πρόθεση ενίσχυσης αντίστοιχων πρωτοβουλιών που προωθούν το έργο της Αρχαικής Υπηρεσίας και τόνισε ότι η πολιτική του Υπουργείου για τα Αρχεία στρέφεται προς την ευρωπαϊκή πραγματικότητα η οποία χαρακτηρίζεται από την ηλεκτρονική διάχυση της πληροφορίας. Με βάση λοιπόν αυτή την κατεύθυνση και με στόχο τη δημιουργία ενός ενιαίου πληροφοριακού ιστού, που θα καθιστά προσβάσιμη στο σύνολο της επικράτειας την πληροφορία που διαθέτουν οι κατά τόπους αρχαικές υπηρεσίες, εντάχθηκαν τα Γ.Α.Κ. στο πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας».

<sup>1</sup> Αναμένεται η άμεση έκδοση των πρακτικών της Στρογγυλής Τράπεζας.

Ο κ. Γ. Γιαννακόπουλος, διευθυντής της κεντρικής υπηρεσίας των Γ.Α.Κ., τόνισε ότι τα Γ.Α.Κ. θα πρέπει να εγκαταλείψουν την «εσωστρέφειά» τους και να επιχειρήσουν άνοιγμα προς στην κοινωνία. Αυτό σημαίνει επικοινωνία, ανταλλαγή απόψεων, υποβοήθηση του συντονιστικού και εκτελεστικού ρόλου της κεντρικής Αρχειακής Υπηρεσίας. Η σύνδεση των Γ.Α.Κ. μέσω του EDUNET και το πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας», αποτελεί ευκαιρία για τη δημιουργία ενός ηλεκτρονικού εργαλείου καταλογογράφησης. Η ηλεκτρονική περιγραφή του αρχειακού υλικού και η ψηφιοποίησή του θα αποτελέσουν δράσεις προτεραιότητας για τα Γ.Α.Κ. Αναφορικά με τις εκκαθαρίσεις επεσήμανε ότι τα Γ.Α.Κ. θα πρέπει να εστιάσουν το ενδιαφέρον τους στα αρχεία διηνεκούς χρησιμότητας και να αναδειχθούν σε κέντρα πληροφόρησης αναλαμβάνοντας την εποπτεία και διαχείριση των ημιεργών αρχείων, αρμοδιότητα που θα ενισχύσει των κοινωνικό ρόλο των Γ.Α.Κ.

Στη συνέχεια ο κ. Α. Μπάγιας, εκπροσωπώντας την Εφορεία των Γ.Α.Κ., υποστήριξε ότι η εργασία της εκκαθάρισης είναι ενδεχομένως η πιο δύσκολη από τις αρχειονομικές εργασίες στην οργάνωση, συστηματοποίηση και εκτέλεσή της αλλά παράλληλα είναι μια εργασία που απαιτεί ορθολογισμό. Στην Ελλάδα, τόνισε, ενώ υπάρχει μια συσσωρευμένη εμπειρία, δεν έχει ούτε συστηματικά αποτυπωθεί, ούτε ανανεωθεί και αυτό θα πρέπει να γίνει επιχειρησιακός στόχος των Γ.Α.Κ.

#### **Εφαρμοσμένη επιλογή και εκκαθάριση αρχείων (1ο μέρος)**

Στην εισήγησή του ο κ. Νίκος Καραπιδάκης<sup>2</sup> επεσήμανε ότι οι αρχειακές υπηρεσίες οφείλουν να αναπροσαρμόσουν τους στόχους και τις στρατηγικές προσκλήσεων μέσα στο νέο περιβάλλον της Διοίκησης. Έτσι θα πρέπει να ενεργοποιήσουν τον θεσμό των υπαλλήλων-συνδέσμων, να κωδικοποιήσουν τα προβλήματα και να εκπονήσουν άμεσες λύσεις αντιμετώπισης, να δώσουν έμφαση στην πολιτική διαχείρισης των ηλεκτρονικών αρχείων, να οργανώσουν σεμινάρια επιμόρφωσης ώστε να υπάρχει περιοδική ενημέρωση για αρχειονομικά θέματα αλλά και τις διαρκείς διοικητικές μεταρρυθμίσεις. Τέλος, θα πρέπει να ενεργοποιηθεί άμεσα το Εθνικό Ευρετήριο Αρχείων ώστε τα Γ.Α.Κ. να είναι σε θέση να καταστούν αναδιανεμητές της αρχειακής τεκμηρίωσης.

Στη συνέχεια, η κα *Elizabeth Honer* μας μετέφερε την πραγματική πολύτιμη εμπειρία της πολιτικής των εκκαθαρίσεων και τις μεθόδους που ακολουθούνται στο Ηνωμένο Βασίλειο. Στην εισήγησή της περιέγραψε τη διαδικασία βάσει της οποίας το Public Record Office (PRO) καθορίζει ποια αρχεία της κυβέρνησης θα πρέπει να τύχουν διηνεκούς φύλαξης. Αρχικά αναφέρθηκε στις μεθόδους επιλογής που βρισκόταν σε λειτουργία μέχρι το τέλος του 20ού αι. και στη συνέχεια περιέγραψε τα προβλήματα που ανέκυψαν αλλά και τις αδυναμίες που παρουσίασε η παραδοσιακή μέθοδος εκκαθάρισης. Το PRO απα-

νά στα προβλήματα του παραδοσιακού συστήματος αναπτύσσοντας νέα προσέγγιση στην πολιτική των εκκαθαρίσεων (κριτήρια που χρησιμοποιούνται στην επιλογή) και στις μεθόδους εκκαθαρίσεων (πώς το έργο της εκκαθάρισης φέρεται σε πέρας).

#### **Εφαρμοσμένη επιλογή και εκκαθάριση αρχείων (2ο μέρος)**

Η κα *Rosine Cleyet-Michaud* παρουσίασε τη διαδικασία επιλογής των αρχείων στη Γαλλία. Δεν επικεντρώθηκε στα κριτήρια επιλογής, τα οποία, εδώ και πολλά χρόνια, στηρίζονται ταυτόχρονα στην ανάλυση του περιεχομένου των φακέλων και των τεκμηρίων στο πλαίσιο παραγωγής τους, αλλά αναφέρθηκε στα αποτελέσματα της διοικητικής πολυπλοκότητας και της χρήσης της πληροφορικής στις διοικητικές διαδικασίες χρησιμοποιώντας το γαλλικό παράδειγμα. Επεσήμανε τα προβλήματα τα οποία προκάλεσε το κίνημα αποκέντρωσης, που παρουσιάστηκε εδώ και μια εικοσαετία στη χώρα της, όσον αφορά στην παραγωγή των αρχείων και την επιλογή τους, αφού είχε ως συνέπεια τη διασπορά των διοικητικών διαδικασιών και τόνισε ότι η χρήση της πληροφορικής, ακόμη και σε αρχικό στάδιο, θα πρέπει να μεταβάλει ακόμη περισσότερο τη στάση μας.

Στις ιδιαιτερότητες και τα προβλήματα που παρουσιάζει η επιλογή αρχειακού υλικού στο οποίο περιέχονται προσωπικά δεδομένα αναφέρθηκε ο κ. *Jan Kanstrup*. Με την εισήγησή του θέλησε να καταθέσει τη διαφωνία του ως προς τη μέθοδο επιλογής που ακολουθείται στις περιπτώσεις εκκαθάρισης αρχειακού υλικού που περιέχει τέτοια στοιχεία σε άλλες χώρες (για παράδειγμα στην Αυστραλία) και με μια σειρά επιχειρημάτων ανέλυσε την πρακτική που ακολουθείται σε αντίστοιχες περιπτώσεις στη Δανία.

**Πέμπτη, 13 Ιουνίου 2002**

#### **Νομικό πλαίσιο για την επιλογή και εκκαθάριση**

Η συνέδρια ξεκίνησε με την εισήγηση του κ. *Claes Gränström* ο οποίος, παράλληλα με την υψηλή θέση που κατέχει στα Κρατικά Αρχεία της Σουηδίας, συντονίζει την Επιτροπή Νομικών Θεμάτων του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων. Ο εισηγητής παρουσίασε το νομοθετικό πλαίσιο της διαδικασίας των εκκαθαρίσεων στην Ευρώπη. Αρχικά, επεσήμανε τα προβλήματα που θέτει ο διαρκώς αυξανόμενος όγκος των παραγόμενων αρχείων και η πολυπλοκότητα της φύσης τους. Αναφέρθηκε στις διαφοροποιήσεις της νομοθεσίας σε κάθε χώρα, στις διαφορετικές ερμηνείες που δίνονται, στο βαθμό εφαρμογής της νομοθεσίας που βρίσκεται σε συνάρτηση με τη νομική παράδοση της χώρας. Επεσήμανε επίσης, ότι η αρχειακή νομοθεσία στις μέρες μας θα πρέπει να συνδέεται άμεσα με τη διαχείριση των τρεχόντων ηλεκτρονικών αρχείων αλλά και με το ζήτημα της πρόσβασης στα αρχεία γενικότερα, αφού η πρόσβαση έχει εξελιχθεί σ' ένα διαρκώς αυξανόμενο αίτημα των πολιτών. Τέλος αναφέρθηκε στη σύγκρουση απόψεων που παρατηρείται στο θέμα της διατήρησης ή της καταστροφής αρχείων που περιέχουν

<sup>2</sup> Το κείμενο της εισήγησης διαβάστηκε από την κα Χριστίνα Σάραρα λόγω κωλύματος του εισηγητή να παρευρεθεί.

προσωπικά δεδομένα και στην ανάγκη εναρμόνισης των επιμέρους εθνικών νομοθεσιών με τις σχετικές Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στη συνέχεια η κα *Αμαλία Παππά*, αναφερόμενη στην ελληνική νομοθεσία, παρουσίασε τα νομικά κείμενα-εργαλεία τα οποία ισχύουν και λειτουργούν κύρια, παράλληλα ή επικουρικά και επηρεάζουν τις αρχειακές λειτουργίες και την εφαρμογή τους και ειδικότερα εκείνα που συγκροτούν το νομικό πλαίσιο της επιλογής και εκκαθάρισης των δημοσίων αρχείων. Επιχείρησε, επίσης, να εκθέσει τους προβληματισμούς που σχετίζονται με τις σημερινές συγκυρίες, οι οποίες δεν αφορούν μόνον το νομικό χώρο αλλά επηρεάζουν την καθημερινότητα των αρχειονόμων, όπως τις συχνές αλλαγές του νομικού καθεστώτος των δημόσιων φορέων που προκαλούν αντικρουόμενα νομικά ζητήματα, την πραγματικότητα των ηλεκτρονικών αρχείων και κατά πόσο είμαστε έτοιμοι να την αντιμετωπίσουμε, αλλά και γενικότερα θέματα όπως το απόρρητο και την πνευματική ιδιοκτησία. Τέλος, τόνισε ότι η γνώση των νομικών προϋποθέσεων και η ανάγκη διαρκούς αναπροσαρμογής στις μεγαλύτερες ή μικρότερες θεσμικές αλλαγές, απαιτούν τον επαναπροσδιορισμό και την προσαρμογή των αρχειακών προγραμμάτων και των πολιτικών στις περιπτώσεις που αυτό είναι αναγκαίο.

Η συνεδρία ολοκληρώθηκε με την εισήγηση του κ. *Πελοπίδα Δόνου*. Ο κ. Δόνος, με την ιδιότητα του Νομικού Συμβούλου στην Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, παρουσίασε στην εισήγησή του την ισχύουσα νομοθεσία περί προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον τομέα που αφορά στην τήρηση αρχείων και κατ' επέκταση στη χρήση αρχειακών πηγών οι οποίες περιέχουν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα. Συγκεκριμένα εξέτασε το αν η τήρηση σ' ένα αρχείο προσωπικών πληροφοριών και η χρήση τους σύμφωνα με την αρχειακή νομοθεσία συμβαδίζει με τη νομοθεσία περί προστασίας προσωπικών δεδομένων καθώς και τους τρόπους σύμφωνα με τους οποίους μπορούν να επιλυθούν διαφορές και αντινομίες που τυχόν προκύπτουν από την εφαρμογή των δύο νομοθετικών πλαισίων, έτσι ώστε και η λειτουργία των αρχείων να επιτελείται απρόσκοπτα αλλά και τα προσωπικά δεδομένα των προσώπων που περιέχονται στα αρχεία, δηλαδή η ιδιωτική τους σφαίρα, να προστατεύεται επαρκώς.<sup>3</sup> Τέλος ανακοίνωσε ότι η Αρχή Προστασίας, έχοντας επίγνωση των ειδικών αναγκών και της σημασίας που έχει η τήρηση των αρχείων και η επιστημονική έρευνα, σκοπεύει σύντομα να προχωρήσει στην έκδοση ειδικού κανονισμού ή οδηγίας, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες αρχειονόμων και ερευνητών και σε στενή συνεργασία μαζί τους, έτσι ώστε να εξασφαλισθεί η συνύπαρξη της ελευθερίας της έρευνας και η προστασία της προσωπικότητας.

### **Επιλογή και εκκαθάριση: Μέθοδοι και διαδικασίες**

Η κα *Έλλη Κραββαρίτη* αναφέρθηκε στο μέλλον των αρχείων των φορέων που ιδιωτικοποιούνται, στα πλαίσια της κρατικής πολιτικής συρρίκνωσης του δημόσιου τομέα, τον πιθανό κίνδυνο να στερηθεί η έρευνα την πρόσβαση σ' ένα σημαντικό όγκο πληροφοριών αλλά και τον κίνδυνο της καταστροφής του αρχειακού υλικού κυρίως με τη διενέργεια εκκαθαρίσεων. Χρησιμοποιώντας το παράδειγμα της ETBAbank, η οποία ιδιωτικοποιήθηκε και πρόσφατα συγχωνεύτηκε με την Τράπεζα Πειραιώς, και αναφέροντας παράλληλα τα προβλήματα που προκύπτουν από την ιδιωτικοποίηση των εταιρειών του ομίλου ή των εταιρειών συμμετοχής της Τράπεζας, έκανε μια παράλληλα αναδρομή στην 38χρονη πολιτική και πρακτική της ETBA σχετικά με τα αρχεία της (δηλαδή για το χρονικό διάστημα που η Τράπεζα ανήκε στον ευρύτερο δημόσιο τομέα). Τέλος, παρουσίασε τη σημερινή κατάσταση του Πολιτιστικού Ιδρύματος της ETBA, το οποίο έχει καταφέρει να διασφαλίσει, όπως τόνισε, τη διάσωση όχι μόνο του ιστορικού αρχείου της ETBA και του Ομίλου ETBA, αλλά και του υφιστάμενου αρχείου του νέου Ομίλου Πειραιώς στον οποίο ανήκει το Ίδρυμα και εξέφρασε την πεποίθηση ότι, τουλάχιστον από την πλευρά τους, έχει παρέλθει η εποχή των καταστροφών και της αποσπασματικής διατήρησης αρχείων.

Ακολούθησε η εισήγηση της κας *Κάλλιας Χατζηγιάνη* με αναφορά στο πολύ σημαντικό θέμα των γενικών και ειδικών κριτηρίων επιλογής. Με τη χρήση αντιπροσωπευτικών παραδειγμάτων, τα οποία προέρχονταν κυρίως από το χώρο των δημόσιων αρχείων, παρουσίασε την ελληνική πραγματικότητα στο ζήτημα της εκκαθάρισης και της επιλογής των αρχείων και των εφαρμοζόμενων κριτηρίων. Κατέθεσε τις σκέψεις και τους προβληματισμούς της σχετικά με την ανάγκη διεύρυνσης της οπτικής γύρω από το θέμα της αρχειακής αξίας, της ένταξης των αρχείων στο πλαίσιο παραγωγής τους καθώς επίσης και στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο που τα δημιουργεί.

Ο κ. *Βαγγέλης Μπούμπουκας* διευκρινίζοντας από την αρχή ότι δεν έχει καμία εξοικείωση με το θέμα της επιλογής και εκκαθάρισης, αναφέρθηκε στη βούληση για άμεση εφαρμογή της σύγχρονης τεχνολογίας με το ξεκίνημα της ηλεκτρονικοποίησης ή της *ψηφιακοποίησης* (και όχι *ψηφιοποίησης* όπως χαρακτηριστικά τόνισε) των αρχείων καθώς επίσης και για την ανάγκη σύστασης εθνικής επιτροπής για την υιοθέτηση προτύπου με σκοπό την αυτοματοποίηση των αρχείων που περιέχονται στα Γ.Α.Κ.

Η τελευταία εισήγηση της συνεδρίας έγινε από τον κ. *Νέστορα Μπαμίδη*, ο οποίος, παρά το βάρος της διοργάνωσης που είχε επωμισθεί, ανέπτυξε το θέμα των προβλημάτων επιλογής που θέτουν τα διαφορετικά υποσυστήματα των αρχείων με κυριότερο αυτό της προσβασιμότητας εκείνων που απαιτούν μηχανικά μέσα. Η συνεχής και ταχεία πρόοδος της τεχνολογίας, οι αλλαγές του λογισμικού, η ευαισθησία του υποσυστήματος ή το κόστος συντήρησής τους είναι μερικά από τα θέματα στα οποία επικεντρώθηκε.

<sup>3</sup> Με ιδιαίτερη χαρά διαπιστώσαμε ότι η Αρχή Προστασίας προσεγγίζει το θέμα της πρόσβασης στα προσωπικά δεδομένα από διαφορετική οπτική σε σχέση μ' εκείνη που παρουσίασε στην ημερίδα της Ελληνική Αρχιαιολογική Εταιρεία τον Μάρτιο του 2001 («Δικαίωμα στην πληροφόρηση: νέα όρια και αντιφάσεις»). Θεωρούμε έτσι ότι η πρωτοβουλία της Ε.Α.Ε. έδωσε τη δυνατότητα για τον επαναπροσδιορισμό, από την πλευρά της Αρχής, κάποιων θέσεων.

**Παράλληλες δραστηριότητες**

Με την ευκαιρία της Στρογγυλής Τράπεζας, οργανώθηκε στο χώρο του μόνιμου εκθετηρίου του Ι.Α.Μ., έκθεση αρχειακού υλικού στην οποία παρουσιάστηκαν αντιπροσωπευτικά δείγματα που προέρχονται από τις συλλογές του Αρχείου δίνοντας πλήρη εικόνα των περιεχομένων του. Παρουσιάστηκαν τεκμήρια που προέρχονται από τα αρχεία της οθωμανικής και της ελληνικής Διοίκησης, από ιδιωτικά αρχεία αλλά και μια πολύ ενδιαφέρουσα συλλογή υδατοσήμων που εντοπίστηκαν σε εκκλησιαστικούς κώδικες, στο αρχείο της Τράπεζας της Ανατολής κλπ. Για τη ενημέρωση των συνέδρων τυπώθηκε κατάλογος των εκθεμάτων.

Επίσης, μετά τη λήξη των εργασιών πραγματοποιήθηκε επίσκεψη και ξενάγηση στον αρχαιολογικό χώρο της Βεργίνας.

Κλείνοντας, θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι μεγάλο όφελος για όλους ήταν η δυνατότητα συνάντησης, μετά από πολλά χρόνια, συναδέλφων και η ανταλλαγή θέσεων και προβληματισμών μεταξύ μας. Παράλληλα όμως, υπήρξε η δυνατότητα –η οποία είναι δυστυχώς σπάνια για τους περισσότερους– να έλθουμε σε άμεση επαφή με την πραγματικότητα άλλων χωρών που διαθέτουν μακρά αρχειονομική παράδοση και να προκληθεί διάλογος με τους ξένους συναδέλφους. Γι' αυτό, θα πρέπει να συγχαρούμε το διευθυντή και το προσωπικό του Ιστορικού Αρχείου Μακεδονίας για την, κατά κοινή ομολογία, εξαιρετική διοργάνωση των εργασιών και τη ζεστή φιλοξενία στην πόλη της Θεσσαλονίκης.

**Αμαλία Παππά**  
pakar1@otenet.gr

**Η ετήσια συνδρομή σας είναι το μοναδικό σταθερό έσοδο  
της Ελληνικής Αρχειακής Εταιρείας για την κάλυψη  
των τρεχουσών και εκτάκτων δαπανών.**

**Μην την αμελείτε!**

## ΔΙΕΘΝΗ ΝΕΑ

### Η XXXVIη CITRA

«Αρχαία και κοινωνία: Πώς η κοινωνία  
προσλαμβάνει την έννοια των αρχείων»  
Μασσαλία, Γαλλία, 13-16 Νοεμβρίου 2002

Το αίτημα της ιστορίας, της μνήμης, της δικαιοσύνης και της αλήθειας εξαπλώνεται όλο και περισσότερο στις κοινωνίες. Η διεύρυνση του κοινού των Αρχείων αλλά και η πολυμορφία του είναι γεγονός σε όλες τις αναπτυγμένες χώρες. Η εικόνα, όμως, των αρχείων στα μάτια της κοινής γνώμης παραμένει λανθασμένη και ελλιπής χωρίς να βρίσκεται σε συμφωνία με τον ρόλο που διαδραματίζουν στην κοινωνία.

Σκοπός της 36ης Στρογγυλής Τράπεζας ήταν να εξεταστούν οι λόγοι για τους οποίους η εικόνα των αρχείων παραμένει τόσο αρχαϊκή σε σχέση με τον πραγματικό τους ρόλο, παρά το γεγονός ότι οι αρχειονόμοι επεμβαίνουν όλο και περισσότερο ενεργά στη διαχείριση της τρέχουσας πληροφορίας αλλά και η αναγκαιότητα της επέμβασής τους γίνεται περισσότερο αισθητή. Αρχειονόμοι και ιστορικοί επεσήμαναν την απειλή για τα Εθνικά Αρχεία.

Με αφητηρία κάποια παραδείγματα πρόσληψης της έννοιας των αρχείων σε διαφορετικές κοινωνίες, οι συμμετέχοντες στο συνέδριο αναρωτήθηκαν πάνω σ' αυτό το παράδοξο, αναζητώντας τις αιτίες και προσπαθώντας να υιοθετήσουν λύσεις για το πρόβλημα. Η συγκριτική ανάλυση των ποικίλων μορφών αυτής της αντίληψης, θα μπορούσε να οδηγήσει στον καθορισμό κάποιων μορφών στρατηγικής με σκοπό τη βελτίωση της εικόνας των αρχείων με την ταυτόχρονη αναστροφή της λανθασμένης άποψης που επικρατεί.

Στις εργασίες της CITRA συμμετείχαν 237 αρχειονόμοι, διευθυντές Αρχείων και Πρόεδροι επαγγελματικών ενώσεων από 83 χώρες. Η Ελλάδα εκπροσωπήθηκε από τον διευθυντή των Γ.Α.Κ. κ. Γ. Γιαννακόπουλο και τη συντάκτρια του σημειώματος με την ιδιότητα της Προέδρου της Ε.Α.Ε. Συμμετείχε επίσης, ως παρατηρητής, ο κ. Ανδρέας Μπάγιας.

### ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

#### Τετάρτη, 13 Νοεμβρίου

Οι εργασίες του συνεδρίου ξεκίνησαν με την εισαγωγική ομιλία του Γάλλου ακαδημαϊκού *Pierre Nora* με θέμα *Αποστολή και προκλήσεις των Αρχείων στη σύγχρονη κοινωνία*. Χρησιμοποίησε κυρίως το γαλλικό παράδειγμα, επισημαίνοντας ότι η χώρα του, παρά το γεγονός ότι είναι αρκετά προοδευτική όσον αφορά τις Βιβλιοθήκες και τα Μουσεία, υστερεί στο θέμα της διαφύλαξης των αρχείων. Προειδοποίησε ότι πρόκειται για μεγάλο έλλειμμα και το ζήτημα χρήζει άμεσης αντιμετώπισης. Το πρόβλημα, όπως είπε, μπορεί να μην είναι άμεσα ορατό όμως ο κίνδυνος μπορεί να οδηγήσει σε ανυπολόγιστη καταστροφή.

### Η πρόσληψη της έννοιας των αρχείων από το ευρύ κοινό/ από τις κυβερνήσεις και τους παραγωγούς αρχείων

Ο ιστορικός *Antoine Prost*, ο οποίος είναι παράλληλα μέλος της επιτροπής για την πρόσβαση στα αρχεία της Διοίκησης (CADA), επεσήμανε ότι τα αρχεία του 20ού αιώνα βρίσκονται σε «ελεεινή κατάσταση», και ιδιαίτερα εκείνα που χρονολογούνται μεταξύ της δεκαετίας του '30 και του '50, αναφέροντας χαρακτηριστικά ότι ορισμένα από αυτά είναι τόσο ευαίσθητα ώστε αν κανείς επιχειρήσει να τα συμβουλευτεί μπορεί ακόμη και να καταστραφούν.

Στο πλαίσιο της θεματικής αυτής της συνεδρίας παρουσίασε τα αποτελέσματα μιας δημοσκόπησης, που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο 2001 για λογαριασμό της εφημερίδας *Le Monde*, με βάση τα οποία για πρώτη φορά σκιαγραφήθηκε μια σαφής άποψη της γαλλικής κοινής γνώμης αναφορικά με τα αρχεία. Ως πρώτο αποτέλεσμα της δημοσκόπησης καταγράφηκε η παράδοση συνύπαρξη ενός πολύ ζωντανού ενδιαφέροντος για τα αρχεία και μιας σχεδόν ολοκληρωτικά λανθασμένης αντίληψης: οι Γάλλοι στην πλειοψηφία τους αγνοούν την ύπαρξη Εθνικών Αρχείων, γνωρίζουν όμως την ύπαρξη των Δημοτικών και των Περιφερειακών τους Αρχείων τα οποία επισκέπτονται συχνά είτε για να πραγματοποιήσουν κάποια γενεαλογική έρευνα ή να βρουν στοιχεία για την ιστορία του χωριού τους ή ακόμη και του δρόμου στον οποίο κατοικούν. Μεγάλο είναι επίσης το ποσοστό εκείνων που συγχέουν τα Αρχεία με τις Βιβλιοθήκες. Επίσης, το 30% των ερωτηθέντων έχει επισκεφθεί Αρχεία.

Η έρευνα αναδεικνύει την συνύπαρξη τριών διαφορετικών αντιλήψεων για τα αρχεία. Η πρώτη είναι «οικογενειακού τύπου» και βασίζεται στο δικαίωμα της γνώσης των προγόνων που οδηγεί στα αρχεία των Ληξιαρχείων. Η δεύτερη αντίληψη σχετίζεται με τα δικαιώματα του πολίτη. Τα αρχεία θα πρέπει να εξασφαλίζουν τη διαφάνεια της δημοκρατικής λειτουργίας του κράτους. Τα σημαντικά αρχεία επομένως είναι αυτά των δημοσίων αρχών. Η αντίληψη αυτή είναι περισσότερο ισχυρή στην Αριστερά παρά στη Δεξιά, στους άνδρες παρά τις γυναίκες και ποικίλει ανάλογα με την ηλικία των ερωτηθέντων. Η τρίτη και τελευταία αντίληψη, είναι η καθαρά ιστορική: τα αρχεία χρησιμεύουν για τη γνώση της ιστορίας. Η αξιοποίηση των πηγών για τη συγγραφή της πρόσφατης ιστορίας της Γαλλίας δεν είναι η ίδια. Προηγείται η περίοδος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ακολουθεί εκείνη της Γαλλικής Επανάστασης, του πολέμου της Αλγερίας και των γεγονότων του 1968. Η έρευνα των πηγών της περιόδου του Μεσαίωνα βρίσκεται στην τέταρτη θέση. Ο *Antoine Prost* τόνισε επίσης ότι ο ιστορικός δεν είναι σε θέση να συμβουλευτεί ένα αρχείο χωρίς την συνδρομή του αρχειονόμου που το επεξεργάστηκε. Η έρευνα, κατέληξε, είναι εκείνη που αφυπνίζει ένα «νεκρό» αρχείο.

Η *Marie-Anne Chabin* παρουσίασε μια συγκριτική ανάλυση της χρήσης της λέξης “αρχείο” από τα γαλλικά μέσα ενημέρωσης, το Διαδίκτυο, την επίσημη ιστοσελίδα του Πρωθυπουργού της Γαλλίας, το χώρο της διαφήμισης ακόμη και σε κόμικς και επεσήμανε το πόσο παραπλανητική μπορεί να είναι τις περισσότερες φορές<sup>1</sup>. Συνοπτικά διαπιστώνει κανείς μια πολυμορφία της χρήσης της λέξης “αρχείο” (στον ενικό ή στον πληθυντικό αριθμό) καθώς και των παραγώγων της (αρχειονομία, αρχειονόμος κλπ). Η έννοια των αρχείων ξεφεύγει πλέον όλο και περισσότερο από τον κύκλο των ειδικών, των αρχειονόμων και των ιστορικών, προς άλλα επαγγέλματα (όπως της πληροφορικής, της επικοινωνίας κλπ). Αυτή η ευνοϊκή συγκυρία, αναφορικά με τη λέξη και την αντίληψη της έννοιας του “αρχείου” από την κοινωνία, θα πρέπει χωρίς αμφιβολία να αξιοποιηθεί από τους αρχειονόμους ως βασική συνισταμένη της επικοινωνιακής στρατηγικής με στόχο την προάσπιση και την προώθηση του επαγγέλματός τους και την αλλαγή της εικόνας τους στο ευρύ κοινό.

Στο δεύτερο μέρος της πρώτης συνεδρίας, οι εισηγήσεις αφορούσαν στο πώς αντιλαμβάνονται την έννοια των αρχείων οι δημόσιες αρχές και οι παραγωγοί των αρχείων.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον είχε η παρέμβαση του *Alexandre Chubariyan* από τη Ρωσία, η οποία αφορούσε στο ρόλο των αρχείων στο πλαίσιο των δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων που πραγματοποιήθηκαν στη χώρα του και την αντίδραση της κοινωνίας σ’ αυτές. Αναφέρθηκε στη σχέση μεταξύ της ελεύθερης πρόσβασης στα αρχεία και του εκδημοκρατισμού της κοινωνίας, στην αλλαγή της νοοτροπίας των Ρώσων σε σχέση με τα αρχεία, όπως αυτή καταγράφεται δέκα χρόνια μετά, αλλά και στο νέο τρόπο προσέγγισης και ανάγνωσης των αρχείων. Τόνισε ότι στο παρελθόν, σχεδόν όλα τα δημόσια αρχεία χαρακτηριζόταν ως απόρρητα ώστε να μην είναι προσιτά και να υπάρχει άγνοια για το περιεχόμενό τους, σε αντίθεση με τη σημερινή εποχή όπου η έννοια της απόλυτης μυστικότητας και αδιαφάνειας έχει εγκαταλειφθεί. Ο ομιλητής αναφέρθηκε στο προσωπικό ενδιαφέρον του προέδρου Πούτιν για τα Αρχεία και για την χωρίς προσκόμματα πρόσβαση σ’ αυτά και επεσήμανε την αναγκαιότητα ύπαρξης αποσαφηνισμένου νομικού πλαισίου ώστε να γίνει πράξη η βούληση του προέδρου από τους υφισταμένους του. Τόνισε ότι όλες οι περιόδους της ρωσικής ιστορίας, θα γίνουν αντικείμενο “νέας ανάγνωσης” μέσα από τη μελέτη των αρχείων παρά το γεγονός ότι για σημαντικά τμήματα αυτών των περιόδων δεν υπάρχουν αρχεία. Ανακοίνωσε επίσης την ύπαρξη κοινού προγράμματος με τους Αμερικανούς, με αντικείμενο τη δημοσίευση αρχείων που αφορούν στην περίοδο του Ψυχρού πολέμου.

### **Στρογγυλή Τράπεζα σχετικά με την πολυμορφία του κοινού και το αίτημα της μνήμης και της ιστορίας στις διάφορες κοινωνίες**

Κατά τη συζήτηση στα πλαίσια της Στρογγυλής Τράπεζας, στην οποία ήταν αφιερωμένο το πρώτο μέρος της

δεύτερης συνεδρίας, παρουσιάστηκε από τον *Gerard Ermise* μια πολύ ενδιαφέρουσα έρευνα σχετικά με το κοινό των Αρχείων στη Γαλλία. Η έρευνα οφείλεται στην πρωτοβουλία της Διεύθυνσης των Αρχείων της Γαλλίας. Το πρώτο μέρος της πραγματοποιήθηκε από το 1999 έως το 2000 στα Περιφερειακά και τα Δημοτικά Αρχεία ενώ το δεύτερο έχει ως αντικείμενο το κοινό των Εθνικών Αρχείων και βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη. Και στις δύο περιπτώσεις, η έρευνα αποκάλυψε ότι το κοινό ήταν στην πλειοψηφία του ηλικιωμένοι (συνταξιούχοι), άρρενες και διέθεταν μόρφωση πάνω από το μέσο. Την πρώτη θέση στο σύνολο των ερευνητών κατέχουν εκείνοι που έχουν επιστημονικές αναζητήσεις, ακολουθούν εκείνοι που πραγματοποιούν γενεαλογικές έρευνες και τέλος μόνον το 7% επισκέπτεται τα Αρχεία με την ιδιότητα του πολίτη που αναζητά άμεσα κάποιο διοικητικό έγγραφο.

Η *Ana Maria Cecchini de Dallo*, αναφερόμενη στην πολιτική ιστορία της Αργεντινής στο δεύτερο μισό του 20ού αι., εστίασε στα προβλήματα που συνδέθηκαν με τις κατά καιρούς κυβερνήσεις της χώρας της και τις αρχειονομικές πρακτικές που αναπτύχθηκαν. Η ανάλυσή της επέτρεψε τον προσδιορισμό της ιδιαίτερης σχέσης που υπήρξε ανάμεσα στην εξουσία, στη νομιμότητα και στην πολιτική της διατήρησης αλλά κυρίως της καταστροφής των αρχείων.

Τις ιδιαιτερότητες της Σενεγάλης, μιας χώρας που ανήκει στο χώρο της προφορικής παράδοσης, κατέγραψε στην παρέμβασή του ο *Saliou Mbaye*. Παρουσιάστηκε το πώς οι αφρικανικές κοινωνίες με προφορική παράδοση παράγουν, διατηρούν και παραδίδουν ένα αρχείο είτε αυτό είναι δημόσιο είτε είναι ιδιωτικό. Κεντρικά πρόσωπα αυτής της παράδοσης είναι οι Griots οι οποίοι δραματίζουν κεντρικό ρόλο στη διαφύλαξη ενός δημόσιου ή ιδιωτικού αρχείου. Πρόκειται για θεματοφύλακες απορρήτων της Αυλής, της παράδοσης και της γενεαλογίας των οικογενειών, *porte-parole* τόσο των πολιτικών όσο και των θρησκευτικών αρχών. Τέθηκε ζήτημα αυθεντικότητας αυτών των αρχείων κατά την προφορική μεταφορά τους, αλλά όπως επεσήμανε ο ομιλητής «*το ενδιαφέρον αυτής της κοινωνίας είναι η δυνατότητά της να διηγείται*».

Οι απαιτήσεις του κοινού των Αρχείων στις Ολλανδικές Αντίλλες καταγράφηκαν με τη βοήθεια ερωτηματολογίων και έτυχαν στατιστικής ανάλυσης. Είναι ενδιαφέρον να σημειώσουμε εδώ, ότι στην περιοχή αυτή συναντώνται τρεις διαφορετικές αρχειονομικές παραδόσεις: η αγγλική (κυρίως), η γαλλική και η ολλανδική, αφού υπήρξε διαδοχικά αποικία των χωρών αυτών.

Ο *Hennadii Boriak* από την Ουκρανία αναφέρθηκε στα προβλήματα των πρώην ανατολικών χωρών αναφορικά με την πρόσβαση στα αρχεία (θέμα που έχει επανειλημμένα συζητηθεί τα τελευταία χρόνια), στην ανάγκη αναθεώρησης μέσα από νέα οπτική της πολιτικής πρόσβασης και το άνοιγμα των αρχείων στο ευρύ κοινό.

### **Αρχειονομικές ανάγκες σε νέους τομείς**

Η *Elisabeth Verry*, (Γαλλία) αναφέρθηκε στην πολυμορφία της προσφοράς εργασίας στις μέρες μας αφού η ύπαρξη αρχειονόμων καθιερώθηκε στους κόλπους των

<sup>1</sup> Περισσότερα στοιχεία σχετικά με την έρευνα που πραγματοποιεί εδώ και χρόνια η *Marie-Anne Chabin* μπορεί να βρει κανείς στη διεύθυνση: [www.archive17.fr](http://www.archive17.fr)

μεγάλων οργανισμών δημόσιων ή ιδιωτικών αλλά και στο χώρο των επιχειρήσεων.

Στο ερώτημα της *Margaret Turner* αν το επάγγελμα του αρχειονόμου είναι ακόμη ελκυστικό, η απάντηση που δόθηκε από τη ίδια στηρίζεται στα αποτελέσματα πρόσφατων ερευνών που καταγράφουν την εικόνα που έχει διαμορφωθεί για το συγκεκριμένο επάγγελμα (βρώμικος, ανύπαντρος και γέρος!!!). Για τους νέους δεν θεωρείται ιδιαίτερα ελκυστικό, κυρίως για οικονομικούς λόγους. Σύμφωνα με την ομιλήτρια, οι αρχειονόμοι θα πρέπει να δραστηριοποιηθούν προς την κατεύθυνση της βελτίωσης της εικόνας τους. Στη Βρετανία το επάγγελμα βρίσκεται σε κρίση και για το σκοπό αυτό βρίσκεται σε εξέλιξη ειδικό πρόγραμμα που φιλοδοξεί να αναστρέψει την κατάσταση.

#### Πέμπτη, 14 Νοεμβρίου

#### Οι στρατηγικές προώθησης του ζητήματος των αρχείων στις κυβερνήσεις και στους παραγωγούς αρχείων

Η πρώτη εισήγηση της ημέρας έγινε από τον *Moncef Fakhfakh* σχετικά με τις διοικητικές προϋποθέσεις που απαιτούνται για την αλλαγή της αντίληψης περί αρχείων. Αναφέρθηκε στο «Εθνικό Πρόγραμμα» το οποίο υιοθετήθηκε και υλοποιήθηκε από την κυβέρνηση της Τυνησίας και αφορά στην οργάνωση ενδιάμεσων αρχείων σε κάθε υπουργείο.

Στη συνέχεια η *Elise Paraiso* παρουσίασε τα σεμινάρια αρχειακής επιμόρφωσης που οργανώνονται για τους Γενικούς Γραμματείς των υπουργείων με την ευθύνη των Εθνικών Αρχείων του Benin. Μας εξήγησε ότι επιλέχθηκε για ενημέρωση αυτό το επίπεδο της διοικητικής ιεραρχίας των υπουργείων επειδή η θέση του Γενικού Γραμματέα δεν είναι πολιτική αλλά η θητεία του διαρκεί για έξι χρόνια, με αποτέλεσμα να είναι δυνατή η υλοποίηση της όποιας πολιτικής αρχείων στο δημόσιο τομέα.

#### Η επικοινωνιακή πολιτική προς το ευρύ κοινό

Την επικοινωνιακή πολιτική των κινεζικών αρχείων ανέλυσε ο *Mao Fumin* η οποία βασίζεται σε νέες εκδόσεις και στη διοργάνωση εκθέσεων αρχειακού υλικού με γενικά ή ειδικά θέματα. Η Κίνα ακολουθεί τα τελευταία χρόνια την πολιτική του ανοίγματος των αρχείων στο ευρύ κοινό και επιχειρεί να το ευαισθητοποιήσει, να διευκολύνει την πρόσβαση στην έρευνα και να προωθήσει παράλληλα το επάγγελμα του αρχειονόμου.

Σειρά είχε η παρέμβαση του *John Carlin* ο οποίος παρουσίασε ένα πρόγραμμα ευαισθητοποίησης του αμερικανικού κοινού σχετικά με τη σημασία των αρχείων το οποίο φέρει τον τίτλο «Η περιπέτεια των Εθνικών Αρχείων». Το πρόγραμμα αυτό εντάσσεται μια γενικότερη τάση ανανέωσης του προφίλ των Εθνικών Αρχείων των Ηνωμένων Πολιτειών και απευθύνεται στους επισκέπτες των Αρχείων, στα παιδιά και είναι επισκέψιμο στο Διαδίκτυο. Βασικός του στόχος είναι να περάσει την αντίληψη ότι τα αρχεία είναι ένας δυναμικά εξελισσόμενος και όχι απλώς ένας αποθηκευτικός χώρος.

Η *María Isabel de Oliveira* αναφέρθηκε στην αναδιοργάνωση και των εκσυγχρονισμό των Εθνικών Αρχείων της

Βραζιλίας με σκοπό τη βελτίωση της παροχής υπηρεσιών και την παροχή διευκολύνσεων προς τους πολίτες κυρίως μέσω του Διαδικτύου. Όπως είπε, η σύγχρονη αντίληψη για τα δημόσια αρχεία στηρίζεται όχι μόνο στην πολυμορφία των υπηρεσιών αλλά και στην ταχύτητα και ποιότητα των απαντήσεων προς τα ερωτήματα της Διοίκησης και του πολίτη.

#### Στρατηγικές προώθησης των αρχείων μεταξύ των χρηστών

Στο ιταλικό παράδειγμα της αξιοποίησης των αρχείων αναφέρθηκε ο *Salvatore Italia*. Τόνισε ότι η μεθοδολογία και η φιλοσοφία πάνω στην οποία στηρίζεται ο κόσμος των αρχείων θα πρέπει να αλλάξει από τη στιγμή που έρχεται αντιμέτωπος με δίκτυα πληροφορικής και, κατά ένα τρόπο, υποχρεώνει τους διαχειριστές των αρχείων να επανεξετάσουν τις θέσεις τους σε αναφορά με την πληροφορία που οι χρήστες των δικτύων επιθυμούν να αποκτήσουν.

Η *Marie-Paule Arnaud* στην παρέμβασή της σχετικά με την εκπαιδευτική και πολιτιστική δραστηριότητα που αναπτύσσεται στους κόλπους των αρχείων, τόνισε ότι η σχετική εκπαίδευση δεν πρέπει να απευθύνεται μόνον στα παιδιά αλλά να περιλαμβάνει όσο το δυνατόν ευρύτερες κατηγορίες κοινού. Μίλησε για το δίκτυο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων στη Γαλλία, που είναι ενεργό και ευρύτατα γνωστό και το οποίο συντονίζεται από το Κέντρο Ιστορίας των Εθνικών Αρχείων.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, που συντονίζεται από τα Εθνικά Αρχεία της Αίτης με σκοπό την ευαισθητοποίηση των πολιτών σε θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς, παρουσίασε ο *Jean Wilfrid Bertrand*. Το πρόγραμμα δράσης υλοποιείται με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων (Αρχεία, Μουσεία, Ανώτερα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, Υπουργεία).

#### Η βελτίωση της παροχής υπηρεσιών προς τους χρήστες

Την αδυναμία παροχής σωστής πληροφορίας από πολλά sites με αρχειονομικό περιεχόμενο, επεσήμανε ο *Federico Valachi* (Ιταλία). Σχετική έρευνα απέδειξε ότι η ποιότητα αυτών των sites είναι αντιστρόφως ανάλογη με την ποσότητά τους.

Η *Elizabeth Yakel* (ΗΠΑ) παρουσίασε τα αποτελέσματα μιας μελέτης σχετικά με την επίδραση των εργαλείων έρευνας στα οποία έχουν πρόσβαση οι χρήστες μέσω του Διαδικτύου. Η έρευνα έδειξε ότι υπάρχει έλλειψη εκπαίδευσης των χρηστών ώστε να έχουν δυνατότητα πρόσβασης σε ανάλογα εργαλεία έρευνας. Γι' αυτό είναι προφανές ότι θα ήταν ωφέλιμο να υπάρξει ανάλογη εκπαίδευση σε θεωρητικά και πρακτικά αρχειονομικά θέματα, ώστε να δοθεί η δυνατότητα στους χρήστες, διαμορφώνοντας ένα διανοητικό πλαίσιο, να κατανοήσουν τις μεθόδους ταξινόμησης των αρχείων, τις πολλαπλές δυνατότητες πρόσβασης και την επιλογή του ενός ή του άλλου εργαλείου.

#### Το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων και η Κοινωνία της Πληροφορίας

Ο *Alain Modoux* παρουσίασε της προτάσεις του Δ.Σ.Α. που θα κατατεθούν στην παγκόσμια Σύνοδο Κορυφής για

την Κοινωνία της Πληροφορίας που θα λάβει χώρα στη Γενεύη τον Δεκέμβριο του 2003 σχετικά με τους τρόπους ελάττωσης του ψηφιακού χάσματος μεταξύ των κοινωνιών των πλουσίων και των φτωχών χωρών. Αφορά ένα πρόγραμμα, το οποίο ξεκίνησε με πρωτοβουλία της ελβετικής Επιτροπής για την UNESCO, σε συνεργασία με τις ελβετικές Αρχές που έχουν επιφορτισθεί με την οργάνωση της Συνόδου Κορυφής στη Γενεύη, και αφορά στις αναπτυσσόμενες χώρες. Στόχος του προγράμματος είναι η μείωση του ψηφιακού χάσματος σε κρίσιμους τομείς ανάπτυξης που ανήκουν στην αρμοδιότητα της UNESCO όπως η εκπαίδευση, οι επιστήμες, ο πολιτισμός και οι επικοινωνίες. Η υλοποίησή του στηρίζεται στην επιχειρησιακή ικανότητα διεθνών επαγγελματικών οργανισμών. Το Δ.Σ.Α. ήταν το πρώτο που ανταποκρίθηκε θετικά σ' αυτή την πρωτοβουλία παρουσιάζοντας ένα πρόγραμμα δράσης το οποίο αναπτύσσεται σε τρία στάδια. Το πρώτο στάδιο περιλαμβάνει τον προσδιορισμό των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν καθημερινά ομάδες επαγγελματιών των αναπτυσσόμενων χωρών (PMA) (αρχειονόμων, βιβλιοθηκονόμων, εκπαιδευτικών, επιστημόνων, δημοσιογράφων κ.ο.κ.) κυρίως στους τομείς της εκπαίδευσης, στις μεθόδους εργασίας κλπ. Σε δεύτερο στάδιο θα πρέπει να κατατεθούν προτάσεις, ανά κατηγορία επαγγέλματος, σχετικά με τα μέτρα που θα πρέπει να παρθούν για τη θεραπεία των προβλημάτων και των ανεπαρειών, παρέχοντας ταυτόχρονα τα κατάλληλα μέσα ώστε να συμμετέχουν στη διανομή της πληροφορίας, στην εκπαίδευση και στη διεθνή συνεργασία. Στο τρίτο και τελευταίο στάδιο απαιτείται η λήψη πιο συγκεκριμένων μέτρων, κατά περίπτωση, μετά την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της δεύτερης φάσης. Το Δ.Σ.Α. ελπίζει ότι οι προτάσεις του θα εγγραφούν στο *Πρόγραμμα Δράσης* που η Σύνοδος Κορυφής θα κληθεί να επικυρώσει με τις αποφάσεις της τον Δεκέμβριο του 2003 στη Γενεύη.

#### Η συνάντηση των επαγγελματιών Εταιρειών (SPA)

Η ημερομηνία της συνάντησης άλλαξε ξαφνικά, χωρίς να ειδοποιηθεί η πλειοψηφία των μελών, και πραγματοποιήθηκε στις 11 Νοεμβρίου, μια ημέρα δηλαδή πριν την έναρξη του συνεδρίου, και έτσι, δυστυχώς δεν μπορέσαμε να την παρακολουθήσουμε. Σε συνάντηση όμως που είχαμε εκ των υστέρων με την πρόεδρο των SPA, κα Margaret Turner, την ενημερώσαμε σχετικά με τις δραστηριότητες της Ε.Α.Ε. για το χρόνο που πέρασε (μετάφραση και έκδοση του ΔΙΠΑΠ, ημερίδα για το δικαίωμα στη πληροφόρηση κλπ). Να σημειώσουμε εδώ ότι η έκδοση του ΔΙΠΑΠ σε CD-ROM θεωρήθηκε ιδιαίτερα πρωτοποριακή.

Παρασκευή, 15 Νοεμβρίου

#### Η συνάντηση των περιφερειακών κλάδων

##### EURBICA (European Branch of the International Council on Archives)

Στη συνάντηση των μελών που προέρχονται από τις χώρες της Ευρώπης προτάθηκαν ως κύριοι άξονες δράσης οι ακόλουθοι:

- Εκπόνηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων έρευνας και μορφωτικών ανταλλαγών
- Επιμόρφωση (εντοπισμός προτεραιοτήτων βάσει ερωτηματολογίων)
- Αρχειακή νομοθεσία (θα σταλεί σχετικό ερωτηματολόγιο σε όλα τα μέλη σε συνεργασία με την Επιτροπή Νομοθεσίας του Δ.Σ.Α.)
- Εκτίμηση της μεθοδολογίας και των αρχειονομικών πρακτικών που χρησιμοποιούνται.

Εγκρίθηκε, τέλος, η συμμετοχή στο εξής, ως παρατηρητών, των αντιπροσώπων των χωρών του Ισραήλ, των Η.Π.Α. και του Καναδά.

##### Η Γενική Συνέλευση των Αντιπροσώπων

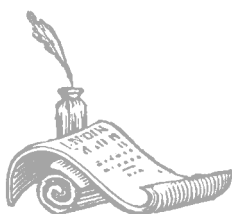
Το σημαντικότερο θέμα της ημερήσιας διάταξης ήταν η αναθεώρηση του νομοθετικού πλαισίου του Δ.Σ.Α. (ICA Constitution).

Βασικό κίνητρο της αναθεώρησης υπήρξε η άμεση ανάγκη να καταστεί το νομικό καθεστώς του Δ.Σ.Α. συμβατό με το γαλλικό νόμο που αφορά στα σωματεία, αφού η Γαλλία είναι η χώρα που φιλοξενεί την έδρα του. Το πρώτο προσχέδιο της αναθεώρησης, όπως αυτό υιοθετήθηκε στη Σεβίλλη το 2000, τέθηκε υπόψη των γαλλικών Αρχών και έτυχε μιας πρώτης έγκρισης. Το κείμενο ακολουθεί, ως προς τη διάρθρωσή του, το τυπικό των γαλλικών σωματείων και όλα τα άρθρα, εκτός από εκείνα που αφορούν στα μέλη και τη Γενική Συνέλευση, είναι δεκτικά τροποποίησης.

Στη Μασσαλία, συζητήθηκε η δεύτερη, αναθεωρημένη έκδοση του προσχεδίου και αποφασίστηκε να γίνει λεπτομερής επεξεργασία και η υποβολή συγκεκριμένων προτάσεων από τα μέλη του Δ.Σ.Α.

Τέλος, στη διάρκεια της τελετής λήξης ανακοινώθηκε ότι η 37η CITRA θα διεξαχθεί τον Οκτώβριο του 2003 στο Κεηπτάουν της Ν. Αφρικής με θέμα: «*Τα αρχεία στην υπηρεσία του συνόλου της κοινωνίας: Αρχεία και ανθρώπινα δικαιώματα*».

Αμαλία Παππά





**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΝ**

**Της XXXVI CITRA**

**13-16 Νοεμβρίου 2002**

**Μασσαλία, Γαλλία**

**ΑΡΧΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ: ΠΩΣ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΠΡΟΣΛΑΜ-  
ΒΑΝΕΙ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ;**

**Τετάρτη, 13 Νοεμβρίου**

**9:30-10:30**

**Γενική Εισαγωγή**

- Αποστολή και προκλήσεις των αρχείων στην σύγχρονη κοινωνία  
(*Pierre Nora, Γαλλική Ακαδημία*)

**Συνεδρία 1η**

**Η πρόσληψη της έννοιας των αρχείων από το ευρύ κοινό**

- Η δημοσκόπηση της εφημερίδας "Le Monde" στη Γαλλία  
(*Antoine Prost, ομότιμος καθηγητής, Πανεπιστήμιο Paris I, Γαλλία*)
- Συγκριτική ανάλυση της χρήσης της λέξης «αρχείο» στα γαλλικά MME  
(*Marie-Anne Chabin, Σύμβουλος Διαχείρισης Αρχείων, Γαλλία*)
- Νοοτροπία και ταυτότητα, Αρχεία και Κοινωνία: περιπτώσεις από της Κεντρική Ευρώπη  
(*Lajos Kormendy, Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής, Εθνικά Αρχεία, Ουγγαρία*)

**11:00-12:00**

**Συνεδρία 1η (συνέχεια)**

**Η πρόσληψη της έννοιας των αρχείων από τις κυβερνήσεις και τους παραγωγούς αρχείων**

- Διεθνής έρευνα για τα εθνικά και ομοσπονδιακά αρχεία  
(*Chiyoiko Ogawa, Κέντρο Τεκμηρίωσης, Ιαπωνία*)
- Ένα παράδειγμα της πρόσληψης των αρχείων από τους παραγωγούς αρχείων της Διοίκησης- Η περίπτωση της Αιθιοπίας  
(*Ahmed Adem, Διευθυντής Εθνικών Αρχείων, Αιθιοπία*)
- Ο ρόλος των αρχείων στο πλαίσιο των δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων στη Ρωσία - οι αντιδράσεις της κοινωνίας  
(*Alexandre Chrubariyan, Πρόεδρος της Ένωσης ιστορικών και αρχειονόμων, Ρωσία*)

**14:00-15:30**

**Συνεδρία 2η**

**Ένα αυξανόμενο αίτημα**

**Στρογγυλή Τράπεζα σχετικά με την πολυμορφία του κοινού και το αίτημα της μνήμης και της ιστορίας στις διάφορες κοινωνίες**

- Η μελέτη σχετικά με το κοινό των Αρχείων στη Γαλλία  
(*Gerard Ermisse, Επικεφαλής της Γενικής Διεύθυνσης των Αρχείων της Γαλλίας, Γαλλία*)
- Η χρήστες των Δημοτικών Αρχείων  
(*Ramon Alberch, Πρόεδρος του Τομέα Δημοτικών Αρχείων του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων, Ισπανία*)

- Το αίτημα των θυμάτων του πρώην καταπιεστικού καθεστώτος  
(*Ana Maria Cecchini de Dallo, Διευθύντρια των Γενικών Αρχείων της Santa Fe, Αργεντινή*)
- Οι χώρες της προφορικής ιστορίας  
(*Saliou Mbaye, Γενικός Διευθυντής των Εθνικών Αρχείων, Σενεγάλη*)
- Το αίτημα του κοινού των Αρχείων στις Αντίλλες  
(*Nolda Romer-Kenepra, Εθνικός Αρχειονόμος, Ολλανδικές Αντίλλες*)
- Η περίπτωση μιας χώρας κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου  
(*Hennadii Boriak, Γενικός Διευθυντής Κρατικών Αρχείων, Ουκρανία*)

**16:00-17:00**

**Συνεδρία 2η (συνέχεια)**

**Αρχειονομικές ανάγκες σε νέους τομείς**

- Η πολυμορφία των προσφορών εργασίας  
(*Elisabeth Verry, Πρόεδρος της Ένωσης των Γάλλων Αρχειονόμων, Angelika Menne-Haritz, Διευθύντρια του Ιδρύματος των αρχείων των κομμάτων και των μαζικών οργανώσεων της πρώην Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας, Γερμανία*)
- Είναι ακόμη ελκυστικό το επάγγελμα;  
(*Margaret Turner, Γραμματέας του Εθνικού Συμβουλίου Αρχείων, Ενωμένο Βασίλειο*)

**Πέμπτη, 14 Νοεμβρίου**

**9:00-10:30**

**Συνεδρία 3η**

**Στρατηγικές προώθησης του ζητήματος των αρχείων στις κυβερνήσεις και στους παραγωγούς αρχείων**

- Διοικητικές προϋποθέσεις για την αλλαγή της αντίληψης περί αρχείων  
(*Moncef Fakhfakh, Γενικός Διευθυντής Εθνικών Αρχείων, Τυνησία*)
- Εκπαιδεύοντας τους παραγωγούς αρχείων  
(*Elise Paraiso, Διευθύντρια, Εθνικά Αρχεία, Μπενίν*)
- Διαφάνεια και υπευθυνότητα ως προκλήσεις για την προώθηση των δημοσίων αρχείων  
(*Harmut Weber, Πρόεδρος, Ομοσπονδιακά Αρχεία, Γερμανία*)

**11:00-12:30**

**Συνεδρία 3η (συνέχεια)**

**Η επικοινωνιακή πολιτική προς το ευρύ κοινό**

- Η πρακτική και η προοπτική του ζητήματος της προώθησης των αρχείων στην Κίνα  
(*Mao Fumin, Γενικός Διευθυντής, Διοίκηση Κρατικών Αρχείων, Κίνα*)
- Η σημασία των αρχείων: «Η περιπέτεια των Εθνικών Αρχείων»  
(*John Carin, Αρχειονόμος, Η.Π.Α.*)
- Εθνικά Αρχεία της Βραζιλίας: ένας θεσμός που υπηρετεί τους πολίτες  
(*Maria Izabel de Oliveira, Εθνικά Αρχεία, Βραζιλία*)

**14:00-15:30****Συνεδρία 4η****Στρατηγικές προώθησης των αρχείων μεταξύ των χρηστών**

- Το παράδειγμα της Ιταλίας ως προς την αξιοποίηση των αρχείων  
(*Salvatore Italia, Γενικός Διευθυντής των Ιταλικών Αρχείων, Ιταλία*)
- Πολιτιστικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες  
(*Marie-Paule Arnauld, Κέντρο Ιστορίας των Εθνικών Αρχείων, Γαλλία*)
- Εκπαιδευτικό πρόγραμμα σχετικά με την πολιτιστική κληρονομιά της Αϊτή.  
(*Jean-Wilfrid Bertrand, Γενικός Διευθυντής των Εθνικών Αρχείων, Αϊτή*)

**16:00-17:30****Συνεδρία 4η (συνέχεια)****Η βελτίωση της παροχής υπηρεσιών προς τους χρήστες**

- Website και αρχειακή έρευνα  
(*Federico Valacchi, Πανεπιστήμιο Makerata, Ιταλία*)
- Η επίδραση των εργαλείων έρευνας που βασίζονται στο Διαδίκτυο και οι χρήστες των αρχείων  
(*Elizabeth Yakei, Πανεπιστήμιο Michigan, Η.Π.Α.*)

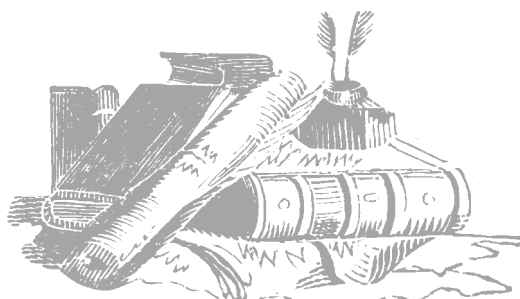
- Γενεαλογικό Κέντρο του Καναδά: Μια πρωτοβουλία βελτίωσης των υπηρεσιών στα Εθνικά Αρχεία του Καναδά  
(*Marie-Louise Perron, Εθνικά Αρχεία, Καναδάς*)

**Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων και Κοινωνία της Πληροφορίας**

- Πώς θα μειωθεί το ψηφιακό χάσμα  
Προτάσεις του Δ.Σ.Α. στη Σύνοδο Κορυφής σχετικά με την κοινωνία της Πληροφορίας (Γενεύη, Δεκέμβριος 2003)  
(*Alain Modoux, Σύμβουλος του Γραφείου των Αντιπροσώπων του Ελβετικού Ομοσπονδιακού Συμβουλίου για τη Σύνοδο Κορυφής της Κοινωνίας της Πληροφορίας*)

**Συμπέρασμα****Μεσοπρόθεσμη προοπτική**

(*Ian Wilson, Εθνικά Αρχεία του Καναδά, πρόεδρος του CITRA*)

**Παρασκευή, 15 Νοεμβρίου****14:00-17:00****Συνεδρίαση των αντιπροσώπων και τελετή λήξης.**

**ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:** Παρακαλούμε τα μέλη να καταθέτουν τη συνδρομή τους (25€) στο λογαριασμό της Ελληνικής Αρχειακής Εταιρείας στην **ALPHA BANK** με αριθμό: **101-00-2310-076458**.

**ΑΡΘΡΑ:** Η Συντακτική επιτροπή παρακαλεί τους συνεργάτες και αρθρογράφους των «*Αρχειακών Νέων*» να δίνουν τα κείμενά τους δακτυλογραφημένα ή, ακόμη καλύτερα, σε δισκέτα για τη διευκόλυνση της έκδοσης (με μια πολύ μικρή περίληψη στα αγγλικά ή γαλλικά). Ανταποκρίσεις και συνεργασίες για τις δραστηριότητες και τα νέα των περιφερειακών αρχείων είναι απαραίτητες και ευπρόσδεκτες. Οι συνεργασίες να αποστέλλονται, αν είναι δυνατόν σε δισκέτα, στη διεύθυνση:

**Ν. Μπαμίδης, Ιστορικό Αρχείο Μακεδονίας, Παπαναστασίου 21, Τ.Θ. 18111, 546 39 Θεσ/νίκη**, ή με E-mail στην ηλεκτρονική διεύθυνση: **bamidisnestor@winweb.gr**

## Αποφάσεις της Συνόδου των Αντιπροσώπων<sup>1</sup> Μασσαλία, 15 Νοεμβρίου 2002

Οι διευθυντές των Εθνικών Αρχείων και οι πρόεδροι των εθνικών επαγγελματικών ενώσεων, μέλη του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων, συνεδρίασαν στη Μασσαλία με την ευκαιρία της XXXVI ης CITRA,

1. Λαμβάνοντας υπόψη το πιεστικό αίτημα των θυμάτων των πρώην καταπιεστικών καθεστώτων και αυτό των ερευνητών, Ζητούν από τις κυβερνήσεις των χωρών που βρίσκονται σε καθεστώς μετάβασης στη δημοκρατία να δεσμευθούν ή να ακολουθήσουν άμεσα τη διαδικασία φιλελευθεροποίησης, με σκοπό τη διευκόλυνση της πρόσβασης στα αρχεία έρευνας και στα αρχεία.
2. Λαμβάνοντας υπόψη τις προσπάθειες των χωρών της Λατινικής Αμερικής προς την κατεύθυνση της οικοδόμησης μιας δίκαιης και συμφιλωμένης κοινωνίας στην περιοχή, έτσι ώστε να εξασφαλισθεί η νομιμότητα της πρόσβασης στα αρχεία της Αστυνομίας, εκείνων των πολιτών που υπήρξαν θύματα της βραβρότητας,  
Ζητούν από την UNESCO και το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων την εκπόνηση ενός περιφερειακού προγράμματος με σκοπό την αναγνώριση και προστασία των αρχείων της Αστυνομίας, Ζητούν από τις κυβερνήσεις των εμπλεκόμενων χωρών να μεταφέρουν στα Αρχεία του Κράτους τα τρέχοντα αρχεία των υπηρεσιών της Αστυνομίας, της Ασφάλειας και των νοσοκομείων, ώστε να διευκολυνθεί η διαχείρισή τους και να καταστούν προσβάσιμα στις οικογένειες των θυμάτων.
3. Ζητούν όπως τα μέλη του Δ.Σ.Α. μελετήσουν τα μέσα ώστε να δοθεί πρόσβαση στις πληροφορίες που θα τους επιτρέψουν να ξαναβρουν τις ρίζες των προγόνων, των οικογενειών τους των οποίων τα μέλη έχουν εξοριστεί παρά τη θέλησή τους ή έχουν μεταναστεύσει χωρίς τη θέλησή τους.
4. Λαμβάνοντας υπόψη τη μαζική αύξηση των τεκμηρίων που συγκεντρώνονται από τους οργανισμούς προάσπισης των δικαιωμάτων του ανθρώπου σε παγκόσμιο επίπεδο αλλά και το ιστορικό, κοινωνικό και εκπαιδευτικό ενδιαφέρον που αντιπροσωπεύουν για τη διεθνή κοινότητα,  
Ζητούν από το Δ.Σ.Α. να ενθαρρύνει τη διαχείριση, τη διατήρηση και την προσβασιμότητά τους.
5. Ζητούν από τις διοικητικές Αρχές να υπαγάγουν την υπηρεσία των αρχείων, στα πλαίσια των οργανισμών, σε ιεραρχικά στρατηγική θέση ώστε να διαθέτουν την εξουσία και την επαρκή ικανότητα να παρεμβαίνουν αποτελεσματικά προς όφελος των διοικήσεων που τα παράγουν.
6. Ζητούν από τις διοικήσεις και τα Εθνικά Αρχεία να κάνουν ό,τι είναι δυνατόν ώστε να δοθεί η κατάλληλη επιμόρφωση στον τομέα της διαχείρισης των αρχείων σε όσους έχουν τη διοικητική ευθύνη και στους παραγωγούς των τεκμηρίων (σε όλα τα επίπεδα ευθύνης), με σκοπό την προώθηση της διαχείρισης των αρχείων στα πλαίσια του δημόσιου τομέα.
7. Λαμβάνοντας υπόψη τις εργασίες του Φόρουμ των εθνικών αρχειονόμων και των καθηγητών Αρχειονομίας της Κοινοπολιτείας που έλαβε χώρα τον Σεπτέμβριο του 2002 στη Νότια Αφρική,

Υποστηρίζουν την πρωτοβουλία της Παγκόσμιας Τράπεζας ενόψει μιας διοίκησης θεμελιωμένης πάνω στις αρχές της απόδειξης στην ηλεκτρονική εποχή και συνιστούν την επέκτασή της και σε άλλα γλωσσικά πεδία.

8. Λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία της ευαισθητοποίησης των νέων στην λειτουργία των αρχείων στην κοινωνία,  
Ζητούν από τα Εθνικά Αρχεία την εκπόνηση σε συνεργασία με τα υπεύθυνα υπουργεία Παιδείας εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα σχολεία.
9. Θεωρώντας ύψιστη την απειλή όσον αφορά τη διατήρηση των παλαιών χειρογράφων της Αφρικής,  
Ενθαρρύνουν τη δημιουργία παν-αφρικανικών οργανισμών υπεύθυνων για τη προστασία των τεκμηρίων και ζητούν από τις αφρικανικές κυβερνήσεις να υιοθετήσουν νόμους που να εξασφαλίζουν τη διαφύλαξή τους.
10. Λαμβάνοντας υπόψη την αναγκαιότητα προώθησης της εικόνας των Αρχείων και των υπηρεσιών τους στην κοινή γνώμη,  
Ζητούν από το Δ.Σ.Α. να καθιερώσει διεθνώς, σε συνεργασία με την UNESCO, μια μέρα το χρόνο ως Ημέρα των Αρχείων ξεκινώντας από το 2004.

11. Υπενθυμίζοντας ότι τα αρχεία βρίσκονται στην καρδιά της κοινωνίας της πληροφορίας,  
Έχοντας συνείδηση της ευαισθησίας των αρχείων στο ηλεκτρονικό περιβάλλον και επιθυμώντας την εξασφάλιση της διατήρησής τους για τις μελλοντικές γενιές,  
Φροντίζοντας για την ελάττωση του «ψηφιακού χάσματος» μεταξύ των κοινωνιών των πλουσίων και των φτωχών χωρών,  
Υπενθυμίζοντας τις Συστάσεις που υιοθετήθηκαν στο προπαρασκευαστικό σεμινάριο της Συνόδου Κορυφής του Πακίνου τον Μάιο του 2002,

Ζητούν εσπευσμένα από τις κυβερνήσεις τους να παρέμβουν διαμέσου των αντιπροσώπων τους στις Συνόδους Κορυφής, σχετικά με την κοινωνία της πληροφορίας σε παγκόσμιο επίπεδο, ώστε να ληφθεί υπόψη η αναγκαιότητα της εξασφάλισης της διαβίου διατήρησης των αρχείων και να υιοθετηθούν τα ανάλογα σχέδια δράσης.

12. Προσκαλούν, εκτός των άλλων, την Εκτελεστική Επιτροπή του Δ.Σ.Α. να παρουσιάσει ένα υπόμνημα σχετικά με την πρόοδο των εργασιών της μέχρι την XXXVIIη CITRA.
13. Ευχαριστούν τους συναδέλφους με τη συμβολή των οποίων υπήρξαν γόνιμες επιστημονικά συζητήσεις.
14. Εκφράζουν τη βαθιά τους ευγνωμοσύνη στη γαλλική κυβέρνηση, στις τοπικές Αρχές, στη διευθύντρια των Αρχείων της Γαλλίας και στους συνεργάτες της για τη γενναϊόδωρη φιλοξενία τους και την αποτελεσματικότητά τους στην επιτυχή οργάνωση της συνάντησης.

*Αμαλία Παππά*

<sup>1</sup> Η διατύπωση του παραπάνω κειμένου δεν είναι οριστική. Εκφράστηκαν διαφωνίες ως προς τα σημεία που είναι υπογραμμισμένα και θα διανεμηθεί αναθεωρημένο την επόμενη χρονιά.

# ΑΡΧΕΙΑΚΟ ΤΟΠΙΟ

## ΤΟ ΚΡΑΤΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

*«Ένα κράτος που δε διατηρεί ή που χωρίς λόγο περιορίζει την είσοδο στα αρχεία του, διατρέχει τον κίνδυνο να γραφτεί η ιστορία του από τους εχθρούς του»*

Σ' ένα δημοκρατικό πολίτευμα, τα αρχεία αναφέρονται στο λαό, δημιουργούνται από το λαό και είναι για το λαό. Τα δημόσια αρχεία δεν είναι απλώς εργαλεία της κυβέρνησης ή πηγές της ιστορικής έρευνας αλλά, συνάμα, παρέχουν στο λαό τη δυνατότητα να ασκεί τα δικαιώματά του και να ανατρέχει στα πεπραγμένα των εκάστοτε κυβερνήσεων και στα ιστορικά δεδομένα του τόπου. Τα αρχεία, τα οποία διαφυλάσσονται καλά και είναι προσιτά στο λαό, είναι ουσιώδη σε μια ελεύθερη δημοκρατία, διασφαλίζοντας τη διαφάνεια και το υπόλογο της κυβέρνησης προς το λαό της.

Από τους διάφορους κατακτητές που πέρασαν μέσα από τη μακραίωνη ιστορία της Κύπρου, δεν διασώθηκε καμιά συλλογή δημοσίων εγγράφων, εκτός από ένα μικρό αριθμό οθωμανικών κρατικών εγγράφων, τα οποία παραλήφθηκαν από τις Βρετανικές Αρχές το 1878, κατά τη μεταβίβαση του νησιού στους Αγγλους. Έτσι, με τον όρο «δημόσια αρχεία» στην Κύπρο εννοούμε βασικά τα χειρόγραφα έγγραφα των Βρετανικών αποικιακών Αρχών από το 1878 μέχρι το 1960 και της Κυπριακής Δημοκρατίας μετά το 1960, των οποίων η λειτουργική χρήση έχει τελειώσει και τα οποία δύνανται να επιλεγούν για μόνιμη διαφύλαξη.

Η δημιουργία του Κρατικού Αρχείου αποτελεί μια σημαντική καινοτομία για τον τόπο μας. Το Κρατικό Αρχείο δημιουργήθηκε το 1978 με την επωνυμία Δημόσιο Αρχείο, σύμφωνα με τον Περί Δημοσίου Αρχείου Νόμο του 1972, για να διασφαλίσει τη διατήρηση των δημοσίων αρχείων. Ο Νόμος αυτός αντικαταστάθηκε με τον Περί Κρατικού Αρχείου Νόμο του 1991.

Το Κρατικό Αρχείο είναι μια εθνική και πολιτιστική υπηρεσία με προορισμό και νομική υποχρέωση να διαφυλάσσει τα δημόσια αρχεία, καθώς και όσα ιδιωτικά αρχεία κατατίθενται σ' αυτό, ως αρχέτυπες πηγές της ιστορίας και της κληρονομιάς του λαού της Κύπρου. Είναι η ΜΝΗ-ΜΗ του λαού της Κύπρου.

Η κύρια αποστολή του κρατικού αρχείου, ως τόπου διαφύλαξης των δημοσίων αρχείων, είναι να παραλαμβάνει από κυβερνητικά τμήματα και άλλα σώματα που υπόκεινται στον περί Κρατικού Αρχείου Νόμο, τα αρχεία εκείνα που πρέπει να φυλαχθούν μόνιμα και να διαθέτει για δημόσια χρήση, παρέχοντας, έτσι, κοινή εξυπηρέτηση σε όλα τα τμήματα. Ένας άλλος ρόλος του Κρατικού Αρχείου είναι να φυλάσσει και να διαθέτει τα αρχεία για έρευνα στο κοινό.

Η νέα νομοθεσία διατηρεί τις κυριότερες πρόνοιες της παλιάς. Για παραδειγμα, με βάση το άρθρο 3 του νέου Νό-

μου, το κρατικό Αρχείο υπάγεται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως και ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως φέρει την ευθύνη για την εποπτεία και τη λειτουργία του. Διορίζεται Έφορος Κρατικού Αρχείου (ΕΚΑ) που είναι υπεύθυνος για τη λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για τη διατήρηση και τη λειτουργία του Κρατικού Αρχείου και για τη συντήρηση των αρχείων που βρίσκονται κάτω από τη φύλαξη του (άρθρα 4 και 5). Άλλες κύριες πρόνοιες του Νόμου διέπουν την επιλογή και μεταφορά αρχείων από τα τμήματα για μόνιμη διαφύλαξη στο Κρατικό Αρχείο, με την καθοδήγηση του ΕΚΑ (άρθρο 6), την καταστροφή ή άλλως πως διάθεση εκείνων που δεν επιλέγονται για μόνιμη διαφύλαξη (άρθρο 6), τον καθορισμό άλλων τρόπων φύλαξης εκτός από το Κρατικό Αρχείο (άρθρο 7) και την επιθεώρηση των αρχείων από το κοινό αφού περάσουν τριάντα χρόνια από τη δημιουργία τους, εκτός από ορισμένες περιπτώσεις ευαίσθητων πληροφοριών όπου ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως δύναται να ορίσει μεγαλύτερη περίοδο από τα τριάντα χρόνια (άρθρο 8). Το άρθρο 2 του Νόμου αυτού δίνει τον ορισμό των δημοσίων αρχείων.

Επιπλέον, η νέα νομοθεσία περιλαμβάνει νέες πρόνοιες οι οποίες θεωρήθηκαν απαραίτητες ούτως ώστε το Κρατικό Αρχείο να είναι σε θέση να εκπληρώσει τις νομικές του υποχρεώσεις και να εισαγάγει διαδικασίες οι οποίες θα συνεισφέρουν στην παραγωγικότητα και οικονομία της κρατικής μηχανής και θα διασφαλίζουν τη φύλαξη των αρχείων, του πολύτιμου αυτού εθνικού και πολιτιστικού πόρου. Ο Νόμος αναθεώρησε και διεύρυνε τον ορισμό των «αρχείων» ώστε να περιλαμβάνει οποιαδήποτε έγγραφη πληροφορία, η οποία δημιουργείται ή παραλαμβάνεται από οποιοδήποτε δημόσιο σώμα, ανεξάρτητα της φυσικής μορφής και των χαρακτηριστικών της. Διασαφήνισε το σκοπό και το πεδίο εφαρμογής του Νόμου. Άλλες πρόνοιες του Νόμου πραγματεύονται την κυριότητα των δημοσίων αρχείων (άρθρο 12), τους περιορισμούς στη διάθεση των δημοσίων αρχείων (άρθρο 13), τα αδικήματα (άρθρο 14), την εξαγωγή των δημοσίων αρχείων (άρθρο 15), το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας (άρθρο 16) καθώς και την ευθύνη του Κρατικού Αρχείου για δυσφημίσεις. Περαιτέρω, ο νόμος δίδει στον Έφορο του Κρατικού Αρχείου και στους λειτουργούς του Κρατικού Αρχείου το δικαίωμα εύλογης πρόσβασης και επιθεώρησης όλων των δημοσίων αρχείων, ανεξάρτητα από τον τόπο που βρίσκονται, αποκλειστικά και μόνο με σκοπό να ενημερώσουν την αρμόδια Αρχή για τυχόν συνθήκες που θα αποτελούσαν απειλή για την ασφάλεια των αρχείων καθώς και για τα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν για να επιτευχθεί οικονομία και βελτίωση της αποδοτικότητας στη συντήρηση, χρήση και διάθεσή τους (άρθρο 6,7). Η συμπερίληψη της πρόνοιας αυτής στη νομοθεσία κρίθηκε απαραίτητη για να τεθεί μια ισχυρή νο-

μική βάση για το πρόγραμμα διαχείρισης αρχείων. Επιπλέον, ο Νόμος εξουσιοδοτεί τον Έφορο του Κρατικού Αρχείου να αναλαμβάνει κάτω από την κατοχή και φύλαξη του τα αρχεία οποιουδήποτε δημόσιου σώματος, μόλις αυτό παύσει να υπάρχει ή να λειτουργεί.

Κατά την ενταξιακή πορεία της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το Κρατικό Αρχείο εμπλέκεται σε νέες νομοθεσίες που πρόκειται να εισαχθούν στα πλαίσια υιοθέτησης και εφαρμογής Κοινοτικών Κανονισμών και Οδηγιών. Μελετώνται σοβαρά θέματα όπως η προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (υιοθέτηση της Κοινοτικής Οδηγίας 95/46/ΕΟΚ), η επιστροφή πολιτιστικών αγαθών που έχουν παράνομα απομακρυνθεί από το έδαφος κράτους-μέλους (υιοθέτηση της Κοινοτικής Οδηγίας 93/7/ΕΟΚ) καθώς και η εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών (υιοθέτηση των Κοινοτικών Κανονισμών 3911/92 και 752/93).

Όσον αφορά την εσωτερική διάρθρωσή του, το Κρατικό Αρχείο, κάτω από την καθοδήγηση του Εφόρου Κρατικού Αρχείου, υποδιαιρείται διοικητικά στον Κλάδο Διαχείρισης Αρχείων και στον Κλάδο Αρχειακών Υπηρεσιών.

Ο Κλάδος Διαχείρισης Αρχείων περιλαμβάνει τις υπηρεσίες εποπτείας και συντονισμού των διευθετήσεων για την εφαρμογή του προγράμματος Διαχείρισης Αρχείων, δηλαδή για τη διάθεση, επιλογή και μεταφορά των αρχείων, καθώς και άλλους τομείς αρχειακής διαχείρισης.

Επιπρόσθετα, ο Κλάδος Διαχείρισης Αρχείων παρέχει στα κυβερνητικά τμήματα οδηγίες και συμβουλές σε κάθε τομέα της αρχειακής εργασίας τους και στοχεύει να διασφαλίζεται μια συνεπής προσέγγιση κατά την εξέταση των αρχείων, στις αποφάσεις για έρευνα των αρχείων από το κοινό, στις καταλογοποιήσεις και στα άλλα στάδια της μεταφοράς στο Κρατικό Αρχείο των αρχείων που επιλέγηκαν για μόνιμη φύλαξη.

Ο Κλάδος Αρχειακών Υπηρεσιών περιλαμβάνει διευθετήσεις για τα αρχεία που ήδη βρίσκονται στο κρατικό Αρχείο και υποδιαιρείται ως εξής:

#### **Αναγνωστήριο**

Στο χώρο αυτό παρέχονται πληροφορίες από τα αρχεία, καθοδηγείται το ερευνητικό κοινό στα πρώτα στάδια της έρευνας και του εντοπισμού των σχετικών αρχείων και επιτηρούνται και εξυπηρετούνται οι ερευνητές.

#### **Εκδοτική Υπηρεσία**

Καταρτίζει ευρετήρια, καταλόγους και άλλα μέσα αναφοράς των αρχειακών συλλογών και εκδίδει διάφορα δημοσιεύματα.

#### **Αρχειοφυλάκια**

Έχουν αποστολή τους την ασφαλή φύλαξη των αρχείων και παράλληλα την εύκολη χρησιμοποίησή τους.

#### **Μονάδα συντήρησης**

Συντηρεί και επιδιορθώνει κατεστραμμένα αρχεία με εξειδικευμένες τεχνικές που προϋποθέτουν ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό και κατάλληλο εξοπλισμό.

#### **Εργαστήρια Φωτοαναπαραγωγής**

Στους χώρους αυτούς θα επιτελούνται πολλές λειτουργίες όπως δημιουργία συλλογών μικροταινιών για λόγους ασφαλείας και προληπτικής συντήρησης του πρωτοτύπου αρχειακού υλικού, αντιγραφή μικροταινιών, φωτοτύπηση εγγράφων κατά παραγγελία των ερευνητών για επίσημη διοικητική ή εκπαιδευτική χρήση, παραγωγή φωτογραφικών μεγεθύνσεων για υποβοήθηση στη μελέτη δυσανάγνωστων εγγράφων, συλλογή φωτογραφιών ως ιστορικά τεκμήρια, έκδοση φωτογραφικών μεγεθύνσεων για εκθεσιακούς σκοπούς κ.ά. Προς το παρόν η φωτοαντιγραφική υπηρεσία παρέχει αντίγραφα αρχείων κατά παραγγελία ερευνητών.

#### **Εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες**

Το Κρατικό Αρχείο, ως πολιτιστικό κέντρο, συμμετέχει σε εκπαιδευτικά προγράμματα και στο μέλλον στοχεύει στη διοργάνωση εκθέσεων αρχειακού υλικού.

Σε εφαρμογή της νομοθεσίας, το 1999 συνεχίστηκε το πρόγραμμα Διαχείρισης Αρχείων των διαφόρων κυβερνητικών Τμημάτων σε συνεργασία με τους Τμηματικούς Λειτουργούς Αρχείων. Επιλέχθηκαν 57.913 τεκμήρια σύμφωνα με τα άρθρα 6 παρ. 1,2 του Νόμου Περί Κρατικού Αρχείου, αποδεσμεύοντας 179,18 μέτρα μήκους ραφιών αποθηκευτικού χώρου. Σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 5 καταστράφηκαν 172.891 τεκμήρια ως ακατάλληλα για μόνιμη φύλαξη, αποδεσμεύοντας 944,91 μέτρα μήκους ραφιών αποθηκευτικού χώρου των Τμημάτων.

Το σύνολο των αρχείων που τώρα φυλάσσεται στο Κρατικό Αρχείο ανέρχεται σε 3,12 χλμ. μήκους ραφιών. Μερικές από τις κυριότερες αρχειακές συλλογές είναι τα αρχεία του Κυβερνήτη και τα αρχεία της Αρχιγραμματείας που κυμαίνονται χρονολογικά μεταξύ των ετών 1878 και 1960. Άλλες αρχειακές συλλογές που χρονολογούνται τόσο πριν όσο και μετά το 1960, τώρα φυλάσσονται μόνιμα στο Κρατικό Αρχείο.

Κατά το έτος 1999, ο αριθμός των επισκέψεων των ερευνητών που χρησιμοποίησαν το Αναγνωστήριο ανήλθε στους 255. Ο αριθμός των αρχείων που μελετήθηκαν, σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 1, ανήλθε σε 3.952.

Προς το παρόν, το Κρατικό Αρχείο στεγάζεται σε ενοικιαζόμενο κτήριο στη Λεωφόρο Γρίβα Διγενή 42-44. Είναι σε θέση να αποθηκεύει αρχεία μέχρι 3.038 μέτρα μήκους ραφιών. Από το 1999, το Κρατικό Αρχείο απέκτησε ένα νέο αρχειοφυλάκιο στην Έγκωμη, με δυνατότητα αποθήκευσης περαιτέρω 811 μέτρων μήκους ραφιών, αυξάνοντας έτσι τη συνολική δυνατότητα αποθήκευσης στα 3.849 μέτρα μήκους ραφιών.

Η Κυβέρνηση, αποδίδοντας τη δέουσα σημασία στο ρόλο του Κρατικού Αρχείου, αποφάσισε την ανέγερση κτηρίου, ειδικά σχεδιασμένου για τις ανάγκες του Κρατικού Αρχείου και σύμφωνα με ευρωπαϊκές προδιαγραφές. Για το σκοπό αυτό παραχωρήθηκε συγκεκριμένο τεμάχιο γης για τις κτηριακές ανάγκες του Κρατικού Αρχείου και συστάθηκε Κριτική Επιτροπή Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού για ανέγερση του νέου κτηρίου. Οι όροι εντολής της Κριτικής Επιτροπής ήταν να ετοιμάσει το κτηριολογικό πρόγραμμα και τους όρους προκήρυξης του αρχιτε-

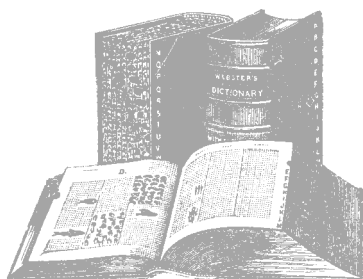
κτονικού διαγωνισμού, να προκηρύξει τον εν λόγω διαγωνισμό καθώς και να αξιολογήσει τις μελέτες και να απονεμίσει βραβεία. Ο αρχιτεκτονικός διαγωνισμός προκηρύχθηκε στις 19.3.1999. Πήραν μέρος 12 αρχιτεκτονικά γραφεία με 13 μελέτες, τις οποίες, η Κριτική Επιτροπή, αφού αξιολόγησε, αποφάσισε την απονομή, σε 6 από αυτές, πρώτου, δεύτερου και τρίτου βραβείου και τριών επαίνων. Η ανακοίνωση του αποτελέσματος του διαγωνισμού έγινε στις 22.12.1999.

Το Κρατικό Αρχείο της Κύπρου είναι μέλος του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων από το 1977 και του Κοινοπολιτειακού Συνδέσμου Αρχαιοφυλάκων από το 1986. Από το 1985, το Κρατικό Αρχείο, σε μια προσπάθεια για εμπλουτισμό των συλλογών του με αρχεία προηγούμενων ιστορικών περιόδων του νησιού, αγοράζει από το Βρετανικό Δημόσιο Αρχείο μικροταινίες που αφορούν την Κύπρο. Περαιτέρω, το 1980 το Κρατικό Αρχείο εγκαινίασε παρόμοιο πρόγραμμα αγοράς μικροταινιών αρχείων από το Κρατικό Αρχείο της Βενετίας. Το εν λόγω πρόγραμμα περατώθηκε και συνεχίζεται τώρα ανάλογο με τη Μαρκανή Βιβλιοθήκη.

Ενόψει των σημερινών δύσκολων συνθηκών και περιστάσεων, όπου η ιστορία ξαναγράφεται και παραποιείται, η διάσωση όλων των αρχείων του τόπου και η διάθεση των πηγών της έρευνας στους μελλοντικούς ιστοριογράφους είναι επιτακτικές υποχρεώσεις της παρούσας γενιάς έναντι του σεβασμού της ιστορίας του τόπου και της συγγραφής πολλών σημαντικών αλλά άγνωστων πτυχών της ιστορίας μας, πράγμα που διαφυλάσσει την Κύπρο από ιστορικές παραποιήσεις και οργανωμένες εκστρατείες προπαγάνδας και παραπληροφόρησης. Πολλά έχουν γίνει, άλλα τόσα όμως αναμένονται να γίνουν με την απαρχή του νέου αιώνα, για να μην επαληθευτεί στην περίπτωση της Κύπρου το απόφθεγμα: «Ένα κράτος που δε διατηρεί ή που χωρίς λόγο περιορίζει την είσοδο στα αρχεία του, διατρέχει τον κίνδυνο να γραφτεί η ιστορία του από τους εχθρούς του».

### **Ευφροσύνη Παρπαρίνου**

Έφορος Κρατικού Αρχείου Κύπρου



## **ΤΟ ΝΕΟ ΚΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

### **ΤΟ ΚΤΗΡΙΟ**

#### **Ιστορικό**

Το κτήριο της Εθνικής Τράπεζας επί της οδού 3ης Σεπτεμβρίου 146 είναι το πρώτο –και μοναδικό μέχρι σήμερα σε λειτουργία στην Ελλάδα– κτήριο που οικοδομήθηκε με σκοπό να στεγάσει αρχεία.

Η κατασκευή του ξεκίνησε τον Ιούνιο του 1923, επί Διοικήσεως Αλεξάνδρου Ν. Διομήδη, και ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του 1926.

Την ευθύνη του σχεδιασμού και την εποπτεία της κατασκευής είχε το Τεχνικό Τμήμα της Εθνικής Τράπεζας. Ο αρχιτέκτων της Τράπεζας Νικόλαος Ζουμπουλίδης εκπόνησε τα αρχιτεκτονικά σχέδια. Είχε επίσης την επίβλεψη της κατασκευής από κοινού με τον μηχανικό της Τράπεζας Αριστείδη Μπαλάνο.

Το έργο της κατασκευής ανέλαβε η οικοδομική εταιρεία ΤΕΚΤΩΝ με ανάθεση του 1923 για το υπόγειο, ισόγειο, ημιώροφο και πρώτο όροφο. Η ανάθεση αυτή επεκτάθηκε το 1924 για την κατασκευή δύο ακόμη ορόφων.

Οι προδιαγραφές στατικής αντοχής ήταν ένας τόνος ανά τετραγωνικό μέτρο. Αναγκαία αντοχή για την αποθήκευση όγκων χαρτιού. Η διαρρύθμιση των χώρων ανταποκρινόταν στη σκοπούμενη χρήση του αρχειοστασίου, χώρων δηλαδή φύλαξης και όχι εργασίας. Οι όροφοι ήταν χωρίς διαχωριστικούς τοίχους και εγκαταστάθηκαν σ' αυτούς πολυώροφα μεταλλικά ράφια που παραγγέλθηκαν στη Γερμανία.

Το κτήριο της 3ης Σεπτεμβρίου επιτέλεσε το σκοπό για τον οποίο κατασκευάστηκε επί 75 χρόνια: από την εγκατάσταση των αρχείων της Τράπεζας τον Δεκέμβριο του 1926 μέχρι τον Ιούλιο του 2000, οπότε εκκενώθηκε από τα Γενικά Αρχεία της Τράπεζας για να αρχίσουν οι εργασίες στερέωσης και ανάπλασής του.

#### **Η αλλαγή χρήσης**

Από καιρό είχε προκύψει η ανάγκη οριστικής στέγασης του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας. Ύστερα από έρευνα που πραγματοποίησαν ο Διευθυντής Τεχνικών Υπηρεσιών και ο Εποπτεύων το Ιστορικό Αρχείο και εισήγηση με εναλλακτικές προτάσεις που υπέβαλαν στη Διοίκηση επελέγη η λύση του κτηρίου της 3ης Σεπτεμβρίου.

Η επιλογή του κτηρίου της 3ης Σεπτεμβρίου για το σκοπό αυτό βασίστηκε σε τρεις κυρίως λόγους:

- Τη μοναδικότητά του στον ελλαδικό χώρο ως κτήριο αρχείων από κατασκευής
- Το γεγονός ότι δεν επαρκούσε πλέον για να καλύψει τις ανάγκες των Γενικών Αρχείων της Τράπεζας
- Το γεγονός ότι σε κάθε περίπτωση έπρεπε να αδειάσει για να ενισχυθεί στατικά, δεδομένου ότι τη δεκαετία του 1920 δεν υπήρχαν οι σημερινοί αντισεισμικοί κανονισμοί.

Έτσι τον Νοέμβριο του 1999 η καθ' ύλην αρμόδια Διεύθυνση Οργάνωσης της Τράπεζας εισηγείται στη Διοίκηση η οποία και εγκρίνει τη μεταστέγαση του Ιστορικού Αρχείου στο κτήριο της 3ης Σεπτεμβρίου 146.

## Η ανάπλαση

Την απόφαση αυτή ακολουθεί η συστηματική προετοιμασία από την πλευρά της Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών της Τράπεζας για την εκκίνηση των έργων.

Σε συνεργασία με στελέχη του Ιστορικού Αρχείου καθορίζονται:

- Οι αναγκαίες αλλαγές χρήσης των χώρων
- Οι απαραίτητες συνθήκες φύλαξης που πρέπει να επικρατούν με βάση τη διεθνή εμπειρία και το συγκεκριμένο υλικό που διαθέτει το Ιστορικό Αρχείο
- Η δημιουργία μιας καθετοποιημένης ροής εργασιών.

Τον Απρίλιο του 2000 η Διοίκηση εγκρίνει τη δαπάνη για την εκπόνηση της στατικής, αρχιτεκτονικής και ηλεκτρομηχανολογικής μελέτης, οι οποίες ανατίθενται αντίστοιχα στον καθηγητή του Ε.Μ.Π. Κωνσταντίνο Συρμακέζη, στον αρχιτέκτονα Γεώργιο Ζούπα και στον μηχανολόγο Διαμαντούρο.



Τον Ιούνιο του 2000 έχουν ολοκληρωθεί οι αναγκαίες προεργασίες και εγκρίνεται ο προϋπολογισμός του έργου από το Ανώτερο Συμβούλιο Εργασιών της Τράπεζας. Τον Ιούλιο του 2000 πραγματοποιείται ο μειοδοτικός διαγωνισμός, τον Αύγουστο υπογράφεται η σύμβαση με την τεχνική εταιρεία ΔΙΕΚΑΤ και αμέσως ξεκινούν οι εργασίες. Την επίβλεψη των έργων αναλαμβάνουν ο αρχιτέκτων Γεώργιος Ζούπας, ο πολιτικός μηχανικός Σπύρος Σαπουντζής και ο μηχανολόγος μηχανικός Γεώργιος Πεσκετζής.

Η ανάπλαση του κτηρίου της 3ης Σεπτεμβρίου 146 και η μετατροπή του από αρχειοστάσιο σε χώρο στέγασης του Ιστορικού Αρχείου βασίστηκε σε τεσσάρων μεγάλων κατηγοριών παρεμβάσεις:

### α. Στερέωση και στεγανοποίηση

Όπως είναι γνωστό τα φορτία χαρτιού προϋποθέτουν μεγάλες αντοχές των κτηρίων που τα στεγάζουν. Το κτήριο της 3ης Σεπτεμβρίου είχε τις απαραίτητες προδιαγραφές αντοχής φορτίου, 1000 kg ανά m<sup>2</sup>, αλλά το πρώτο τέταρτο του περασμένου αιώνα που κατασκευάστηκε δεν είχαν υπάρξει προβλέψεις αντισεισμικής θωράκισης.

Με βάση τη μελέτη του Πολυτεχνείου πραγματοποιήθηκε η βασική αυτή παρέμβαση πλήρους ενίσχυσης του φέροντος οργανισμού του κτηρίου. Επίσης στεγανοποιήθηκε το κτήριο από ενδεχόμενη εισροή υγρασίας από τα θεμέλια.

### β. Αλλαγή χρήσης χώρων

Όπως επισημάνθηκε εισαγωγικά, το κτήριο είχε κατασκευασθεί ως αρχειοστάσιο, δηλαδή αποκλειστικά για την αποθήκευση αρχειακού υλικού. Ένα κτήριο ιστορικού αρχείου όμως προϋποθέτει χώρους εργασίας για το προσωπικό που επεξεργάζεται το αρχειακό υλικό, χώρους φύλαξης του υλικού, χώρους συντήρησης και ηλεκτρονικής επεξεργασίας, χώρους πρόσβασης του κοινού που θέλει να συμβουλευτεί το αρχειακό υλικό και χώρους πολλαπλής προβολής του υλικού που διαχειρίζεται το Ιστορικό Αρχείο.



Έτσι δημιουργήθηκαν:

- Γραφεία για το προσωπικό της υπηρεσίας
- Αρχειοστάσια με κυλιόμενα ράφια ώστε να είναι δυνατή η μέγιστη κάλυψη της επιφάνειας που διατίθεται για το σκοπό αυτό
- Εργαστήριο μικροφωτογράφισης-ψηφιοποίησης
- Χώρος καθαρισμού του υλικού που παραλαμβάνεται
- Αίθουσα όπου οι ερευνητές έχουν πρόσβαση στο ηλεκτρονικό ευρετήριο, στο αρχειακό υλικό και στις υπηρεσίες βιβλιοθήκης
- Συνεδριακός χώρος
- Εκθεσιακοί χώροι.

### γ. Συνθήκες φύλαξης του αρχειακού υλικού

Το χαρτί είναι ένα ευαίσθητο υλικό το οποίο κινδυνεύει από τη φθορά του χρόνου, καταστροφές ή ακατάλληλες συνθήκες φύλαξης και χειρισμού του. Έτσι είναι απαραίτητο σε ένα σύγχρονο Αρχείο να δημιουργούνται οι κατάλληλες συνθήκες αποτροπής των αιτίων φθοράς και καταστροφής του υλικού.



Το κτήριο της 3ης Σεπτεμβρίου διαθέτει στους χώρους των αρχειοστασίων:

- Σταθερή θερμοκρασία στους 19ο C με ανοχή διακύμανσης  $\pm 1^{\circ}$  C
- Σταθερή υγρασία
- Διαμερισματική διάταξη των ορόφων όπου βρίσκονται τα αρχειοστάσια ώστε να αποτρέπεται το ενδεχόμενο επέκτασης πυρκαγιάς
- Σύστημα πυρανίχνευσης
- Σύστημα πυρόσβεσης με αέριο, διότι το νερό προκαλεί στο χαρτί καταστροφή εξίσου μεγάλη με τη φωτιά
- Μέσα στα αρχειοστάσια δεν περνούν σωλήνες νερού και γραμμές ηλεκτρικού
- Τα αρχειοστάσια διαθέτουν ειδικούς αισθητήρες που ανιχνεύουν ενδεχόμενη διαρροή νερού
- Στα αρχειοστάσια τοποθετούνται, μετά την αρχική απεντόμωση κατά την παραλαβή, ειδικές παγίδες για τον εντοπισμό εντόμων ή μυκήτων που προσβάλλουν το χαρτί.

Το κτήριο διαθέτει ειδικούς ψυκτικούς θαλάμους για τη φύλαξη των μικροταινιών, του φωτογραφικού αρχείου και των κινηματογραφικών ταινιών. Υπάρχει ακόμη ειδικό ηλεκτρονικό σύστημα το οποίο επιτρέπει την πρόσβαση στους διάφορους χώρους μόνο στο εξουσιοδοτημένο προς τούτο προσωπικό.

#### δ. Η ροή των εργασιών

Τα φορτηγά που μεταφέρουν το αρχειακό υλικό από τα Γενικά Αρχεία της Τράπεζας συνήθως μπαίνουν στον ακάλυπτο χώρο και με κυλιόμενους ιμάντες το κατεβάζουν στο υπόγειο. Εκεί γίνεται η μηχανική απορρόφηση της σκόνης και η απεντόμωση. Στη συνέχεια το υλικό με-

ταφέρεται με το αναβατήριο στον ημιώροφο όπου είναι οι αίθουσες διαλογής και προσωρινής φύλαξης. Στους χώρους αυτούς γίνεται το άνοιγμα των δεμάτων, η πρώτη ταξινόμηση και εκκαθάριση του υλικού. Από τον ημιώροφο το υλικό μεταφέρεται στον πρώτο και δεύτερο όροφο όπου βρίσκονται τα αρχειοστάσια της οριστικής φύλαξης. Από εκεί και ανάλογα με τις προτεραιότητες και το διαθέσιμο προσωπικό ανεβαίνουν σταδιακά στον τρίτο όροφο όπου γίνεται η αρχειονομική τους επεξεργασία (ευρετηρίαση, ηλεκτρονική καταλογογράφηση κτλ) για να ακολουθήσει η μικροφωτογράφιση-ψηφιοποίησή τους και να επιστρέψουν στα αρχειοστάσια.

Το υλικό το οποίο έχει υποστεί την επεξεργασία αυτή είναι διαθέσιμο πλέον για τους ερευνητές, οι οποίοι το συμβουλευόμαστε, συνήθως από τις μικροταινίες, ώστε να μπορούν, αν χρειάζεται, να παίρνουν και αντίγραφα.

Οι χώροι του ισόγειου έχουν αφιερωθεί στην προβολή του αρχειακού υλικού και των άλλων συλλογών που έχει συγκεντρώσει η Εθνική Τράπεζα στα περισσότερα από 160 χρόνια λειτουργίας της.

Έχει ήδη ολοκληρωθεί η προετοιμασία του Μόνιμου Εκθετηρίου της Ιστορικής Διαδρομής της Εθνικής Τράπεζας. Το εκθετήριο αυτό έχει διπλό στόχο, να δώσει στον επισκέπτη μια υπαινικτική εικόνα της ιστορικής διαδρομής της Τράπεζας (ίδρυση, ανάπτυξη εργασιών, επέκταση στο χώρο κτλ) και να του αποκαλύψει το είδος του υλικού, αρχειακού ή άλλου, που είναι δυνατό να αναζητήσει ο ενδιαφερόμενος. Η πρόθεση είναι να συμπληρωθεί μελλοντικά το εκθετήριο με ένα virtual museum το οποίο θα μπορεί να εξειδικεύει με οπτικοακουστικό τρόπο τομείς δραστηριότητας, ιστορικές στιγμές και πρόσωπα που διαδραμάτισαν ρόλο στην Τράπεζα.

Δύο άλλες αίθουσες του ισόγειου είναι αφιερωμένες σε περιοδικές εκθέσεις που θα παρουσιάζουν στο πλατύ κοινό τις συλλογές της Τράπεζας, πτυχές της δραστηριότητάς της στο παρελθόν και σήμερα, καθώς επίσης και σημαντικές στιγμές της ιστορίας του νεότερου ελληνικού κράτους, ιδιαίτερα δε της οικονομικής του ιστορίας. Οι εκδηλώσεις αυτές μπορεί να συνδυάζονται με επιστημονικές συναντήσεις, ημερίδες ή σεμινάρια, σε συνεργασία και με άλλους φορείς.

Η πρώτη προγραμματισμένη τέτοια έκθεση θα αφορά στο ελληνικό χαρτονόμισμα και θα πραγματοποιηθεί μέσα στο τρέχον έτος.

## ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

### Το αρχειακό υλικό

Το αρχειακό υλικό που φυλάσσεται στο κτήριο της 3ης Σεπτεμβρίου είναι, στο μέγιστο ποσοστό του, το τμήμα των αρχείων της Εθνικής Τράπεζας που καλύπτει την περίοδο από το 1841 έως το 1953. Πρόσφατα η Διοίκηση «άνοιξε» ένα επί πλέον τμήμα των αρχείων της στην έρευνα που καλύπτει την περίοδο μέχρι το 1966 και το οποίο σύντομα θα είναι στη διάθεση των ενδιαφερομένων.

Η σπουδαιότητα του υλικού αυτού πηγάζει από το ότι η Εθνική Τράπεζα, πρώτο πιστωτικό ίδρυμα της χώρας,



διαδραμάτισε και εξακολουθεί να διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην οικονομία του τόπου. Έτσι, τόσο λόγω της μακράς διαδρομής της όσο και λόγω του είδους των εργασιών αλλά και του όγκου τους, στα αρχεία της είναι αποτυπωμένη η οικονομική ιστορία του νεότερου ελληνικού κράτους.

Τα αρχεία αυτά είναι ταξινομημένα, ευρετηριασμένα, σήμερα ηλεκτρονικά, μικροφωτογραφημένα και, το σπουδαιότερο, προσβάσιμα και ανοιχτά σε όλους τους μελετητές, κάτω από συνθήκες που πληρούν τις διεθνείς προδιαγραφές και εξασφαλίζουν τη μεγαλύτερη δυνατή άνεση στους χρήστες.

Τα αρχεία της Εθνικής συνεπικουρούνται από μία εξειδικευμένη βιβλιοθήκη και άλλα χρήσιμα τεκμήρια όπως ημερήσιος και περιοδικός Τύπος, προϋπολογισμοί-απολογισμοί του κράτους, πρακτικά νομοθετικών σωμάτων, φύλλα Εφημερίδος της Κυβερνήσεως κτλ.

Στο Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής απόκειται ακόμη μικρός αριθμός αρχείων που δεν έλκει την προέλευσή του από τα αρχεία της Τράπεζας.

#### Τα ερευνητικά προγράμματα

Η Εθνική Τράπεζα, από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, χρηματοδότησε τρεις κύκλους ερευνητικών προγραμμάτων, που διεξήχθησαν από εξωτερικούς ερευνητές.

- α. Μία σειρά μονογραφιών που κάλυψαν πτυχές της οικονομικής ιστορίας της Ελλάδας του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα και οι οποίες κατέληξαν σε 36 δημοσιεύσεις.
- β. Ένα ευρύτατο ερευνητικό πρόγραμμα με τίτλο «Πηγές οικονομικής ιστορίας του νεότερου ελληνικού κράτους», που αφορούσε στη δημιουργία οικονομικών σειρών για έξι βασικούς τομείς της οικονομίας που καλύπτουν την περίοδο 1839-1940.
- γ. Δύο συνθετικά ερευνητικά προγράμματα που αφορούν το πρώτο στην «Ιστορία της Εθνικής Τράπεζας 1841-1940» και το δεύτερο στην «Οικονομική Ιστορία του νεότερου ελληνικού κράτους».

#### Η υπηρεσιακή μονάδα του Ιστορικού Αρχείου

Απαρχή του διαχωρισμού των αρχείων της Τράπεζας σε γενικά και ιστορικά αρχεία μπορεί να θεωρηθεί η προσπάθεια που έγινε το 1938, επί Διοικήσεως Ι. Δροσόπουλου, να προετοιμαστεί ο εορτασμός των εκατό χρόνων λειτουργίας της Εθνικής Τράπεζας (1941) και να γραφεί η ιστορία των εκατό πρώτων χρόνων της. Η ταραγμένη περίοδος του Δεύτερου παγκοσμίου πολέμου και του εμφυλίου ματαίωσαν την προσπάθεια.

Το 1962, επί Διοικήσεως Δ. Χέλμη, συστήνεται υπηρεσία Ιστορικού Αρχείου και οργανώνεται ο εορτασμός των 125 χρόνων της Τράπεζας. Η δικτατορία του 1967 αναστέλλει εκ νέου τις εργασίες του Ιστορικού Αρχείου.

Η υπηρεσία Ιστορικού Αρχείου, ενταγμένη στην Υποδιεύθυνση Δημοσίων Σχέσεων το 1977, επαναδραστηριοποιείται επί Διοικήσεως Α. Αγγελόπουλου, και συστήνεται Επιτροπή Ιστορίας. Το νέο αυτό ξεκίνημα μπορεί να θεωρηθεί ως η απαρχή της δραστηριότητας του Ιστορικού Αρχείου η οποία συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Το 1995, επί Διοικήσεως Γ. Μίρκου η υπηρεσία Ιστορικού Αρχείου αναβαθμίζεται σε Τμήμα, πάντα ενταγμένο στις Δημόσιες Σχέσεις και αργότερα στη Διεύθυνση Γραμματείας.

Από τον Ιούλιο του 2002 υπό τη σημερινή Διοίκηση Θ. Καρατζά το Ιστορικό Αρχείο αναβαθμίζεται σε ανεξάρτητη Υποδιεύθυνση υπό την άμεση εποπτεία του Διοικητή.

#### Ένα σύγχρονο αρχείο

Με τις παρεμβάσεις ανάπλασης που έγιναν στο κτήριο της 3ης Σεπτεμβρίου το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας απέκτησε μόνιμη έδρα, εφοδιασμένη με τον πλέον σύγχρονο τεχνολογικό εξοπλισμό, ο οποίος εξασφαλίζει άριστες συνθήκες φύλαξης και συντήρησης στο πολύτιμο αρχειακό και μουσειακό υλικό το οποίο απόκειται στο Ιστορικό Αρχείο.

Οι εγκαταστάσεις για την εξυπηρέτηση των ερευνητών που προστρέχουν στα τεκμήρια του Αρχείου της Εθνικής παρέχουν στους πολυπληθείς επισκέπτες-ερευνητές του Αρχείου άμεση και πλήρη δυνατότητα πρόσβασης στο υλικό και άριστες συνθήκες εργασίας.

Οι εκθεσιακοί χώροι που δημιουργήθηκαν επιτρέπουν σε μόνιμη και περιοδική βάση την παρουσίαση στο ευρύ κοινό αρχειακού υλικού και πολύτιμων συλλογών που με συστηματικό τρόπο και επιμέλεια συγκρότησε, διέσωσε, στο πέρασμα εκατόν εξήντα τριών ετών, η Εθνική Τράπεζα.

#### Χρονολόγιο Κατασκευής

**Ιούνιος 1923** Εκκίνηση των εργασιών με σχέδια του αρχιτέκτονα Ν. Ζουμπουλίδη

**Ιούλιος 1923** Έναρξη εκσκαφών

**Σεπτέμβριος 1923** Κατάρτιση προϋπολογισμού και συγγραφή υποχρεώσεων

**Οκτώβριος 1923** Ανάθεση της κατασκευής στην οικοδομική εταιρεία ΤΕΚΤΩΝ

**Δεκέμβριος 1923** Έκδοση άδειας ανέγερσης από το Δήμο Αθηναίων

**Οκτώβριος 1924** Ανάθεση της επίβλεψης στους τεχνικούς της Τράπεζας Ν. Ζουμπουλίδη, αρχιτέκτονα και Α. Μπαλάνο, πολιτικό μηχανικό

**Δεκέμβριος 1926** Αποπεράτωση της ανέγερσης

**Δεκέμβριος 1926** Εγκατάσταση στο νέο κτήριο των Αρχείων της Τράπεζας

#### Χρονολόγιο Ανάπλασης

**Νοέμβριος 1990** Έγκριση της Διοίκησης για την εγκατάσταση του Ιστορικού Αρχείου στο κτήριο της 3ης Σεπτεμβρίου

**Απρίλιος 2000** Έγκριση της δαπάνης για την αρχιτεκτονική και στατική μελέτη

**Ιούνιος 2000** Έγκριση της δαπάνης εργασιών

**Ιούλιος 2000** Μειοδοτικός διαγωνισμός. Ανάθεση στην τεχνική εταιρεία ΔΙΕΚΑΤ

**Αύγουστος 2000** Ανάθεση της επίβλεψης του έργου στον αρχιτέκτονα Γ. Ζούπα και στους τεχνικούς της Τράπεζας Σ. Σαπουντζή, πολιτικό μηχανικό και Γ. Πεσκετζή, μηχανολόγο μηχανικό

Αθήνα, Ιανουάριος 2003

## ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

### Το Συγκρότημα Τράπεζας Κύπρου

Το Συγκρότημα Τράπεζας Κύπρου είναι ο μεγαλύτερος χρηματοοικονομικός οργανισμός στην Κύπρο. Οι δραστηριότητες του εκτείνονται και στην Ελλάδα, τη Βρετανία, την Αυστραλία, τον Καναδά, τις ΗΠΑ και τη Νότιο Αφρική.

Ξεκίνησε από το «Ταμειυτήριο η Λευκωσία» που ιδρύθηκε στις 24 Ιανουαρίου 1899 από ομάδα Λευκωσιτών με επικεφαλής, τον νομικό Ιωάννη Χ. Οικονομίδα.

Το «Ταμειυτήριο η Λευκωσία» κέρδισε γρήγορα την εμπιστοσύνη του κοινού και καθιερώθηκε ως η πρώτη αποταμειυτική Τράπεζα.

Το 1912 μετονομάζεται σε *Τράπεζα Κύπρου* και αναγνωρίζεται ως ανώνυμος εταιρεία και συνεχίζει να αναπτύσσεται, διαδραματίζοντας πρωταγωνιστικό ρόλο στην ανέλιξη της κυπριακής οικονομίας.

Το 1930 εγγράφεται ως εταιρία περιορισμένης ευθύνης.

Το 1943 επιτυγχάνεται η συγχώνευση της *Τράπεζας Κύπρου Λτδ* με άλλα δύο τραπεζικά ιδρύματα, την *Τράπεζα Λάρνακος Λτδ* και την *Τράπεζα Αμμοχώστου Λτδ*, και στη συνέχεια μετατρέπεται σε οργανισμό παγκύπριας εμβέλειας με την ενσωμάτωση τραπεζικών ιδρυμάτων όπως η *Τράπεζα Μέλισσα Λτδ*, Πάφου, η *Λαϊκή Τράπεζα Πάφου Λτδ* και το *Κυπριακόν Ταμειυτήριο Λτδ*.

Το 1951 ιδρύει τις *Γενικές Ασφάλειες Κύπρου* και το 1955 επεκτείνει τις δραστηριότητες της στο διεθνή χώρο με την *Τράπεζα Κύπρου (Λονδίνο)*.

Το 1974, παρά το βαρύ πλήγμα που υπέστη και η ίδια από την τουρκική εισβολή, συμμετέχει δυναμικά στην προσπάθεια επαναδραστηριοποίησης της Κυπριακής Οικονομίας και της ανοικοδόμησης του τόπου.

Κατά την δεκαετία του 1980, επεκτείνεται σε νέους χρηματοοικονομικούς τομείς.

Το 1991 ανοίγει το πρώτο κατάστημα της Τράπεζας Κύπρου στην Ελλάδα.

Από τις αρχές του 2001, λειτουργεί και η Τράπεζα Κύπρου Αυστραλία.

Επιτυχημένα λειτουργούν και τα Γραφεία Αντιπροσωπείας της στις Η.Π.Α., στη Νότιο Αφρική, στον Καναδά, στη Ρωσία και στη Ρουμανία.

### Το Ιστορικό Αρχείο

Το Ιστορικό Αρχείο της Τράπεζας Κύπρου, που έχει τη δομή Υπηρεσίας της Τράπεζας με προϊστάμενη αρχή τον Γενικό Οικονομικό Διευθυντή Συγκροτήματος κ. Γιάννη Κυπρή, ιδρύθηκε με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Συγκροτήματος τον Ιανουάριο 2001 με σκοπό «τον εντοπισμό, συγκέντρωση, ταξινόμηση, ευρετηρίαση και απόδοση στη μελέτη και την έρευνα αρχειακού υλικού του Συγκροτήματος αλλά και τρίτων εφ' όσον τούτο αφορά την οικονομική ιστορία του τόπου».

Με την ίδια απόφαση, συστάθηκε και η Επιτροπή Ιστορικού Αρχείου η οποία απαρτίζεται από τον Γενικό Οικονομικό Διευθυντή Συγκροτήματος (Πρόεδρο), τον Διευ-

θυντή της Υπηρεσίας Μετοχών και Χρεογράφων κ. Νικηφόρο Ορφανό που είναι και ο Εποπτεύων το Ιστορικό Αρχείο, αφού με δική του πρωτοβουλία φυλασσόταν τα τελευταία χρόνια πολύτιμο υλικό, τον Διευθυντή της Υπηρεσίας Οργάνωσης και Μεθόδων, την Διευθύντρια του Γραφείου Προέδρου Συγκροτήματος, την Διευθύντρια του Πολιτιστικού Ιδρύματος Τραπεζής Κύπρου, την Προϊστάμενη του Τμήματος Επικοινωνίας Συγκροτήματος και την Υπεύθυνη της Υπηρεσίας Ιστορικού Αρχείου.

Μέχρι την ίδρυση της Υπηρεσίας, και ενώ το Συγκρότημα διαχειρίζεται και φυλάσσει τα ενεργά αρχεία με τις πιο σύγχρονες μεθόδους, μέρος του ανενεργού και παλαιότερου υλικού, ελλείπει οδηγιών και χώρων φύλαξης, κατεστρέφεται. Η καταστροφή βέβαια δεν συμπεριέλαβε ποτέ ουσιαστικά έγγραφα όπως, Πρακτικά Διοικητικού Συμβουλίου και άλλων Επιτροπών, Μητρώα, Συμβόλαια, Δικαστικές υποθέσεις κλπ, όπως και αμιγώς τραπεζικά έγγραφα για τα οποία εκδίδονται κατά καιρούς, επίσημες οδηγίες σχετικά με τους χρόνους φύλαξης.

Σημαντικό όμως μέρος του παλαιού υλικού διασώθηκε χάριν στο ενδιαφέρον και τη διορατικότητα στελεχών της Τράπεζας.

Έτσι το έτος 2000 η κατάσταση είχε ως εξής:

Α) Στους χώρους του Γενικού Αρχείου του Κτηρίου Διοίκησης της Τράπεζας είχε παραχωρηθεί ένα μέρος για την φύλαξη μεγάλου αριθμού παλαιών φακέλων των Υπηρεσιών Διοίκησης, όπως και βιβλία, φάκελοι και αντικείμενα που χρονολογούνται από το 1899, τα οποία συλλέχθηκαν και διαφυλάχτηκαν εκεί με πρωτοβουλία του Διευθυντή της Υπηρεσίας Μετοχών και Χρεογράφων κ. Νικηφόρου Ορφανού. Εδώ πρέπει να αναφερθεί, πως η πρώτη αξιολόγηση και αρχική ταξινόμηση του υλικού έγινε στη δεκαετία του 1980 από τον νυν Πρόεδρο της Επιτροπής Ιστορικού Αρχείου κ. Γ. Κυπρή και τον κ. Ν. Ορφανό, με την ευκαιρία των προετοιμασιών για τους εορτασμούς των 90 χρόνων της Τράπεζας.

Εκτός από Βιβλία Συμβούλων, Πρακτικά Συνεδριάσεων, Μητρώα Μετόχων, Οικονομικές Καταστάσεις, Ισολογισμούς, Ετήσιες Εκθέσεις, Αλληλογραφία, Λογιστικά Βιβλία, Βιβλία Ακινήτων, Εγκυκλίου, Αρχιτεκτονικά σχέδια και άλλα τραπεζικά έγγραφα και κατάστιχα, στο πιο πάνω υλικό περιλαμβάνονται και σημαντικές οικονομικές εκδόσεις, τόμοι Κυπριακών Εφημερίδων από το 1899 μέχρι το 1980, δεκάδες τόμοι κυπριακών περιοδικών και άλλων εκδόσεων της ίδιας περιόδου.

Το υλικό αυτό φυλασσόταν σε κατάλληλες συνθήκες ασφάλειας και κλιματισμού, αλλά δεν είχε ποτέ καταγραφεί και ταξινομηθεί συστηματικά.

Β) Στα Κεντρικά Αρχεία του Συγκροτήματος όπου καταλήγουν κυρίως οι φάκελοι των καταστημάτων της Τράπεζας υπήρχε και υπάρχει αριθμός κιβωτίων με υλικό προ του 1970.

Γ) Στους αποθηκευτικούς χώρους Υπηρεσιών και Καταστημάτων σε όλη την Κύπρο υπάρχουν κιβώτια και φάκελοι με παλαιό υλικό.

Από την 1η Σεπτεμβρίου 2001, που ενεργοποιήθηκε η Υπηρεσία Ιστορικού Αρχείου, έχουν γίνει η πιο κάτω ενέργειες:

Α) Κυκλοφορία εγκυκλίων και συνεχής προσωπική επικοινωνία με τις Εταιρείες και Υπηρεσίες του Συγκροτήματος για ενημέρωση και πρόληψη άλλων καταστροφών και καταγραφή των σειρών των ενεργών αρχείων τους.

Β) Επιμόρφωση του Προσωπικού του Συγκροτήματος. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια, κλήθηκε και έδωσε διάλεξη και ο Επικεφαλής της Υποδιεύθυνσης Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος κ. Γεράσιμος Νοταράς, τον Απρίλιο 2002.

Πρέπει να αναφερθεί στο σημείο αυτό, η σημαντική και ουσιαστική συνεργασία που έχει αναπτυχθεί μεταξύ του Αρχείου μας και του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας, του οποίου τα στελέχη και ιδιαίτερα ο κ. Νοταράς, από τα προπαρασκευαστικά στάδια μέχρι σήμερα, παρέχουν αδιάλειπτα, στήριξη και καθοδήγηση στην Υπηρεσία μας.

Γ) Επί τόπου αρχική καταγραφή σε επίπεδο κιβωτίου και γενικής περιγραφής προέλευσης και περιεχομένου και σταδιακή συγκέντρωση του υλικού σε χώρους που παραχωρήθηκαν προς την Υπηρεσία.

Δ) Προληπτική συντήρηση υλικού και ετοιμασία υλικού για συντήρηση.

Ε) Εν τω μεταξύ, εφ' όσον στόχος είναι η ηλεκτρονική διαχείριση του Αρχείου, άρχισε ο σχεδιασμός του σχετικού λογισμικού. Κρίθηκε σκόπιμο να χρησιμοποιηθεί το πρόγραμμα βάσης δεδομένων διαχείρισης των ενεργών αρχείων της Διοίκησης της Τραπεζής το οποίο έχει σχεδιαστεί από Κυπριακή Εταιρεία Πληροφορικής. Σε αυτό, έγιναν οι αναγκαίες προσθήκες και βελτιώσεις ούτως ώστε να καλυφθούν οι απαιτήσεις του Διεθνούς Προτύπου Αρχειακής Περιγραφής και των ιδιαιτεροτήτων του υλικού και ταυτόχρονα, να είναι όσο το δυνατόν πιο φιλικό προς τον χρήστη / ερευνητή.

Ο σχεδιασμός έχει ολοκληρωθεί και έχει αρχίσει η ηλεκτρονική καταγραφή υλικού, το οποίο έχει ταξινομηθεί και περιγραφεί μέχρι επιπέδου Σειράς ή Φακέλου.

Το Αρχείο υποδιαιρείται σε Υπο-Αρχεία τα οποία αναφέρονται στις τράπεζες και ταμειυτήρια που κατά καιρούς συγχωνεύθηκαν με την Τράπεζα Κύπρου και τις θυγατρικές εταιρείες του Συγκροτήματος.

Για σκοπούς εύκολης πρόσβασης σε οπτικοακουστικό υλικό, δημιουργήθηκε ξεχωριστό Αρχείο το οποίο συνδέεται (link) με τους φακέλους ή τα τεκμήρια του Υπο-Αρχείου στο οποίο αναφέρεται.

Ξεχωριστά τηρείται και Αρχείο Εξοπλισμού, αφού η Τράπεζα υπήρξε πρωτοπόρος στην εφαρμογή νέας τεχνολογίας στην Κύπρο και το υλικό που διαθέτει διαγράφει την ιστορία της εξέλιξης της στον τομέα αυτό.

Στο Αρχείο θα στεγάζεται και Βιβλιοθήκη Οικονομικών κυρίως Εκδόσεων.

Ο όγκος του υλικού που αναφέρεται στην περίοδο 1899 - 1970 μπορεί να μην είναι τεράστιος, είναι όμως πολύτιμος από πλευράς πληροφοριών, αφού παρά τις απώλειες, σώθηκαν σημαντικά τεκμήρια που επιβεβαιώνουν την ταύτιση της πορείας της Τράπεζας Κύπρου με την εξέλιξη της οικονομικής ζωής του τόπου.

Στόχος της Υπηρεσίας είναι όπως μέχρι το τέλος του 2003, το Ιστορικό Αρχείο είναι έτοιμο να δεχθεί τους ερευνητές και να προβεί στις πρώτες αναθέσεις ερευνών.

### Κτηριακές Εγκαταστάσεις

Εν τω μεταξύ, με απόφαση του Προέδρου του Συγκροτήματος κ. Σόλων Τριανταφυλλίδη και του Διοικητή κ. Χρίστου Παντζαρή, το Ιστορικό Αρχείο απέκτησε δική του ανεξάρτητη στέγη. Θα στεγαστεί από τον Απρίλιο 2003 σε διώροφο κτίριο στην οδό Αφροδίτης στη Λευκωσία, που φιλοξενούσε παλαιότερα το Εκπαιδευτικό Κέντρο της Τράπεζας. Το κτίριο ανακαινίζεται γενικά και αναδομείται ώστε να ανταποκρίνεται προς τις προδιαγραφές ασφάλειας, πυρασφάλειας, πυρόσβεσης και κλιματολογικών συνθηκών ενός σύγχρονου Αρχείου.

**Ναδία Παφίτου**

### ΑΡΧΕΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ (ΑΣΚΙ)

*Πλατεία Ελευθερίας 1, 10553 Αθήνα*

*Τηλέφωνο-Φαξ: 2103223062 - E-mail: aski@otenet.gr*

Το Διοικητικό Συμβούλιο των ΑΣΚΙ έχει την ακόλουθη σύνθεση: Φίλιππος Ηλιού, πρόεδρος, Αντώνης Λιάκος αντιπρόεδρος, Σπύρος Ασδραχάς, γενικός γραμματέας, Ρένα Σταυρίδη-Πατρικίου, ταμίας, Γιώργος Κουκουλές, Λεωνίδα Κύρκος, Ηλίας Νικολακόπουλος, Ιωάννα Παπαθανασίου, Κώστας Φιλίνης, μέλη, Βαγγέλης Καραμανωλάκης και Τάσος Σακελλαρόπουλος αναπληρωματικά μέλη.

Αρχειονόμος: Άντα Κάπολα

Βιβλιοθηκονόμος: Πολίνα Ιορδανίδου

Το αναγνωστήριο των ΑΣΚΙ λειτουργεί, στα γραφεία της Εταιρείας, για το κοινό: Δευτέρα και Παρασκευή 10.00-14.00 και Τετάρτη 14:30-19:30.

### Η ΠΡΩΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΩΝ ΑΣΚΙ

Την περσινή χρονιά τα Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας, τα ΑΣΚΙ όπως είναι γνωστά, έκλεισαν δέκα χρόνια ζωής. Δέκα χρόνια μιας γόνιμης και δημιουργικής πορείας, τα οποία γιορτάστηκαν με σειρά εκδηλώσεων: τη διοργάνωση της έκθεσης «Ο εικοστός αιώνας των ΑΣΚΙ», η οποία διήρκεσε από τις 30 Σεπτεμβρίου έως τις 11 Νοεμβρίου 2002 στη Στοά του Βιβλίου, καθώς και την πραγματοποίηση τεσσάρων επιστημονικών συναντήσεων. Η έκθεση, την οποία οργάνωσε και επιμελήθηκε ο Κώστας Στάικος, περιελάμβανε πάνω από 800 εξαιρετικά σπάνια εκθέματα (χειρόγραφα, προκηρύξεις, έντυπα, φωτογραφίες, αφίσες). Η διάρθρωσή της σε εννιά μεγάλες θεματικές-χρονικές ενότητες (1. Από τα κοινωνιστικά κινήματα στον κομμουνισμό του Μεσοπολέμου, 2. Δικτατορία της 4ης Αυγούστου και αντιδικτατορικές κινήσεις, 3. Πόλεμος - Κατοχή - Αντίσταση, 4. Από την Απελευθέρωση στη σύγκρουση, 5. Ο Εμφύλιος Πόλεμος, 6. Πολιτικοί πρόσφυγες και κομματική ζωή στην υπερορία, 7. Φυλακές και εξορία: οι πολιτικοί κρατούμενοι 8. Μετά τον Εμφύλιο: η ΕΔΑ και τα κοινωνικά κινήματα, 9. Στα χρόνια της απριλιανής δικτατορίας: οι αντιστάσεις) είχε ως στόχο να δώσει μια αντιπροσωπευτική εικόνα των συλλογών των ΑΣΚΙ για την ελληνική, κατά μείζονα λόγο, ιστορία του 20ού αιώνα.

Η βραδιά των εγκαινίων συνοδεύθηκε από την πρώτη συνάντηση, η οποία ήταν αφιερωμένη στους απολογισμούς της πρώτης δεκαετίας και στις προοπτικές των Αρχείων, με ομιλητές τον Φίλιππο Ηλιού, τον Σπύρο Ασδραχά, την Ιωάννα Παπαθανασίου, τον Κώστα Στάικο και συντονιστή τον Ηλία Νικολακόπουλο. Ακολούθησαν τρεις επιστημονικές συναντήσεις στο αμφιθέατρο «Λεωνίδα Ζέρβας» του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών. Η πρώτη, στις 14 Νοεμβρίου 2002 είχε ως θέμα «Αρχειακά σύνολα και ιστορίες της Αριστεράς» (ομιλητές: Σπύρος Ασδραχάς, Ηλίας Νικολακόπουλος, Πολυμέρης Βόγλης, Γιάννης Παπαθεοδώρου). Στις 28 Νοεμβρίου πραγματοποιήθηκε η δεύτερη συνάντηση με τίτλο: «Κοινωνικές συγκρούσεις και ιστοριογραφικές τεκμηριώσεις» (ομιλητές: Σπύρος Καραβάς, Νίκος Μαραντζίδης, Τάσος Κωστόπουλος, Θόδωρος Σαμπατακάκης, Τάσος Σακελλαρόπουλος, Άγγελος Ελεφάντης). Η τελευταία συνάντηση πραγματοποιήθηκε στις 12 Δεκεμβρίου και ήταν αφιερωμένη στο ζήτημα «Στράτευση, ιδεολογία, προπαγάνδα» με τη συμμετοχή των Ρένας Σταυρίδη-Πατρικίου, Στρατή Μπουρνάζου, Αγγελίνας Ψαρρά, Βάσως Ψιμούλη, Άννας Ματθαίου, Πόπης Πολέμη, Βαγγέλη Καραμανωλάκη. Στις συναντήσεις αυτές προήδρευσαν κατά σειρά, ο Αντώνης Λιάκος, ο Βασίλης Παναγιωτόπουλος και ο Νίκος Αλιβιζάτος. Και οι τρεις εκδηλώσεις, οι οποίες όπως και η έκθεση συγκέντρωσαν το ενδιαφέρον ενός ευρύτερου κοινού, επικεντρώθηκαν στη πρόσφατη ιστορία, και ιδιαίτερα στην ιστορία της ελληνικής Αριστεράς, εκκινώντας κατά κανόνα από αρχεία και τεκμήρια που απόκεινται στα ΑΣΚΙ. Οι ανακοινώσεις πραγματοποιήθηκαν ένα ευρύτατο φάσμα θεμάτων, ενδεικτικό του πλούτου των συλλογών, αλλά και των προβληματισμών που αναπτύχθηκαν τα δέκα αυτά χρόνια στα Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας.

Η αστική μη κερδοσκοπική Εταιρεία Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας ιδρύθηκε το 1992 κυρίως από ιστορικούς και πολιτικούς επιστήμονες με στόχο την διαχείριση των αρχείων που παραχώρησε το πολιτικό κόμμα της Ελληνικής Αριστεράς (ΕΑΡ) σε αυτήν. Επρόκειτο για τέσσερα αρχειακά σύνολα: το τμήμα του αρχείου του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας το οποίο, μετά τη διάσπαση του ενιαίου κόμματος το 1968, είχε περιέλθει στην κατοχή του ΚΚΕ εσωτερικού και στη συνέχεια της ΕΑΡ, το αρχείο του Ραδιοφωνικού Σταθμού Ελεύθερη Ελλάδα/Φωνή της Αλήθειας (1947-1968), το αρχείο του ΚΚΕ εσωτερικού της περιόδου της δικτατορίας έως το 1986 και, τέλος, το αρχείο του κόμματος της Ελληνικής Αριστεράς (1986-1989).

Η αναφορά σε αρχεία πολιτικών κομμάτων και οργανώσεων δημιουργεί μια εσφαλμένη, ενδεχομένως, εντύπωση για τον πλούτο των συλλογών που βρίσκονται στα ΑΣΚΙ. Δεν πρόκειται απλώς για κάποια κομματικά έγγραφα: στα συγκεκριμένα αρχεία διασώζονται μοναδικά τεκμήρια για την πολιτική και την κοινωνική ζωή της χώρας μας: πρώτες μεταφράσεις σοσιαλιστικών έργων στην ελληνική γλώσσα, πρωτότυπα έγγραφα του ΕΑΜ, του ΕΛΑΣ, της ΠΕΕΑ και του Δημοκρατικού Στρατού, τεκμήρια από τη ζωή των πολιτικών κρατούμενων στην εξορία και τη φυλακή καθώς και από τη δράση των πολιτικών προ-

σφύγων και των οργανώσεών τους στις «λαϊκές δημοκρατίες», συλλογές αντιδικτατορικού Τύπου, στοιχεία για κοινωνικές οργανώσεις και πολιτικές πρωτοβουλίες στη μεταπολίτευση.

Εκτός από τη συντήρηση, καταλογογράφηση και επιστημονική αξιοποίηση των αρχείων που είχαν στην κατοχή τους, τα ΑΣΚΙ έθεσαν ως στόχο την συγκέντρωση, διατήρηση και αξιοποίηση αρχειακού και έντυπου υλικού, αναφερόμενου στην ιστορία σύγχρονων πολιτικών και κοινωνικών κινημάτων στην Ελλάδα. Και, πραγματικά, κατά τη διάρκεια των δέκα αυτών χρόνων, μια σειρά αρχείων προσετέθησαν στις συλλογές των ΑΣΚΙ. Εν πρώτοις, αρχεία κομμάτων και οργανώσεων που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην ελληνική πολιτική ζωή, όπως το αρχείο του Κεντρικού Συμβουλίου της ΕΠΟΝ, της προδικτατορικής ΕΔΑ, του κόμματος ΕΔΕ Τροτσκιστές, της οργάνωσης νεολαίας «ΕΚΟΝ Ρήγας Φεραίος» κ.ά. Επίσης, αρχεία συνδικαλιστικών και κοινωνικών οργανώσεων, όπως τα αρχεία του Συλλόγου των Υπαλλήλων της Εθνικής Τραπέζης (ΣΥΤΕ), του Δημοκρατικού Συνδικαλιστικού Κινήματος (ΔΣΚ), της Πανελληνίας Ένωσης Γυναικών (ΠΕΓ), αρχεία νεολαιίστικων οργανώσεων, κινημάτων ειρήνης κ.ά. Και, βέβαια, μια μεγάλη σειρά από ατομικά αρχεία και συλλογές προσώπων που πρωταγωνίστησαν στη δημόσια ζωή: τμήμα του αρχείου του Αλεξάνδρου Σβώλου, τα αρχεία Μιχαήλ και Λεωνίδα Κύρκου, το αρχείο του Αντώνη Μπριλλάκη, τμήμα του αρχείου του Ναπολέοντα Ζέρβα, το αντιστασιακό αρχείο του ιστορικού Λεάνδρου Βρανούση, το αρχείο του συνδικαλιστή Ορέστη Χατζηβασιλείου, το αρχείο του Γρηγόρη Γιάνναρου, τμήματα των αρχείων των Αλεξάνδρου και Γεωργίου Μυλωνά, του Αλεξάνδρου Ξύδη κ.ά. Τα προσκλήματα αυτά προσετέθησαν δίπλα σε άλλα που καταθέτουν στα ΑΣΚΙ πρόσωπα τα οποία είχαν φροντίσει να διασώσουν τεκμήρια, πολλές φορές πολύτιμα για την ελληνική πολιτική και κοινωνική ιστορία: για παράδειγμα, επιστολικά δελτάρια, μερικές παλιές εφημερίδες ή δυο-τρεις φωτογραφίες ή άλλα διάσπαρτα τεκμήρια βρήκαν την θέση τους στις οικείες συλλογές. Χάρη στις δωρεές αυτές, τα αρχεία των ΑΣΚΙ εμπλουτίστηκαν και με παλαιότερα τεκμήρια, έως τα χρόνια της Επανάστασης του 1821. Οι συλλογές των Αρχείων υπερβαίνουν σήμερα τα δύομισι εκατομμύρια έγγραφα και στην πλειονότητά τους έχουν καταγραφεί και ταξινομηθεί, ώστε να είναι στη διάθεση των ερευνητών.

Εκτός από τις συλλογές των αρχείων, στα ΑΣΚΙ στεγάζεται βιβλιοθήκη που υπερβαίνει τους 25.000 τίτλους με έμφαση στην πολιτική και κοινωνική ιστορία της χώρας μας κατά τον 20ό αιώνα. Στη βιβλιοθήκη έχουν ενσωματωθεί οι σειρές εντύπων του Κέντρου Μαρξιστικών Ερευνών, καθώς και η πλούσια συλλογή του Μανόλη Κόρακα με εκδόσεις σχετικές με τη Δεύτερη Διεθνή και τα ευρωπαϊκά σοσιαλιστικά και εργατικά κινήματα των αρχών του αιώνα. Στη βιβλιοθήκη των ΑΣΚΙ περιλαμβάνεται επίσης μια από τις σημαντικότερες συλλογές παράνομου αντιστασιακού Τύπου και εκδόσεων του Εμφυλίου από όλη σχεδόν την Ελλάδα. Μοναδικές είναι οι σειρές εκδόσεων των πολιτικών προσφύγων στις «λαϊκές δημοκρατίες», χιλιάδες τα πολύτιμα έντυπα που αφορούν τα κοινωνικά κινήματα στη

χώρα μας, ενώ συναντάμε και πολυάριθμα αυτοβιογραφικά κείμενα, αναμνήσεις, μαρτυρίες αγωνιστών της ελληνικής Αριστεράς. Ιδιαίτερα πλούσιες είναι οι συλλογές εντύπων και περιοδικών εκδόσεων για τα πρώιμα σοσιαλιστικά κινήματα, καθώς και έργων της μαρξιστικής φιλολογίας. Ας σημειωθούν, επιπροσθέτως, η συλλογή ημερησίων και εβδομαδιαίων εφημερίδων της Αριστεράς (Ριζοσπάστης, 1927-1936, 1943-1947, 1974 κ.ε.· Ελεύθερη Ελλάδα, 1944-1947· Η Μάχη 1947-1951· Αυγή 1952 κ.ε. κ.ά.), καθώς και η συλλογή αντιδικτατορικού Τύπου: εφημερίδες, περιοδικά, δελτία από την παρανομία στο εσωτερικό της χώρας, αλλά και πολυάριθμοι τίτλοι σε πολλές γλώσσες από το εξωτερικό, κυρίως από τη Δυτική Ευρώπη.

Στη φωτοθήκη των ΑΣΚΙ έχουν συλλεγεί φωτογραφίες από την περίοδο της δικτατορίας του Μεταξά έως τη μεταπολίτευση. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το φωτογραφικό αρχείο για την περίοδο της Κατοχής, της Αντίστασης και του Εμφυλίου Πολέμου, καθώς και για τις φυλακές και τις εξορίες από τα χρόνια της 4ης Αυγούστου έως την πτώση της επτάχρονης δικτατορίας. Τον τελευταίο καιρό καταβάλλεται συστηματική προσπάθεια για την οργάνωση των εξαιρετικά πλούσιων συλλογών των Εταιρείας σε προκηρύξεις και αφίσες. Η συλλογή των προκηρύξεων περιλαμβάνει μοναδικά δείγματα από τα πρώτα χρόνια του 20ού αιώνα έως και το 1990, ενώ οι σειρές των αφισών παρουσιάζουν μεγαλύτερη πυκνότητα στις τρεις τελευταίες δεκαετίες του αιώνα.

Η συντήρηση, ταξινόμηση και καταλογογράφηση όλων αυτών των τεκμηρίων αποσκοπούσε εξ αρχής στη δημόσια λειτουργία, στην κοινή χρήση τους. Υπερβαίνοντας νοοτροπίες δεκαετιών, νοοτροπίες που χαρακτήρισαν την Αριστερά και ιδιαίτερα την κομμουνιστική, τα Αρχεία έθεσαν από την ίδρυσή τους ως πρωταρχικό στόχο την ελεύθερη πρόσβαση των ειδικών αλλά και κάθε ενδιαφερόμενου στις συλλογές τους. Για το σκοπό αυτό λειτουργεί το αναγνωστήριο, όπου υπάρχει η δυνατότητα μελέτης και αναπαραγωγής των τεκμηρίων, σύμφωνα με τους αρχειονομικούς κανόνες. Την τελευταία χρονιά τα Αρχεία δέχθηκαν επτακόσιες πενήντα επισκέψεις ιστορικών, ερευνητών, μεταπτυχιακών φοιτητών αλλά και πολιτών που ασχολούνται με την πρόσφατη ιστορία - μια έμπρακτη απόδειξη του δημόσιου ενδιαφέροντος για τις συλλογές των ΑΣΚΙ.

Μέσα σε αυτά τα δέκα χρόνια της λειτουργίας τους, συνταιριάζοντας τα αρχειακά με τα ιστορικά ενδιαφέροντα, τα ΑΣΚΙ έχουν πραγματοποιήσει σειρά εκδηλώσεων (παρουσιάσεις βιβλίων, ομιλίες, συζητήσεις, εκθέσεις), ενώ έχουν οργανώσει και δύο συνέδρια με ζητήματα συνδεδεμένα με τη λειτουργία και τις θεματικές τους. Το πρώτο είχε θέμα «Αρχειακές διαθεσιμότητες και σύγχρονη κοινωνική ιστορία» (Αθήνα, 3-4 Μαΐου 1996), και το δεύτερο «Οι εμφύλιοι πόλεμοι στην Ευρώπη του 20ού αιώνα» (24-26 Φεβρουαρίου 2000)· το δεύτερο συνέδριο πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα σε συνεργασία με το Διεθνές Ινστιτούτο Κοινωνικής Ιστορίας (Αμστερνταμ), το Ίδρυμα Φελτρινέλι (Μιλάνο) και το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Πάντειου Πανεπιστημίου, με σημαντική παρουσία ξένων ομιλητών.

Η καταλογογράφηση και ταξινόμηση των συλλογών της Εταιρείας επέτρεψε ήδη την έκδοση δύο υποδειγματικών καταλόγων αρχείων. Πρώτον, του αρχείου του Κεντρικού Συμβουλίου της ΕΠΟΝ από τον Δημήτρη Δημητρόπουλο και την Εύη Ολυμπίτου (έκδοση Ιστορικού Αρχείου Ελληνικής Νεολαίας) το 2000, και, επόμενη χρονιά, του καταλόγου του αρχείου της προδικτατορικής ΕΔΑ (έκδοση ΑΣΚΙ-ΕΚΚΕ /Θεμέλιο), τον οποίο συνέταξε η Ιωάννα Παπαθανασίου με τη συνεργασία της Άντας Κάπολα και του Γιάννη Παπαθεοδώρου. Στο τυπογραφείο βρίσκεται, ήδη, ο αναλυτικός σχολιασμένος κατάλογος των εκδόσεων των πολιτικών προσφύγων στις ανατολικές χώρες από την Άννα Ματθαίου και την Πόπη Πολέμη. Σύντομα προβλέπεται, ακόμη, η έκδοση του αναλυτικού ευρετηρίου του αρχείου του Ραδιοφωνικού Σταθμού Ελεύθερη Ελλάδα/Φωνή της Αλήθειας από τη Βάσω Ψιμούλη. Εκτός από τους καταλόγους αρχείων, έχουν εκδοθεί δύο ακόμη βιβλία που συνδέονται άμεσα με τα ΑΣΚΙ: τα κείμενα που διαβάστηκαν στην πρώτη εκδήλωση των Αρχείων, αφιερωμένη στο βιβλίο της Παγώνας Στεφάνου *Των Αφανών* (Σπύρος Ασδραχάς, Άγγελος Ελεφάντης, Φίλιππος Ηλιού, *Των Αφανών. Τρεις ομιλίες για το βιβλίο της Παγώνας Στεφάνου* [Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας, 10 Απριλίου 1998], Αθήνα 1998), καθώς και η συλλογή ανέκδοτων κειμένων της Μέλπως Αξιώτη, με επιμέλεια, εισαγωγή και επίλογο της Άννας Ματθαίου και της Πόπης Πολέμη (*Άννα Ματθαίου-Πόπη Πολέμη, Διαδρομές της Μέλπως Αξιώτη (1947-1958). Μαρτυρίες και κείμενα από τα Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας*, Αθήνα 1999), και τα δύο από τις εκδόσεις Θεμέλιο. Τέλος, πρέπει να τονιστεί η έκδοση του ετήσιου περιοδικού της Εταιρείας *Αρχειοτάξιο*. Στα τέσσερα, έως σήμερα, τεύχη του έχουν δημοσιευθεί πλήθος μελετών, από παλαιότερους και νεότερους ιστορικούς και ερευνητές, για τη σύγχρονη ελληνική ιστορία, βασισμένες κατά κύριο λόγο στις συλλογές των ΑΣΚΙ.

Τα Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας υπήρξαν αποτέλεσμα μιας θαρραλέας και υπεύθυνης πολιτικής πράξης, αποτέλεσμα μακροχρόνιων διεργασιών και ζυμώσεων στο χώρο της ανανεωτικής Αριστεράς.<sup>1</sup> Η παραχώρηση της ΕΑΡ επέτρεψε τη δημιουργία του πρώτου, και μόνου ακόμη, δυστυχώς, αρχείου στη χώρα μας το οποίο είχε στόχο την ελεύθερη πρόσβαση σε κομματικά αρχεία της κομμουνιστικής Αριστεράς, τα οποία έως τότε παρέμεναν απρόσιτα στο κοινό αλλά και στους ειδικούς. Και είναι σαφές ότι, μέσα στα δέκα χρόνια λειτουργίας τους, τα ΑΣΚΙ επιδίωξαν να υπηρετήσουν με συνέπεια το στόχο αυτό, όπως αποδεικνύεται από τον συνεχώς αυξανόμενο όγκο των συλλογών τους, τις σελίδες του βιβλίου επισκεπτών, τις παραπομπές πολυάριθμων μελετών, τις τηλεοπτικές σειρές και τα ντοκυμανταίρ, τα οποία χρησιμοποίησαν υλικό τους, τις εκδόσεις τους και ιδιαίτερα το *Αρχειοτάξιο*.

Τα ΑΣΚΙ συνταίριαξαν, με την ίδρυση και την ανάπτυξη τους, μια σειρά από αγωνίες: την αγωνία για τη διά-

<sup>1</sup> Για τις δύσκολες αυτές διαδρομές, βλ. το κείμενο «Ανοιχτά αρχεία» στο πρώτο τεύχος του *Αρχειοτάξιου* (1999), αναδημοσιευμένο τώρα στο φυλλάδιο *Τα ΑΣΚΙ και οι συλλογές τους* (Αθήνα, 2002).

σωση ολοένα και περισσότερων τεκμηρίων για την ιστορία των κοινωνικών κινημάτων στη χώρα μας, την ανάγκη για «ανοιχτά αρχεία» και τη δημιουργία των πλέον κατάλληλων συνθηκών για την πρόσβαση των ερευνητών σε αυτά, την πίστη σε ένα επιστημονικό ήθος που δεν επαναπαύονται στις δημόσιες σχέσεις αλλά αναζητούσε το ουσιαστικό έργο. Με τον έναν ή με τον άλλο τρόπο συνετέλεσαν, στο μέτρο των δυνατοτήτων τους, όλα αυτά τα χρόνια στη διασφάλιση των συνθηκών για έγκυρη ιστορική έρευνα. Με πολλά σχέδια, που βρίσκονται υπό συνεχή δοκιμασία λόγω των μικρών οικονομικών δυνατοτήτων τους, μπαίνουν πλέον στη δεύτερη δεκαετία της ζωής τους. Η συνέχιση του βίου και του έργου τους αποτελεί αναφαίρετο δικαίωμα αλλά και επιτακτική υποχρέωση όλων όσων συμμετείχαν και συμμετέχουν στο μικρό ταξίδι τους, καθώς, όπως έχει επισημάνει ο Φίλιππος Ηλιού, «στα δικαιώματα του πολίτη θα πρέπει να ανήκει και το δικαίωμα να γνωρίζει την ιστορία του».<sup>2</sup>

### **Βαγγέλης Καραμανωλάκης**

#### **Γ.Α.Κ. ΑΡΧΕΙΑ Ν. ΑΧΑΪΑΣ - ΑΡΧΕΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ « Ο ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ »**

#### **Γ.Α.Κ. - Αρχεία Ν. Αχαΐας**

Τα Γ.Α.Κ. - Αρχεία Ν. Αχαΐας ιδρύθηκαν με νόμο το 1991 (1946/1991) και διαδέχτηκαν το Τοπικό Ιστορικό Αρχείο Πατρών, το οποίο υπήρξε η πρώτη αρχειακή υπηρεσία στο νομό Αχαΐας (Π.Δ. 353/1973. Φ.Ε.Κ. 262/1973). Σήμερα η υπηρεσία στεγάζεται σε μισθωμένο κτήριο, στην οδό Μαιζώνος 200, εμβαδού 600 τ.μ. και στα αρχειοστάσια της διαθέτει τεράστιο και σημαντικότερο αρχειακό υλικό από την πόλη των Πατρών και την ευρύτερη περιοχή, μέρος του οποίου αποτελεί το αρχείο του Δημοτικού Νοσοκομείου Πατρών «Ο Άγιος Ανδρέας», το οποίο και παρουσιάζεται στη συνέχεια.

#### **Η ιστορία του Δημοτικού Νοσοκομείου Πατρών (1857-1973)**

Με την δημιουργία του Ελληνικού Βασιλείου (1832) γίνεται αισθητή η απουσία ενός, έστω και μικρού, αλλά οργανωμένου νοσοκομείου, επειδή ο πληθυσμός αποδεδειγμένα από την ελονοσία, τη φυματίωση, τα λοιμώδη νοσήματα και τις επιδημίες. Αρχισαν έτσι να εντείνονται οι πιέσεις των τοπικών παραγόντων προς την κυβέρνηση για τη δημιουργία νοσοκομειακού ιδρύματος, που θα κάλυπτε τις τοπικές ανάγκες.

Στις 9 Φεβρουαρίου 1851 ψηφίζεται Βασιλικό Διάταγμα, τριετούς διάρκειας, με το οποίο προνοείται η ανέγερ-

ση του νοσοκομείου<sup>1</sup>. Ο χώρος που κατασκευάστηκε το κτήριο ήταν στα νότια του Φρουρίου της πόλης και κάλυπτε έκταση 3.650 τετρ. μ. Ο θεμέλιος λίθος τέθηκε, επί δημαρχίας Μπενιζέλου Ρούφου, από τον ίδιο τον Όθωνα, την 15η Οκτωβρίου 1857, μέσα σε πανηγυρική τελετή.

Τα σχέδια του νοσοκομείου εκπόνησε ο Δανός αρχιτέκτονας Χριστιανός Χάνσεν. Η ανέγερση όμως και η λειτουργία του κράτησαν αρκετά χρόνια (1872). Το κόστος του Νοσοκομείου ανήλθε στο ποσό των 137.000 δραχμών. Αναλυτικότερα δε για την θεμελίωση και τις αρχικές οικοδομικές εργασίες του κτηρίου δαπανήθηκαν από το Δημόσιο Ταμείο και από δωρεές και κληροδοτήματα 35.000 δραχμές, ενώ για την αποπεράτωση της οικοδομής, μέχρι και την έναρξη της λειτουργίας του δαπανήθηκαν 90.000 δραχμές, επιπροσθέτως δαπανήθηκαν 12.000 δραχμές για ιματισμό και υγειονομικό υλικό.

Η κλινική ιατρική στην Πάτρα αρχίζει με τη λειτουργία του Δημοτικού Νοσοκομείου την 1η Ιανουαρίου 1872. Τα πέντε πρώτα χρόνια (1872-1877) στους χώρους του υπήρχαν 10 κλίνες ασθενών, παθολογικών και χειρουργικών περιστατικών, με την επιτήρηση ενός και μόνο γιατρού. Μετά το 1877 προστέθηκαν στο νοσοκομείο δύο νέες αίθουσες (Ανατολική και Δυτική) ανεβάζοντας έτσι τον αριθμό των κλινών σε 60. Τότε ακριβώς δημιουργήθηκαν τα δύο τμήματα, το Παθολογικό και το Χειρουργικό. Το Νοσοκομείο μέχρι και το 1877 διοικείται χωρίς κανονισμό. Τον Ιούλιο του 1877 συντάχθηκε ο πρώτος κανονισμός, με βάση τον Κανονισμό του Πολιτικού Νοσοκομείου Αθηνών «Ελπίς».

Ο Δήμος Πατρέων επιχορηγούσε και συντηρούσε το Δημοτικό Νοσοκομείο μέχρι και το 1959. Προκειμένου μάλιστα να καλύψει τις ανάγκες του ιδρύματος αναγράφει στους προϋπολογισμούς του ανάλογα κονδύλια. Ως το 1958 λειτουργούν τα τμήματα: 1) Παθολογικό, 2) Δύο Χειρουργικές κλινικές, 3) Μαιευτικό-Γυναικολογικό και 4) Τμήμα Λοιμωδών Νόσων. Το ίδρυμα διοικείται από το Αδελφάτο, το οποίο διόριζε ο δήμαρχος Πατρέων. Τα έξοδα όμως διαρκώς αυξάνονται, οι ανάγκες γίνονται όλο και μεγαλύτερες και οι πιέσεις για εκσυγχρονισμό του, με την ίδρυση νέων τμημάτων, γίνονται εντονότερες. Μπροστά στην παρούσα κατάσταση ο Δήμος δεν μπορεί να αντεπεξέλθει και ζητά την κρατική βοήθεια και ενίσχυση. Η κυβέρνηση του Κ. Καραμανλή κρατικοποιεί το νοσοκομείο, επί δημαρχίας Βασιλείου Ρούφου, και με διάταγμα μετονομάζεται σε Γενικό Κρατικό Νοσοκομείο Πατρών<sup>2</sup>.

Με την κρατικοποίησή του το Νοσοκομείο εξοπλίζεται και συμπληρώνονται οι ελλείψεις του. Η διοίκησή του ανατίθεται σε 5μελές διοικητικό συμβούλιο. Επειδή όμως η επέκτασή του δεν μπορεί να γίνει στο παλιό κτήριο, αρχίζει το 1966 η ανέγερση νέου κτηρίου, σε οικόπεδο που προέρχεται από τη δωρεά Δαμίρη. Το νέο Γενικό Κρατικό Νοσοκομείο μεταφέρεται σε νέα κτήρια και εγκαινιάζεται το 1973.

<sup>1</sup> «Περί επιβολής φόρου εφ' όλων των προς εσωτερικήν κατανάλωσιν εισομιζομένων ειδών εις τον Δήμον Πατρέων, αποκλειστικώς δια την ανέγερσιν και συντήρησιν του Δημοτικού Νοσοκομείου Πατρών». Κ. Τριανταφυλλίου, Ιστορικών Λεξικόν των Πατρών, έκδοση 2η, Πάτρα 1980, σελ. 268.

<sup>2</sup> Φ.Ε.Κ. υπ' αριθ. 79/27 Απριλίου 1959.

<sup>2</sup> Φίλιππος Ηλιού, «Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας: η πρώτη δεκαετία», στα «Ενθέματα» της Κυριακάτικης Αυγής, 24.11.2002.

### Αρχεία Δημοτικού Νοσοκομείου Πατρών «Ο Άγιος Ανδρέας»

Τα αρχεία του Δημοτικού Νοσοκομείου Πατρών «Ο Άγιος Ανδρέας» αποτελούνται από λυτά έγγραφα και κατάστιχα. Εμπεριέχονται δε σε 94 φακέλους (πλάτος φακέλου: 11,5 εκ.) καταλαμβάνοντας 13 ράφια μεγέθους 90 εκ. Σύμφωνα με τα ανωτέρω στοιχεία η έκταση των αρχείων είναι περίπου 11,50 μέτρα. Στη συνέχεια ακολουθούν τα αρχεία και τα υπο-αρχεία, που προέκυψαν από την ταξινόμηση.

1. Αρχείο «Οικονομικά»
  - 1.1. Υπο-αρχείο Έσοδα
    - 1.1.1. Βιβλία διπλοτύπων-τριπλοτύπων είσπραξης νοσηλείας, εξετάσεων και εξιτηρίων: 1942, 1945-1946, 1953-1955, 1963, 1965-1966, 1971
    - 1.1.2. Βιβλίο Δωρεών: 1943-1944
  - 1.2. Υπο-αρχείο Έξοδα
    - 1.2.1. Βιβλίο Χρηματικών Ενταλαμάτων: 1955-1956, 1961, 1963, 1967
    - 1.2.2. Καταστάσεις Εμπορευμάτων: 1968-1969
    - 1.2.3. Εκθέσεις Δαπανών: 1952-1953, 1954-1955, 1966
    - 1.2.4. Τιμολόγια: 1965-1967
    - 1.2.5. Διατακτικές: 1954
    - 1.2.6. Μισθοδοσίες: 1963, 1965-1966
  - 1.3. Υπο-αρχείο Προϋπολογισμοί
    - 1.3.1. Προϋπολογισμοί: 1948-1949, 1961-1962, 1967, 1968
    - 1.3.2. Απολογισμοί: 1961-1962, 1966-1967
    - 1.3.3. Ισοζύγια: 1967
    - 1.3.4. Εισηγητικές Εκθέσεις: 1968
  - 1.4. Υπο-αρχείο Συμβάσεις - Δημοπρασίες - Μειοδοτικοί Διαγωνισμοί - Προσφορές
    - 1.4.1. Συμβάσεις: 1966
    - 1.4.2. Προσφορές: 1935, 1957, 1962
    - 1.4.3. Δημοπρασίες: 1965, 1967
    - 1.4.4. Συμβάσεις - Εγγυητικές Επιστολές: 1962-1967
    - 1.4.5. Μειοδοτικοί - Πλειοδοτικοί Διαγωνισμοί: 1960, 1963-1966
  - 1.5. Υπο-αρχείο Κίνηση Τροφίμων
    - 1.5.1. Διαιτολόγια: 1946, 1949-1955, 1959
    - 1.5.2. Δελτία Εισαγωγής Τροφίμων: 1944, 1947-1950, 1953-1954
    - 1.5.3. Διατακτικές Χορήγησης Τροφίμων: 1954
2. Αρχείο «Ασθενείς»
  - 2.1. Υπο-αρχείο Κίνηση Ασθενών
    - 2.1.1. Βιβλία Ασθενείας: 1961-1963
    - 2.1.2. Καταστάσεις Δυνάμεως και Κινήσεως του Νοσοκομείου: 1959-1960, 1965
  - 2.2. Υπο-αρχείο Φύλλα Νοσηλείας: 1948-1971
3. Αρχείο «Χορήγηση Φαρμάκων»
  - 3.1. Υπο-αρχείο Συνταγολόγια: 1964-1966, 1968, 1970-1973
4. Αρχείο «Διοίκηση»
  - 4.1. Υπο-αρχείο Διοικητικά Συμβούλια: 1962-1963
  - 4.2. Υπο-αρχείο Αλληλογραφία Νοσοκομείου
    - 4.2.1. Εισερχόμενα: 1944, 1966
    - 4.2.2. Εξερχόμενα: 1944, 1959, 1962-1964, 1966-1967

**Νίκος Τόμπρος**

### ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΠΑΤΡΩΝ (Μ.Τ.Π.) ΑΡΧΕΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ

#### Η ιστορία του Μ.Τ.Π.

Το Μουσείο Τύπου Πατρών (Μ.Τ.Π.) ιδρύθηκε το 1956 από την ΕΣΗΕΠΗΝ (Ένωση Συντακτών Ημερήσιων Εφημερίδων Πελοποννήσου - Ηπείρου - Νήσων), τα εγκαίνια του οποίου έγιναν επίσημα στις 28 Μαΐου 1957. Ο προσδιορισμός *Πατρών*, στην επωνυμία του μουσείου, είναι ενδεικτικός της έδρας του, σε αντιδιαστολή με το ανάλογο μουσείο που ιδρύθηκε αργότερα στην Αθήνα από την Ένωση Συντακτών Αθηνών. Το Δ.Σ. της ΕΣΗΕΠΗΝ, που ίδρυσε το Μουσείο, το αποτελούσαν οι Δημήτριος Λάγαρης (πρόεδρος), Ηλίας Δημόπουλος, Νικόλαος Ε. Πολίτης, Γεώργιος Σβέτσος και Ελευθέριος Παναγιωτόπουλος. Το Μ.Τ.Π. δεν έχει νομική υπόσταση αλλά τελεί υπό την διεύθυνση της ΕΣΗΕΠΗΝ.

Το Μουσείο στεγάστηκε αρχικά στα γραφεία της ΕΣΗΕΠΗΝ, (Πατρέως 56 και Κορίνθου) και στη συνέχεια μετακόμισε σε κτήριο της οδού Γεροκωστοπούλου (Γεροκωστοπούλου 20). Τον Ιούνιο του 1977 εγκαταστάθηκε στον τέταρτο όροφο του Μεγάρου Λόγου και Τέχνης (πλατεία Γεωργίου 50), παραπλεύρως του Δημοτικού Θεάτρου. Η χρήση του χώρου αυτού παραχωρήθηκε από το Δήμο Πατρέων έπειτα από ομόφωνη απόφαση του τότε Δημοτικού Συμβουλίου. Στα τέλη του 1994 το μουσείο μεταφέρεται πια σε ιδιόκτητο χώρο (Μαιζώνος 200), στον οποίο στεγάζεται μέχρι και σήμερα.

Έφορος του Μ.Τ.Π. από την ίδρυσή του ως το 2000 υπήρξε ο δημοσιογράφος Νικόλαος Ε. Πολίτης, ο οποίος συγκέντρωσε και ταξινόμησε αρχικά το υλικό του Μουσείου. Από το 2000 ως σήμερα (Σεπτέμβριος 2002) έφορος του Μουσείου είναι ο Ι. Καραλής.

#### Οι σκοποί λειτουργίας του Μ.Τ.Π.

Οι σκοποί που εξυπηρετούνται με την ίδρυση και τη λειτουργία του Μουσείου Τύπου Πατρών (Μ.Τ.Π.) είναι ποικίλοι. Σε αυτούς εμπεριέχονται η συγκέντρωση, η διατήρηση, η προβολή τεκμηρίων της ιστορίας και της εξέλιξης του ελληνικού Τύπου, ιδίως των περιόδων που αποτέλεσαν ορόσημα στην πορεία του Έθνους μας. Τέλος η πρόσβαση των ερευνητών και των μελετητών στα τεκμήρια αυτά. Για την εξυπηρέτηση των ανωτέρω σκοπών το υλικό που συλλέγεται και αποτελεί την αρχειακή συλλογή του Μ.Τ.Π. είναι εφημερίδες, περιοδικά, ημερολόγια, παντός είδους έντυπα, (μονόφυλλα, φυλλάδια, προκηρύξεις, προγράμματα, αφίσες κ.ά.), έγγραφα, χειρόγραφα, αυτόγραφα, χάρτες, λιθογραφίες, φωτογραφίες και οτιδήποτε μπορεί να αποτελέσει μαρτυρία σημαντικών γεγονότων, ή στοιχείο της λεγόμενης «μικρής ιστορίας».

#### Πηγές προέλευσης του αρχειακού υλικού

Το υλικό το οποίο έχει ήδη συγκεντρωθεί στο χώρο του Μουσείου προέρχεται στο μεγαλύτερο μέρος του από δωρεές και σε μικρότερο βαθμό από αγορές (παλαιοπωλεία, δημοπρασίες) με κονδύλια της ΕΣΗΕΠΗΝ, η οποία έχει αναλάβει και τη γενικότερη συντήρηση του Μουσείου. Δωρεές εντύπων παντός είδους έκαναν προς το

Μ.Τ.Π. οι ακόλουθοι φορείς και ιδιώτες: Τα Υπουργεία Προεδρίας της κυβέρνησης και Παιδείας. Οι Τράπεζες Ελλάδος και Εθνική. Το Γενικό Επιτελείο Στρατού. Ο Οργανισμός Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων. Η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία. Η Αμερικανική Υπηρεσία Πληροφοριών. Οι εκδοτικοί οίκοι *Δίφρος*, *Κολλάρος*, *Μπεργκαδή*. Οι πατραϊκές εφημερίδες. Πολλοί δημοσιογράφοι Αθηνών και Πατρών. Πολλοί Πατρινοί εγκατεστημένοι στην Αθήνα. Βιβλία τους με αφιερώσεις προσέφεραν στο Μ.Τ.Π. οι πολιτικοί Γ. Παπανδρέου, Π. Κανελλόπουλος και Γ. Νόβας, καθώς και πολλοί γνωστοί λογοτέχνες. Ιδιαίτερα αξιωματικόντες από άποψη όγκου ή ποιότητας είναι οι δωρεές παντοειδούς υλικού, στις οποίες προέβησαν ο βιβλιογράφος Γεώργιος Γ. Λαδάς και ο Δημοσθένης Νάκος. Ο τελευταίος προσέφερε μάλιστα στο Μ.Τ.Π. συλλογή χιλίων περίπου φύλλων εφημερίδων και περιοδικών που είχε συγκεντρώσει στη διάρκεια τριάντα ετών. Σημαντικότερες προσφορές για το Μουσείο αποτελούν η δωρεά του αρχείου της εφημερίδας «*Νεολόγος*» από την οικογένεια του Ιωάννη Παπανδρόπουλου, εκδότη της εφημερίδας, και η δωρεά του αρχείου της εφημερίδας «*Φορολογούμενος*» από τον νυν πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Κ. Στεφανόπουλο, εγγονό του εκδότη της εφημερίδας Κ. Φιλόπουλου.

#### Παρουσίαση του αρχαιακού υλικού

Από την επιτόπια έρευνα, που πραγματοποίησε ο Νικόλαος Τόμπρος, στους χώρους του Μουσείου Τύπου Πατρών (1η ως την 30η Σεπτεμβρίου 2002), διαπιστώθηκε ότι το αρχαιακό υλικό που περιέχεται στο εν λόγω μουσείο είναι τεράστιο και σημαντικό για ερευνητικούς, εκπαιδευτικούς σκοπούς και ιστορικούς λόγους.

Η ταξινόμηση του αρχαιακού υλικού, του Μουσείου Τύπου Πατρών, έχει ως εξής:

#### Α' Αρχείο Τύπου και Έντυπου Υλικού

##### 1) Υπο-αρχείο Εφημερίδων

Κατά κύριο λόγο το αρχαιακό υλικό του Μ.Τ.Π. αποτελείται από εφημερίδες με ποικιλία ως προς την κυκλοφορία (ημερήσιες, εβδομαδιαίες, μηνιαίες κλπ.), ως προς το περιεχόμενο (πολιτικές, σατυρικές, θρησκευτικές, στρατιωτικές, κ.ά.), ως προς τον τόπο έκδοσης (πατραϊκές, αθηναϊκές, επανησιακές, κ.ά.), ως προς τη χρονολογία έκδοσης (από το 1816 ως σήμερα).

Από την επιτόπια έρευνα προέκυψε ότι το Μουσείο διαθέτει, περίπου, 225 διαφορετικούς τίτλους εφημερίδων, από ολόκληρη την ελληνική επικράτεια (ως επί τω πλείστω όμως πατραϊκές). Εφημερίδες που καλύπτουν χρονολογικά την περίοδο 1816-2002 και οι οποίες εμπεριέχονται σε 900 τόμους. Από το σύνολο των εφημερίδων που εντοπίστηκαν στο αρχείο του Μ.Τ.Π. δεν σώζεται πλήρες το «σώμα» τους, αλλά μόνο αποσπασματικά φύλλα ή κάποια έτη της κυκλοφορίας τους. Το Μουσείο διαθέτει το πλήρες «σώμα» των εφημερίδων «*Φορολογούμενος*» (1875-1894), «*Νεολόγος*», (1895-1972), «*Πελοπόννησος*» (1895-2002) με αποτέλεσμα να μπορεί να καλύψει ερευνητικά την περίοδο 1875-2002.

##### 2) Υπο-αρχείο Περιοδικών

Σημαντικός είναι επίσης και ο αριθμός των περιοδικών που διαθέτει το Μουσείο, τόσο από άποψη θεματολογίας όσο και όγκου. Συγκεκριμένα το Μ.Τ.Π. διαθέτει 175 διαφορετικούς τίτλους περιοδικών που εκδίδονταν στην Πάτρα, στην Αθήνα αλλά και σε άλλες ελληνικές πόλεις. Τα περιοδικά αυτά καλύπτουν την χρονική περίοδο 1852-2002 και ο όγκος τους ανέρχεται περίπου σε 370 τόμους.

##### 3) Υπο-αρχείο Ημερολογίων

Στο Μουσείο υπάρχουν 42 τίτλοι ημερολογίων, από όλη την Ελλάδα, οι οποίοι καταλαμβάνουν 66 τόμους και χρονολογικά καλύπτουν την περίοδο 1879-1972. Τα ημερολόγια δεν έχουν μόνο λογοτεχνική αξία αλλά και ιστορική, καθώς σε άρθρα τους προσφέρονται σημαντικές ιστορικές, επιστημονικές, λογοτεχνικές πληροφορίες. Λόγου χάρι, στο *Ακαδημαϊκό Ημερολόγιο των Πατρών* του 1918, ο Χρήστος Παλαμάς, αδελφός του Κωστή Παλαμά, παρέχει πληροφορίες για τον ποιητή και το σπίτι που γεννήθηκε. (Χρ. Παλαμάς, *Ένα σπίτι των Πατρών*, Ακαδημαϊκόν Ημερολόγιον Πατρών, Πάτρα 1918, σσ. 21-28).

#### Β' Συλλογή Βιβλίων

Το Μουσείο διαθέτει μια σχετικά καλή βιβλιοθήκη με 1371 τίτλους βιβλίων οι οποίοι καλύπτουν 1521 τόμους. Η θεματολογία των βιβλίων περιλαμβάνει θέματα για την πόλη των Πατρών, τον Τύπο, τη Δημοσιογραφία. Επίσης θέματα ταξιδιωτικά, φιλολογικά, λογοτεχνικά, ιστορικά κ.ά. Τέλος σημαντικές είναι οι εκδόσεις βιβλίων του 17ου και 18ου αιώνα, οι οποίες δεν εντοπίζονται σε άλλες βιβλιοθήκες της Πάτρας.

#### Γ' Συλλογή Ιστορικών κειμηλίων

Το Μουσείο διαθέτει αξιόλογα ιστορικά κειμήλια:

α) Χειρόγραφο έγγραφο της Γ' Εθνοσυνέλευσης της Τροιζήνας (6/4/1827) με το οποίο καλείτο ο Ιωάννης Καποδίστριας να αναλάβει την διακυβέρνηση της Ελλάδας.

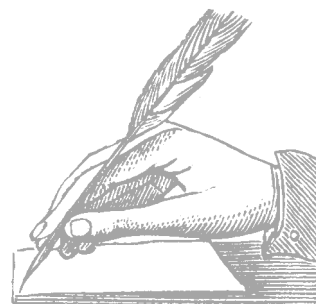
β) Εισιτήριο των πρώτων σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων, με τα ακόλουθα χαρακτηριστικά: «*Αριστερόν διάζωμα άνω ζώνης κερκίς, Νο 12*».

γ) Χάρτες της Ελλάδας (17ου-19ου αιώνα).

δ) Λιθογραφίες αγωνιστών της Επανάστασης του 1821 (αρχές 20ού αιώνα).

ε) Επιχρωματισμένα χαρακτηριστικά αγωνιστών της Επανάστασης του 1821 (19ου αιώνα).

**Νίκος Τόμπρος**





**ΑΡΧΕΙΑΚΑ... Web, ΣΥΝΕΧΕΙΑ**

Όπως γράψαμε και στο προηγούμενο τεύχος των *Αρχειακών Νέων*, οι Έλληνες αρχειονόμοι με δυνατότητα πρόσβασης στο Διαδίκτυο (Internet) έχουμε ήδη αντιληφθεί ότι η ειδική πληροφόρηση, η διαρκώς αυξανόμενη γνώση και επαγγελματική εμπειρία στον κλάδο της αρχειονομίας διαδίδονται σήμερα, μέσω του παγκόσμιου ηλεκτρονικού ιστού, με εκπληκτική ταχύτητα.

Μπορούμε λοιπόν ανά πάσα στιγμή να μαθαίνουμε σχεδόν τα πάντα για τα θέματα που μας απασχολούν καθημερινά στη δουλειά μας, να εφοδιαζόμαστε δωρεάν με εγχειρίδια παγκόσμιου κύρους, να εξασφαλίζουμε κανόνες επίσημων διεθνών προτύπων, πρακτικές οδηγίες, κείμενα επιστημονικών συνεδρίων, συμβουλευτικά άρθρα κλπ. αρκεί να χειριζόμαστε επαρκώς τη σύγχρονη lingua franca, την αγγλική. Είμαστε σε θέση επίσης να επικοινωνούμε εύκολα και οικονομικά με οποιονδήποτε αρχειακό φορέα ή συνάδελφο σε όλον τον πλανήτη. Το Διαδίκτυο έχει εισβάλλει στην επαγγελματική μας ζωή, μετασχηματίζοντας διαρκώς τον τρόπο εργασίας.

Δεν είναι όμως πάντοτε εύκολη και αποτελεσματική η ανίχνευση μέσα στον απέραντο ωκεανό πληροφόρησης του παγκόσμιου Διαδικτύου, ειδικά για τους νεότερους ή τους λιγότερο μυημένους στο σύγχρονο διεθνές επαγγελματικό περιβάλλον. Για το λόγο αυτό ξεκινήσαμε την καινούργια στήλη με τίτλο «*Αρχειακά... Web*», η οποία αποβλέπει να ενημερώνει με ενδιαφέρουσες ηλεκτρονικές διευθύνσεις από τον παγκόσμιο ιστό και παράλληλα να πληροφορεί για τις αντίστοιχες πρωτοβουλίες των δικών μας Αρχείων (επισημαίνουμε ότι ήδη στα Γενικά Αρχεία του Κράτους πνέει «αέρας διαδικτύου»: <http://gak.att.sch.gr>).

Ελπίζοντας ότι πολύ σύντομα η Ε.Α.Ε. θα διαθέτει τη δική της ηλεκτρονική διεύθυνση, όπου θα προτείνει με συνδέσεις (links) πολλές από τις παρουσιαζόμενες στα σημειώματα αυτά αρχειακές ιστοσελίδες, συνεχίζουμε με τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις των μεγαλύτερων Αρχείων σε όλο τον κόσμο, των πιο σημαντικών αρχειακών εταιρειών καθώς και μερικών επιστημονικών-ερευνητικών φορέων διεθνούς ενδιαφέροντος.

**A. Μεγάλα δημόσια Αρχεία**

Βρετανικά Αρχεία  
(Public Record Office-PRO, The National Archives)  
<http://www.pro.gov.uk/>

Γερμανικά Κρατικά Αρχεία  
(Budesarchiv-Germany)  
<http://budesarchiv.de/>

Εθνικά Αρχεία Αυστραλίας  
(National Archives of Australia)  
<http://www.naa.gov.au/>

Εθνικά Αρχεία Η.Π.Α.  
(National Archives & Records Administration, NARA)  
<http://www.archives.gov/index.html/>

Εθνικά Γαλλικά Αρχεία  
(Archives Nationales-France)  
<http://www.archivesnationales.culture.gouv.fr/>

Ισπανικά Κρατικά Αρχεία και Βιβλιοθήκες  
(Ministerio de Educación Cultura y Deporte, Libros, Archivos y Bibliotecas)  
<http://www.mcu.es/lab/archivos/>

Κρατικά Αρχεία & Βιβλιοθήκη Καναδά  
(Library and Archives of Canada)  
<http://www.archives.ca/>

Σημειώνουμε επίσης μερικές ηλεκτρονικές διευθύνσεις που αναφέρονται σε κρατικά συστήματα αρχείων ή σημαντικά δίκτυα ιστορικών-αρχειακών πληροφοριών: ARC, Archives Resource Center, U.S.A.  
<http://coshrc.org/arc/index.htm>

ArcheoBiblioBase: Archives in Russia  
<http://www.iisg.nl/~abb/index.html>

Archives & Museums Informatics. Consulting, Publishing and Training for Cultural Heritage Professionals, Toronto Ontario  
<http://www.archimuse.com/>

ARCHIVI, Sistema Archivistico Nazionale, Italia  
<http://archivi.beniculturali.it/>

ARCHON, Original online information gateway for archives in U.K.  
<http://www.hmc.gov.uk/archon/archon.htm/>

Harvard University, OASIS: Online Archival System Information System  
<http://oasis.harvard.edu/>

NUCMC, National Union Catalog of Manuscript Collections- Library of Congress U.S.A.  
<http://lcweb.loc.gov/coll/nucmc/>

U.S. Library of Congress: Archival Moving Image Materials- A Cataloging Manual: Contents  
<http://www.tlcdelivers.com/tlc/crs/arch0332.htm>

Virginia Polytechnic Institute of State University: Digital Libraries and Archives  
<http://scholar.lib.vt.edu/>

**B. Αρχειακές Εταιρείες**  
Γραφείο των Καναδών Αρχειονόμων  
(BCA, Bureau of Canadian Archivists- Bureau Canadien des Archivistes)  
<http://bca.archives.ca/>

Εταιρεία των Αμερικανών Αρχειονόμων, Η.Π.Α.  
(SAA, The Society of American Archivists)  
<http://www.archivists.org/>

Εταιρεία των Αρχειονόμων κινούμενων εικόνων  
(*Association of Moving Image Archivists*)  
<http://www.amianet.org/>

Εταιρεία των Αρχειονόμων της Βρετανικής Κολούμπια,  
Καναδάς  
(*AABC, Archives Association of British Columbia*)  
<http://aabc.bc.ca/>

Εταιρεία των Αυστραλών Αρχειονόμων  
(*ASA, Australian Society of Archivists*)  
<http://www.archivists.org.au/>

Εταιρεία των Βρετανών Αρχειονόμων  
(*Society of Archivists, U.K.*)  
<http://www.archives.org.uk/>

Εταιρεία των Γάλλων Αρχειονόμων  
(*Association des Archivistes français*)  
<http://www.archivistes.org/>

Εταιρεία των Ισπανών Αρχειονόμων, Βιβλιοθηκονόμων,  
Μουσειολόγων και Τεκμηριωτών  
(*Asociación Española de Archiveros, Bibliotecarios,  
Museólogos y Documentalistas*)  
<http://www.anabad.org/>

Εταιρεία των Ιταλών Αρχειονόμων  
(*ANAI, Associazione Nazionale Archivistica Italiana*)  
<http://www.anai.org/anai/>

Εταιρεία των Καναδών Αρχειονόμων  
(*ACA, The Association of Canadian Archivists*)  
<http://www.archivists.ca/>

Προοδευτικοί Αρχειονόμοι  
(*Progressive Archivists, discussion group*)  
<http://libr.org/prograrchs/>

**Γ. Αρχειακοί-επιστημονικοί φορείς**  
Αμερικανικό Ινστιτούτο Συντήρησης ιστορικών και καλλι-  
τεχνικών έργων  
(*The American Institute for Conservation of Historic and  
Artistic Works*)  
<http://aic.stanford.edu/>

Διεθνές Ινστιτούτο Κοινωνικής Ιστορίας του Άμστερνταμ  
(*International Institute of Social History, Amsterdam*)  
<http://www.iisg.nl/>

Διεθνές Συμβούλιο των Αρχείων Επιχειρήσεων  
(*Business Archives Council*)  
<http://www.archives.gla.ac.uk/bac/>

Διεθνές Τραστ Διαχείρισης Σύγχρονων Αρχείων  
(*IRMT, International Records Management Trust*)  
<http://www.irmt.org/>

Επιτροπή Ιστορικών Χειρογράφων, Ηνωμένο Βασίλειο  
(*HMC, Historical Manuscript Commission, U.K.*)  
<http://www.hmc.gov.uk/>

Εταιρεία Διαχείρισης Σύγχρονων Αρχείων της Αυστραλασίας  
(*Records Management Association of Australasia*)  
<http://www.rmaa.com.au/>

Εταιρεία των Ανοικτών Αρχείων  
(*Open Society Archives at Central European University*)  
<http://www.osa.ceu.hu/>

Πανεπιστήμιο της Γλασκόβης-Αρχειακές Υπηρεσίες  
(*University of Glasgow-Archives Services*)  
<http://www.archives.gla.ac.uk/>

Πανεπιστήμιο του Σέφιλντ-Παγκόσμιος κατάλογος εκπαι-  
δευτικών ιδρυμάτων-σχολών επιστημών της πληροφορίας  
(*The University of Sheffield: World List of Departments and  
Schools of Information Studies, Information Management,  
Information Systems, etc.*)  
<http://www.shef.ac.uk/infres/wl/>

**Δ. Μεγάλες Βιβλιοθήκες**  
Βρετανική Βιβλιοθήκη  
(*The British Library*)  
<http://www.bl.uk/>

Βιβλιοθήκη της Γερμανίας, Φραγκφούρτη  
(*Die Deutsche Bibliothek, Frankfurt am Main*)  
<http://www.ddb.de/>

Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου Η.Π.Α.  
(*The Library of Congress, U.S.A.*)  
<http://www.loc.gov/>

Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης  
(*University of Oxford-Bodleian Library*)  
<http://www.rsl.ox.ac.uk/>

Εθνική Βιβλιοθήκη της Γαλλίας  
(*Bibliothèque nationale de France*)  
<http://www.bnf.fr/>

Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας  
<http://www.nlg.gr/>

Εθνική Βιβλιοθήκη της Ισπανίας  
(*Biblioteca Nacional*)  
<http://www.bne.es/index.htm/>

Εθνική Μαρκανή Βιβλιοθήκη της Βενετίας  
(*Biblioteca Nazionale Marciana*)  
<http://marciana.venezia.sbn.it/>

Ρωσική Κρατική Βιβλιοθήκη  
(*Russian State Library*)  
<http://.rsl.ru/eng/degengl.asp/>

Πολύ χρήσιμες επίσης σχετικές διευθύνσεις είναι οι:  
Gabriel, Πύλη των Ευρωπαϊκών Εθνικών Βιβλιοθηκών  
(*Gabriel, The Gateway to Europe's National Libraries*)  
<http://www.bl.uk/gabriel/>

Δικτυακή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη διδακτορικών εργασιών  
και διατριβών  
(*Networked Digital Library of theses and Dissertations*)  
<http://www.ndtd.org/>

**Ε. Αρχειακός εξοπλισμός, προϊόντα κλπ**  
Αρχειακά Προϊόντα  
(*Archival Products*)  
<http://www.archival.com>

Αρχειακές Μέθοδοι  
(*Archival Methods-Archival Storage and Preservation Products*)  
<http://www.archivalmethods.com/>

Εξοπλισμός Διατήρησης  
(*PEL, Preservation Equipment Ltd.*)  
<http://www.preservationequipment.com/>

**ΣΤ. Άλλοι διεθνείς οργανισμοί**  
Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων  
(*ICOM, The International Council of Museums*)  
<http://palimpsest.stanford.edu/icom/>

Διεθνής Ομοσπονδία Βιβλιοθηκονόμων  
(*IFLA, International Federation of Library Association and Institutions*)  
<http://www.ifla.org/>

**Ζήσιμος Χ. Συνοδινός**  
z-synodinos@ethnodata.gr



# ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΑ

## ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΤΡΙΓΩΝΟ

Πίσω από το άγαλμα του Κολοκοτρώνη στη Σταδίου, περήφανο ατενίζει τον περαστικό το κτήριο της Παλαιάς Βουλής, σήμερα «Εθνικό Ιστορικό Μουσείο». Καλά κρυμμένο στο βάθος του ισογείου δίπλα στο στέκι “Παλιά Βουλή”, βρίσκεται και το Παράρτημα των Γ.Α.Κ. Αυτό “αυλίζεται” στο πίσω μέρος της Μπενακείου Βιβλιοθήκης της Βουλής που έχει είσοδο επί της Ανθήμου Γαζή, μια μικρή πολιτιστική όαση δηλαδή πίσω από τη Σταδίου, θα ’λεγε κανείς ένα έτοιμο σχήμα για υποβολή πρότασης για χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Βιβλιοθήκη-Μουσείο-Αρχείο, όλα σε μια αγαστή συνεργασία αλλά με κοινό σημείο αναφοράς την τουαλέτα. Το Αρχείο δεν διαθέτει τουαλέτα, το Μουσείο και η Βιβλιοθήκη διαθέτουν. Το Μουσείο είναι κλειστό τις Δευτέρες και άλλες τινές ημέρες εκτάκτως, δεν είναι όμως η Βιβλιοθήκη. Το Μουσείο κλείνει στις 2 μμ, η Βιβλιοθήκη στη 1.30 μμ, το Αρχείο, στις 2.30, ίσως και αργότερα.

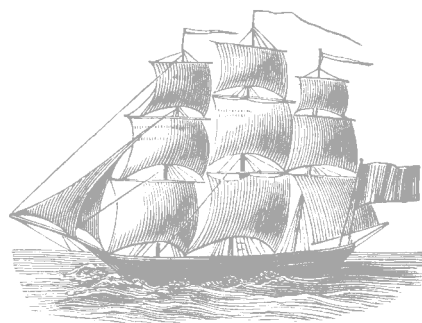
Για το Μουσείο η βόλτα είναι μικρή... Βγαίνοντας από το Αρχείο, περνάς από το γνωστό café του κηπαρίου, ανεβαίνεις τη μεγάλη μαρμάρινη σκάλα, χαμογελάς σε όποιον είναι στο θυρωρείο, πότε-πότε λες και καμιά κουβεντούλα, κατεβαίνεις μια άλλη, εσωτερική σκάλα, βρίσκεις μέσα σ' ένα γραφείο, υπομειδιάς στο προσωπικό και στρίβεις βιαστικά για το πολυπόθητο WC. Στη συνέχεια βγαίνεις από την πίσω πόρτα της εσωτερικής αυλής, τη στερεώνεις για να μην κλείσει και φωνάζεις ειδοποιώντας τους υπόλοιπους. Αυτό βέβαια όσες φορές χρειαστεί.

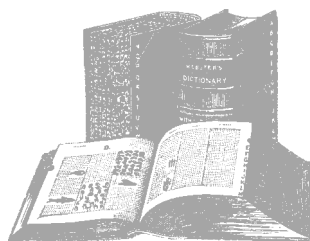
Στη Βιβλιοθήκη τα πράγματα είναι πιο σύνθετα. Ο αστυνόμος στην είσοδο αλλάζει κάθε φορά με τη βάρδια. Κάθε φορά η στερεότυπη ερώτηση: «Τι θέλετε παρακαλώ;» και το στερεότυπο ποίημα: «*Είμαστε δίπλα, από το Αρχείο. Επειδή δεν έχουμε τουαλέτα και το Μουσείο είναι κλειστό τις Δευτέρες, χρησιμοποιούμε τη δική σας*». Αμήχανο το χαμόγελο από τη μια πλευρά, συγκαταβατικό από την άλλη και η κουβέντα παίρνει τέλος, εκτός αν ο αστυνομικός είναι λαλίστατος. Φεύγοντας δεν παραλείπεις να ενημερώσεις ότι θα ακολουθήσουν και οι συνάδελφοι... Για να γλιτώσουν το ποίημα...

Κατά τα άλλα ελάχιστοι δεν μπερδεύουν τις τρεις υπηρεσίες. Συνήθως έρχονται στο Αρχείο για ΦΕΚ και τους στέλνουμε στη Βιβλιοθήκη ή τηλεφωνούν για τις εκδηλώσεις και τα εκπαιδευτικά προγράμματα και τους παραπέμπουμε σε τηλέφωνο του Μουσείου. Πολύ σπάνια έρχεται κάποιος στο Αρχείο, σταλμένος από τους γείτονες.

Και η ζωή συνεχίζεται, τις Δευτέρες ανάμεσα σε Αρχείο και Βιβλιοθήκη, τις άλλες μέρες ανάμεσα σε Αρχείο και Μουσείο, κάποτε-κάποτε ανάμεσα σε Αρχείο και Goody's επί της Σταδίου, σε μια μόνιμη σύνθλιψη, με το φόβο του πρόσφυγα που ξέρει ότι τον κυνηγούν γιατί δεν είναι αποδεκτός και πρέπει τελικά να βρει μια πιο μόνιμη λύση, με την αξιοπρέπεια του παλιού αριστοκράτη που ξέρει, στο βάθος, ότι κάποτε θα δικαιωθεί παρά τις συνεχείς ταπεινώσεις, στο δικό του λαμπρό ανάκτορο, με ή χωρίς κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

**μ. β.**





## Βιβλία που λάβαμε

1. *Η Αρναία της Μακεδονίας*, έτος ΙΕ', τχ. 54, 55 2002
2. National Archives of Japan, (5 τεύχη περιοδικών στην ιαπωνική γλώσσα)
3. Conseil International des Archives, *Comma, International Journal on Archives*: 2002: 1-2, 3-4
4. *Der Archivar*, 2002: 1,2,3
5. ΓΑΚ - Αρχεία ν. Μεσολογγίου, *Μνήμες Εορτών Εξόδων, Κατάλογος Εκθεμάτων*, Απρίλιος 2002
6. *ΠΟΛΥΤΥΡΟΣ*, έτος 3ο -τχ.8ο, 9ο, 10ο ,11ο 2002
7. *ΑΡΧΕΙΟΤΑΞΙΟ*, περιοδική έκδοση των Αρχείων Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας, τχ. 4, Αθήνα, Μάιος 2002
8. «Αρχείον της Τσακωνιάς» (έδρα Λεωνίδιον Κυνουρίας), *Χρονικά των Τσακωνίων*, Πρακτικά Δ' Τσακωνικού Συνεδρίου "Λεωνίδιον - Τυροσαπουννακαίικα - Πραστός - Αγ. Ανδρέας", (26-28 Σεπτεμβρίου 1997), τομ. ΙΣΤ, Αθήνα 2002



ΔΥΣΚΟΛΟ  
ΠΡΑΓΜΑ  
Η ΕΠΙΛΟΓΗ,  
ΚΟΙ ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΙ!

Η ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ  
ΝΑ ΔΕΙΤΕ,  
ΚΕ ΣΥΝΑΔΕΛΦΕ!

## ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΑΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Κυκλοφορούν και διατίθενται στα βιβλιοπωλεία:

- |  |                      |
|--|----------------------|
| ✍ <b>ΑΡΧΕΙΑΚΑ ΝΕΑ*</b>   | 6 €                  |
| ✍ <b>Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΑΚΟΥ</b>   | 12 €                 |
| ✍ <b>ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ. Αρχεία και αρχειακοί:<br/>Ένας ιστός (Κέρκυρα, 11-13 Οκτωβρίου 1991)</b>       | 15 €                 |
| ✍ <b>ΔΣΑ: ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΡΟΤΥΠΟ ΑΡΧΕΙΑΚΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΣ</b>   | 12 €                 |
| ✍ <b>Η ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΑ ΑΡΧΕΙΑ</b>   | 15 €                 |
| ✍ <b>ΑΡΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ<br/>ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΩΝ:<br/>Διαχείριση και πρόσβαση</b> | 15 €                 |
| ✍ <b>Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ</b>  | 44 €                 |
| ✍ <b>ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΣΗ:<br/>ΝΕΑ ΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ</b>  | 15 €                 |
| ✍ <b>ΔΙΠΑΠ(Γ), β' έκδοση (CD-ROM)</b>  | διατίθεται<br>δωρεάν |

\* Ετοιμάζεται η έκδοση των εξαντλημένων τευχών σε CD-ROM.